

Vänsterpartiets valplattform 1998

Antagen av vänsterpartiets kongress i Luleå, januari 1998

Dags för rättvisa!

Vänsterpartiet arbetar för att vrida politiken åt vänster. Vi vill vara en röst i riksdag, landsting och kommuner för dem som känner maktlöshet. Vi kommer att göra allt vi kan för att rättvisa och solidaritet blir vägledande för politiskt beslutsfattande.

Under 90-talet har orättvisorna ökat i Sverige. I takt med att kapitalägarna stärkt sina positioner har inkomster, förmögenheter och makt omfördelats från fattig till rik, från offentligt till privat och från kvinnor till män. Politiken vreds åt höger redan under socialdemokratiska regeringar på 80-talet.

Under regeringen Bildt etablerades massarbetslösheten och orättvisorna ökade än mer. En kort period efter valet 1994 hejdades högervändningen genom en samarbete mellan socialdemokratin och vänsterpartiet. Men när regeringen inte orkade stå emot högerns och storfinansens kritik mot vänstersamarbetet utan började samarbeta med centerpartiet fortsatte klasskillnaderna att öka.

Det finns en föreställning om att det inte finns något alternativ till den politik som förs idag, att all utveckling är given. Det är enbart sant för dem som tror att nyliberalismen är en naturlag och tycker att det är önskvärt med avregleringar, privatiseringar, ökade klass- och könsskillnader, ökad makt åt arbetsgivarna och minskade skatter för höginkomsttagare. Vi vet att det finns en majoritet mot en sådan utveckling i Sverige.

För den som anser att kampen mot arbetslösheten, miljömställningen och bekämpande av orättvisorna är de viktigaste politiska uppgifterna finns ett alternativ. Vänsterpartiet är det socialistiska och feministiska partiet i Sverige. Vi vill bygga ett hållbart samhälle i solidaritet med världens fattiga och förtryckta. Vi motarbetar EU-medlemskapet och anpassningen till den planerade valutaunionen. Vi accepterar inte att massarbetslösheten etableras i Sverige. Vi angriper odemokratiska ägandeförhållanden och vill förändra Sverige till ett land där alla människor har lika rättigheter och där friheten att välja inte är beroende av plånboksstorlek, namn eller kontakter. Vi vill skapa ett samhälle där alla har möjlighet att påverka i stort som i smått. Och vi är övertygade om att tillräckligt många kan förändra tillsammans. Det är dags för en vänsterpolitik för att göra Sverige mer rättvist, jämställt och demokratiskt. Nu är det tid för en socialistisk politik. Det är dags för rättvisa.

Alla vinner inte på vår politik. Vi vill att de som idag har minst makt gynnas och detta förutsätter en radikal omfördelning. För att kvinnor ska uppnå samma inflytande och lönenivåer som män krävs att män står tillbaka. Om arbete åt alla och generell välfärd ska skapas kommer politiken i konflikt med dem som tjänar på arbetslöshet och nedskärningar. Vår politik är en politik för flertalet och därmed mot fåtalets makt.

Under många år har svensk militär och polis och det socialdemokratiska partiet bedrivit en omfattande åsiktsregistrering som främst har drabbat vänsteranhängare. Vi kräver att få veta sanningen om det som skett. Därför vill vi ha en oberoende sanningskommission som ska utreda registreringen mellan 1939 och 1998. En sådan kommission ska ha tillgång till alla arkiv och rätt att höra personer som har tystnadsplikt.

För den som vill göra Sverige mer rättvist räcker det inte med att många röstar rätt. För att politiken ska vridas åt vänster krävs också en rörelse utanför riksdag och kommunfullmäktige för rättvisa, solidaritet, jämställdhet och demokrati. Då kan vi tillsammans börja förändringen av Sverige till ett land där friheten för de många ökar.

En politik för rättvisa och ekonomisk demokrati

För vänsterpartiet är arbete åt alla överordnat andra ekonomisk-politiska mål. Med dagens massarbetslöshet är det viktigare att få fler i arbete än att ha absoluta krav på prisstabilitet eller göra stora avbetalningar på statsskulden.

Sverige är inget fattigt land, men rikedomarna är ojämnt fördelade. Det svenska och internationella storkapitalet sätter idag ramarna för politikens och demokratins möjligheter att fördela tillgångar på ett jämlikt och rättvist sätt. En mycket stor andel av kapitalet används till spekulering istället för till

långsiktiga, produktiva investeringar. Direktörlöner, fallskärmsavtal och politikerförmåner upprör med rätta många människor. Vi vill minska klasskillnaderna i samhället.

Vänsterpartiet vill demokratisera den ekonomiska makten. Vi vill använda samhällets resurser, som AP-fonderna, för långsiktiga och ekologiskt hållbara investeringar. Vi motsätter oss privatisering av de statliga företagen. Dessa företag är viktiga för att vi demokratiskt ska kunna påverka samhällsutvecklingen. Vi vill öka de arbetande människornas inflytande -, både direkt i företagen och via löntagarfonder. Vi vill göra det förmånligare att starta kooperativ och företag som ägs och styrs av de anställda.

Socialdemokraterna och de borgerliga partierna vill sänka skatten för höginkomsttagare. Samtidigt som storföretagen slår rekord - i vinster, aktieutdelningar och börsvärde - raseras välfärden genom nedskärningar i offentlig sektor och i socialförsäkringssystemen. Skatt på bolagsvinster, förmögenheter, miljöskadlig verksamhet och höga inkomster är för låg idag.

Vänsterpartiet vill inte, till skillnad från de borgerliga partierna, slösa stora pengar på skattesänkningar för de rika. Sådana skattesänkningar skapar stora hål i statens budget. Låg arbetslöshet, generell välfärd och god miljö kräver skatteintäkter, men ger också stora vinster för ett land.

För vänsterpartiet är den ekonomiska politiken ett redskap för att skapa rättvisa levnadsvillkor mellan människor och olika regioner i landet. Skattepolitiken ska inriktas på att tillräckliga resurser avsätts till offentlig verksamhet så att alla medborgare kan känna trygghet i rätten till ett värdigt liv. Vänsterpartiet vill genom en skarp konkurrenslag bekämpa privata monopol och karteller. Enstaka ägares andel inom media måste begränsas. Vi vill stärka samhällets makt över de finansiella marknaderna och vill öka det internationella samarbetet för att stärka demokratins ställning gentemot spekulatönsökonomi.

Arbete åt alla!

För vänsterpartiet är arbete åt alla ett överordnat krav i den ekonomiska politiken. Vi står för ett helhetsgrepp mot arbetslösheten och för fler arbetstillfällen i såväl offentlig som privat sektor. Full sysselsättning är det bästa sättet att få ordning på statsfinanserna. En sund offentlig ekonomi är samtidigt en förutsättning för en aktiv politik mot arbetslösheten.

Vi är övertygade om att endast vänsterpolitik kan klara både sysselsättningen och de offentliga finanserna.

Arbetslöshet leder till ökade klassklyftor och lönesänkningar, och bidrar därmed till ett borgerligt systemskifte. När fackföreningarna får svårare att stå emot arbetsgivarna spelas olika grupper ut mot varandra vilket ytterligare försvårar krav på lika lön, sänkt arbetstid eller förbättrade arbetsvillkor. I detta läge har regeringen valt att gå arbetsgivarnas ärenden och företagets makt har stärkts ytterligare. Vänsterpartiet vill i stället förstärka arbetsrätten och de anställdas ställning på arbetsplatserna.

Arbetslösheten leder också till att en stor grupp människor utestängs från delaktighet i samhället. Detta gäller i hög grad invandrare. När sysselsättningen ökar inom vissa sektorer eller regioner minskar ändå inte arbetslösheten bland de nya svenskarna. Arbete åt alla är nyckeln till den dörr som leder till integration, jämlikhet och jämställdhet. Endast genom att ta krafttag mot arbetslösheten kan vi motverka ökad segregation och utslagning.

Det finns de som tjänar på arbetslösheten. Med en armé av arbetslösa påskyndas omfördelningen av makt, förmögenheter och inkomster från fattig till rik. Människor blir otrygga, klassamhället förstärkt, och det nyliberala systemskiftet underlättas av en etablerad massarbetslöshet. Därför är kampen för jobb vänsterns viktigaste politiska uppgift.

Öka rättvisan

Rättvisa är produktivt. En rättvis fördelningspolitik ger fler människor möjlighet att ta del av varor och tjänster efter behov. Då ökar produktionen samtidigt som innovationer och utveckling stimuleras. Därmed skapas fler arbetstillfällen. En rättvis fördelning är därför också sund för Sveriges utveckling.

Kortare arbetstid - begränsa övertiden

Der är dags att förkorta arbetstiden. Vänsterpartiet vill som ett första steg lagstifta om 35 timmars arbetsvecka. Målet är att normen för heltidsarbete sänks från åtta timmar per dag till sex timmars arbetsdag med bibehållen lön.

En arbetstidsförkortning ger fler jobb. Dessutom ökar möjligheterna till jämställdhet mellan kvinnor och män och förutsättningarna för fler att delta i politik och föreningsliv förbättras. Övertidsuttaget bland dem som har jobb motsvarar cirka 130000 årsarbetstillfällen. Vänsterpartiet vill begränsa övertidsuttaget genom att göra det dyrare för arbetsgivare att ta ut övertid i stället för att nyanställa.

Näringspolitik för nya jobb

Staten har ett ansvar för att skapa förutsättningar för utveckling, utbildning och ekologiskt hållbar tillväxt. Därför ska pensionsfondernas medel användas till socialt och miljömässigt motiverade investeringar. Förutsättningar för sådana produktiva investeringar för små företag måste skapas genom att staten erbjuder billiga lån till investeringar.

Ansvar för sjuklönen bör ligga hos försäkringskassan i stället för hos företagen. Som ett första steg föreslår vi att företag med upp till 10 anställda befrias från sjuklöneansvaret. Vi vill också införa stöd för investeringar i mindre företag och reducera egenavgifterna för egenföretagare. Statens stöd till företagen gynnar idag nästan enbart män. För att bryta denna sneda könsfördelning anser vi att kvinnligt företagande och kooperativa utvecklingscentra bör ges extra stöd.

Framtidsfonder för utbildning

Det stora kunskapslyftet behövs inom arbetslivet. Alla anställda måste ges möjlighet till kompetensutveckling och vidareutbildning. Idag saknar många, främst lågavlönade och kortutbildade arbetare, möjligheter att utvecklas i sina jobb. Likaså missgynnas kvinnor av att män får mer och kvinnor mindre av resurser avsatta för vidareutbildning.

Vänsterpartiet vill inrätta framtidsfonder för hela arbetsmarknaden som finansieras genom industrins vinster. Pengarna ska användas till utbildning samt utveckling av arbetsmiljö och arbetsorganisation. De lokala fackliga organisationerna ska ha ett starkt inflytande över hur pengarna används. Därmed blir framtidsfonderna ett medel i kampen för demokratisering av den ekonomiska makten.

Satsa på offentlig sektor

Antalet anställda i kommunerna har minskat sedan slutet av 1980-talet. Samtidigt ökar behoven av personal inom vård, omsorg, utbildning och kultur. Vi kan inte acceptera vanvård av gamla, förvaring i stället för barnomsorg eller försämrade kommunal service och ökad arbetslöshet som främst påverkar kvinnor.

Vänsterpartiet vill avsluta nedskärningspolitiken och börja utveckla välfärden. Landstingen och kommunerna måste tillföras mer resurser till vård, omsorg, utbildning och kultur. Ökade resurser skulle snabbt ge många nya arbetstillfällen.

Idag sägs människor upp från sina anställningar i offentlig sektor för att tvingas ut i arbetslöshet samtidigt som andra arbetslösa anvisas till samma arbetsplatser med ALU, 55+ eller "kvalitetshöjare" med låg ersättning och utan anställningstrygghet. Vänsterpartiet vill i stället omvandla A-kassemedel till fasta anställningar med avtalsenlig lön inom offentlig sektor.

Miljömställning ger nya jobb

De viktigaste målen för vår ekonomiska politik är att underlätta för miljömställningen och att bekämpa arbetslösheten - två uppgifter som är lätta att förena. Produktion, konsumtion och kommunikationer måste ställas om till ekologiskt hållbara lösningar. Vi vill miljöanpassa bostadsområden, bygga ut kollektivtrafiken och minimera farliga utsläpp.

Avvecklingen av kärnkraften bidrar till att ställa om energisystemet och till utvecklandet av hållbara energisystem. Det kräver forskning, utveckling och utbyggnad av alternativa energikällor vilket skapar arbeten. Alternativen till kärnkraften har ofta en mer regional prägel och skapar därmed sysselsättning i hela landet.

Regional utveckling motverkar arbetslösheten

Flyttlasspolitiken har tagit ny fart de senaste åren. Ett fåtal expansiva regioner tar allt större del av offentlig service och nya jobb. En majoritet av landets kommuner är drabbade av utflyttning, vilket minskar skatteintäkterna och ytterligare försämrar möjligheterna till god kommunal service. Nu krävs en aktiv regionalpolitik som gör det möjligt att skapa arbetstillfällen i hela landet. Stöd till nyinvesteringar, aktiv utlokalisering av statliga verk och myndigheter och satsning på forskning och utbildning i hela landet är nödvändiga inslag i en sådan politik. Rättvisa och tillgänglighet ska vara ledorden för statlig verksamhet och statligt företagande. Tillgång till post, .kommunikationer och annan samhällsservice ska vara självklar oavsett var i landet man bor.

Ung och arbetslös

Att samhället inte tar vara på unga människors kunskaper och erfarenheter är ett slöseri med mänskliga resurser och dessutom samhällsekonomiskt felaktigt. Idag utnyttjas unga som gratis arbetskraft. De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna ger inga fackliga rättigheter som semester eller uppsägningstid. Arbetsmarknadspolitiska sårbarheter för unga bör begränsas till åtgärder som ger utbildning eller jobb, till exempel rekryteringsstöd.

Unga vill, precis som äldre, ha riktiga jobb. Men förutsättningarna är delvis svårare eftersom arbetslivserfarenhet och kontakter ofta saknas. Vänsterpartiet betonar att ungdomsarbetslösheten inte kan lösas för sig utan är en del av kampen för arbete åt alla.

Välfärd för alla!

Vänsterpartiet är idag den politiska kraft som konsekvent vill utveckla den generella välfärden. Vi vet att en offentlig sektor som ger alla samma rättigheter oavsett förmögenhet, lön eller kontakter ökar friheten för arbetslösa, lågavlönade och fattiga. Skattefinansierade och offentligt organiserade välfärdssystem omfördelar från rika och högavlönade till dem som inte kan köpa sig privat vård, omsorg och utbildning. En välfärd som omfattar alla omfördelar mellan kvinnor och män, mellan generationer och samhällsklasser och är ett samhällsekonomiskt lönsamt sätt att använda gemensamma resurser.

När bidragssystem försämras och offentlig verksamhet skärs ned ökar klass- och könsskillnaderna i samhället. För den som har råd finns alltid möjligheter att köpa sig privata garantier mot vårdköer, personalnedskärningar i äldreomsorgen och nedläggningar av daghem. Den högavlönade kan försäkra sig mot ofärd och skaffa sig högre pension, sjukersättning och arbetslöshetsersättning. De rika har både livrem, hängslan och fallskärm.

Vänsterpartiet vill utveckla det kommunala självstyret och den lokala demokratin. Vi vill att politiker och medborgare ska kunna mötas i diskussioner om kommunala frågor, till exempel genom öppna nämndmöten, allmänhetens frågestund i fullmäktige och medborgarpaneler. Vi vill också att alla ska kunna delta i den kommunala planeringen genom referensgrupper, remissförfarande och införande av allmänhetens rätt att skriva motioner till fullmäktige. Vi vill öka medborgarnas direkta makt över sin vardag, till exempel skolor, daghem och äldreboende genom brukarråd, självförvaltning och direktvalda styrelser. Vi tror att partierna liksom kommunernas politiska organisation måste vara mycket mer öppna mot omvärlden än hittills. Vi ser det också som nödvändigt att reformera den politiska organisationen efter närhetsprincipen, det vill säga alla beslut ska fattas så nära de berörda som möjligt. Detta demokratiska synsätt kommer till exempel att innebära överflyttning av makt och ansvar från EU till nationerna, från nationalstaten till regionala parlament, från regioner till kommuner och från kommuner till medborgarna direkt.

För att bevara och utveckla en generell och solidarisk välfärd måste kommuner och landsting tillföras mer resurser och det kommunala skatteutjämnningssystemet göras rättvisare. Utbildning, vård och omsorg måste prioriteras, till exempel genom en utbyggnad av äldreomsorgen. Särskilt viktigt är att grupper som har svårt att göra sina röster hörda, så som psykiskt sjuka eller utvecklingsstörda personer, ges möjlighet till ett rikt och värdigt liv. Vänsterpartiet kan inte acceptera att tillgång till sjukvård, mediciner, tandvård, utbildning, omsorg, kultur blir självklart bara för dem som har råd. Vänsterpartiet arbetar också målmedvetet för att stat, landsting och kommun ska samordna sina resurser till medborgarnas bästa. Det behövs en utvecklad finansiell samordning så att samhällets resurser används på bästa sätt och för att ingen medborgare ska riskera att hamna mellan olika offentliga huvudmäns stolar.

Arbetslösa och lågavlönade med tunga och enformiga arbeten drabbas oftare av sjukdomar och förslitningsskador än andra. Därför är ohälsa en klassfråga. När vård och mediciner blir dyrare sparar många även in på det mest nödvändiga. Med nuvarande utveckling dröjer det inte länge innan man kan se på tänderna vem som är fattig. En god offentlig sjukvård kan i kombination med en rättvis fördelningspolitik ge alla trygghet och människovärde.

Den offentliga sektorns resurser urholkas genom besparingar och uppsägningar. Olika "köp/säljssystem" och konkurrensutsättning leder till ökad byråkrati och försämrar en demokratisk insyn och styrning. Privatisering av vård och omsorg är inte bara ineffektivt och dyrt för samhället utan leder också i många fall till en inhuman vård. Vänsterpartiet vill bygga ett välfärdssystem som utgår från gemensamt finansierade verksamheter i offentlig regi. Vård, omsorg och utbildning ska organiseras för att möta medborgarnas behov och inte drivas av vinstintresse. Vi kräver också omorganisering och omprioritering inom offentlig sektor så att medborgarnas behov kan

tillfredsställas effektivt och med god kvalitet. Ökat samarbete mellan sjukhus är bra, liksom att byråkratiska strukturer bryts ner. Men rationaliseringar och effektiviseringar får inte bli liktydiga med försämringar.

Alla människor ska ges förutsättningar för ett bra liv. Det är särskilt viktigt för dem som behöver hjälp med det vardagliga. Vänsterpartiet anser att assistentersättning och rätt till personlig omvårdnad för funktionshindrade aldrig får ifrågasättas.

Kulturen har en stor och viktig roll i samhället. Skapandet är ett grundläggande mänskligt behov. Genom att pröva, söka och forma sin identitet skapas kritiskt ifrågasättande av gällande sanningar. Kulturens fria växt och livskraft är en grundförutsättning för ett gott samhälle. Vänsterpartiet uppmuntrar och stödjer olika former av kultur som skapar gemenskap och ger uttryck för människors känslor och erfarenheter.

Vänsterpartiet avvisar kommersialism och ägandekoncentration inom media. Makten över media är avgörande för vilka värderingar som skapas i samhället.

Utbildning är en rättighet. Vänsterpartiet anser att alla har rätt till en utbildning som utvecklar förmågan att arbeta under demokratiska former. Utbildningen ska ta hänsyn till elevernas olika förutsättningar.

Vi vill avskaffa betygen och minska den sociala snedrekryteringen till högre utbildningar.

Utbildningssystemet ska aktivt motverka köns- och klasskillnader i samhället. Ska dessa mål uppnås krävs mer personal. Inom skolan ska alltid svaga elever med särskilda behov ges extra stöd och resurser.

Alla barn, även de som har föräldrar som är arbetslösa, har rätt till en bra barnomsorg.

Vårt boende präglas idag tydligt av segregation och kommersialism. Alla medborgare ska ha rätt till en bra bostad i en god miljö till rimlig kostnad. Detta förutsätter ett samhälleligt ansvar för och stöd till bostadsförsörjning. Idag är boendet i hög grad segregerat. I storstadsområden bor ofta lågavlönade i hyresrätt i förorter medan välavlönade bor i bostadsrätter eller i villa. För att vi ska kunna bryta segregeringen måste boendet i så stor utsträckning som möjligt bli oberoende av marknadskrafterna. Det är viktigt att försvara den gemensamt ägda allmännyttan. Lediga lägenheter ska förmedlas utan vinstintresse. Utvecklingen mot marknadshyror ska stoppas och bostadsbidragen höjas. Vänsterpartiet stödjer hyresgäströrelsens kamp för lägre hyresnivåer. Hyreskostnaden som andel av disponibel inkomst måste pressas tillbaka.

Vänsterpartiet vill stegvis höja nivåerna i sjuk-, föräldra- och arbetslöshetsförsäkringen till 90 procent. Arbetskadeförsäkringen ska ge 100 procent i ersättning. Vi vill också ta bort karensdagen i sjukförsäkringssystemet.

Poängen med generella system är att var och en ska bidra efter förmåga och att alla ska ha rätt att ta del av dem efter behov. Därför är det allvarligt när ersättningsnivåer sänks eller om taken i systemen sätts på en alltför låg nivå. Då kommer de som har råd att börja betala för sin egen trygghet genom privata försäkringar medan de som inte har råd hamnar utanför. Alla förslag om grundtrygghet eller behovsprövning missgynnar kvinnor och lågavlönade.

Vänsterpartier vill utveckla ett sammanhållet generellt försäkringssystem som omfattar alla och ger ekonomisk trygghet vid olika situationer i livet. Ett sådant system ska utformas med likartade kvalificeringsregler och vara inkomstrelaterat. Ungdomar och invandrare har särskilt svårt att få del av dagens socialförsäkringssystem eftersom dessa ofta förutsätter en tidigare anställning. En allmän försäkring gör det lättare att forma lösningar för individuella problem.

För att kunna omfatta även dem som inte kommit in på arbetsmarknaden ska försäkringarna gälla så länge den enskilde uppfyller sin del av det åtgärdsprogram som ska finnas. Detta medför samordnade insatser från arbetsgivare, försäkringskassa, arbetsförmedling, kommuner med flera. Enskilda ska inte kunna falla mellan olika system och insatserna ska koncentreras på att skapa arbete och sysselsättning.

Vänsterpartiet vill skapa ett solidariskt pensionssystem som fördelar resurser från män till kvinnor och från höginkomsttagare till låginkomsttagare. De nya pensionerna ska utvecklas från ATP-systemet och ge ett stort offentligt sparande. Vi avvisar den pensionsöverenskommelse som socialdemokraterna och de fyra borgerliga partierna har ingått.

Vänsterpartiet vill utveckla egenavgifterna. Egenavgifter leder till att lågavlönade betalar relativt sett mer till systemet än högavlönade. Välfärden ska vara skattefinansierad och skatterna ska vara

progressiva. Endast så kan solidariska system överleva.

Det är ont om jordklot

Om alla människor i världen konsumerade lika mycket som vi i västvärlden så skulle snart alla naturresurser vara förbrukade. 20 procent av jordens befolkning förbrukar 80 procent av resurserna. Begreppet "rättvist miljöutrymme" innebär att ingen ska kunna ta sig rätten att förbruka mer än sin andel av våra och kommande generationers gemensamma resurser. Sättet att leva i västvärlden måste förändras genom minskad konsumtion, nya levnadsmönster och återvinning.

Agenda 21 - dokumentet från FN:s miljökonferens är ett viktigt verktyg att avvärja de globala miljöhoten. I alla Sveriges kommuner har arbete påbörjats med att lokalt ta fram planer för att ställa om samhället till en hållbar utveckling. Detta är en oerhört viktig process, där det gäller att engagera samhällets alla nivåer. För att klara uppgiften krävs en total omställning av det levnadsmönster som bygger på en hög materiell konsumtionsnivå. För vänsterpartiet är Agenda 21-arbetet angeläget inte bara av miljöskäl, utan är också ett uttryck för solidaritet med den majoritet av världens befolkning som nu nekas en rimlig del av jordens gemensamma resurser.

Vänsterpartiet anser att varje trafikslag ska bära sina egna samhällskostnader i form av utsläpp, energiåtgång och olyckor. Då skulle kollektiva trafiklösningar som järnväg och sjöfart få rättvisa villkor att konkurrera med bilar, lastbilar och flyg. Vänsterpartiet verkar för sänkta biljettpreiser i kollektivtrafiken. Bil- och lastbilstrafik är huvudansvarig för merparten av våra miljöproblem.

Biltrafiken är i praktiken subventionerad vilket i huvudsak gynnar höglönlade män i storstadsområden. Privatbilismen orsakar flest miljöproblem i våra större städer. Samtidigt är det just i dessa områden som alternativen till biltrafiken är både samhällsekonomiskt lönsamma och praktiskt genomförbara. Vänsterpartiet förespråkar satsningar på kollektivtrafik, höjda bensinavgifter och att kommunerna ska ges rätt att begränsa trafiken, utifrån miljö- och hälsoskäl. Beskattningen av bilismen måste differentieras utifrån regionala skillnader. Vi anser att bilindustrin ska underställas hårda krav på att utveckla bilmodeller med minskad bensinförbrukning, förnyelsebara bränslen och därmed lägre utsläppsnivåer. Godstransporter måste föras bort från vägarna till järnvägar och sjöfart där så är möjligt.

Idag anslås stora summor till vägar, vilket leder till att miljöbelastande trafik ökar. Vänsterpartiet vill omfördela från vägsatsningar till kollektivtrafik, sjukvård och miljöinvesteringar. Vi är för en grön skatteväxling - det vill säga sänkt skatt på arbete och höjd skatt på förbrukande av ändliga resurser. Vänsterpartiet har bidragit till att kärnkraftsutvecklingen påbörjas. Vi kommer att se till att överenskommelsen om stängning av Barsebäck uppfylls. Men vi vill också gå vidare med att avveckla all kärnkraft. Kol, olja, kärnkraft och torv är gårdagens energisystem som bygger på rovdrift av naturen och ger bestående miljöproblem. Kärnkraften påstås av en del vara en ren energikälla, men då bortser man från de stora ingrepp i naturen som är nödvändiga för att bryta uran och för att slutförvara det radioaktiva avfallet. Om försäkringskostnaderna för olyckor och radioaktiv förgiftning räknades in i priset skulle kärnkraftsel snart vara utkonkurrerad av andra energislag.

En omställning till förnybara energikällor ger nya arbetstillfällen i alla delar av landet. Omställningen kräver energibesparingar samt en rejäl satsning på alternativ som biobränslen, solenergi, vindkraft, biogas, vätgas och geotermisk energi (jordvärme). De älvar och vattendrag som ännu inte är utbyggda ska skyddas.

Bevarandet av den biologiska mångfalden är en förutsättning för en långsiktig överlevnad för människor, djur och växter. Idag medför avverkning av gamla skogar och monokulturodling av skog- och jordbruksmark att många arter hotas av utrotning. Miljökrav måste gå före exploateringskrav.

Vänsterpartiet vill uppmuntra ekologisk odling och en bra djurhållning. Basmat ska produceras så nära konsumenterna som möjligt. Det ger fler arbetstillfällen och bättre matvaror, men också minskade transporter och därmed reducerade utsläpp.

EUs jordbrukspolitik gynnar det konventionella jordbruk som använder sig av stora mängder kemikalier och gödningsämnen. Stora jordägare får en orimligt stor del av EUs bidrag. Vänsterpartiet vill reformera EUs jordbrukspolitik.

Internationell solidaritet

Kapitalismen är alltmer global vilket leder till att orättvisorna inom och mellan länder och världsdelar

ökar. En femtedel av jordens befolkning lever i extrem fattigdom, samtidigt som en femtedel, den rikaste, förbrukar 80 procent av jordens resurser. Världshandeln sker idag på de stora företagens och de rika ländernas villkor. Vänsterpartiet arbetar för att miljöhänsyn och fackliga rättigheter ska utgöra grunden för världshandelns villkor. Över hela världen ifrågasätter kvinnor den systematiska underordningen och kräver rätt till arbete, makt över sin sexualitet och jämställda villkor.

Vänsterpartiet stöder kvinnorörelsens krav. Vi vill ha en ny ekonomisk världsordning, där människor i alla länder har ett demokratiskt inflytande över ekonomin och över användandet av naturresurserna. Vi vill höja det svenska biståndet till 1 procent av bruttonationalprodukten.

Sverige ska stå fritt från militärallianser och stormaktsblock. Med en aktiv och självständig utrikespolitik ska vi fritt kunna agera mot förtryck och diktatur oavsett om det handlar om Colombia, Indonesien, Kina eller Turkiet. Som ett alliansfritt land ska Sverige bidra till fred, avspänning och nedrustning. Det gör att vi motsätter oss ett svenskt Nato-medlemskap och verkar för att Sverige ska lämna NATO-samarbetet PFF Vi vill istället att FN ska få en ökad betydelse. FN måste demokratiseras och FN:s roll måste utökas till att bli mer konfliktförebyggande. Den orättvisa fördelningen är upphov till många konflikter som skulle kunna förebyggas genom ett aktivt agerande från FN.

Den orättvisa världsordningen ger upphov till stora flyktingströmmar. Människor tvingas fly från förföljelse, krig eller svält. I många länder utsätter sig den som protesterar mot orättvisor eller tar kamp för mänskliga rättigheter för enorma risker. De flesta människor på flykt tar sig aldrig längre än till de ofta lika fattiga omkringliggande länderna. En mycket liten del flyr till de rika västländerna. Dagens svenska flyktingpolitik är, precis som i andra EU-länder, ett misslyckande ur humanitär synpunkt. Torterade människor skickas tillbaka till förföljelse, familjer splittras och barn utvisas i strid med de konventioner vårt land undertecknat. Vänsterpartiet vill föra en human flyktingpolitik. Mim ger människor på flykt undan krig och förtryck rätt till asyl i Sverige. Flyktingmottagandet måste förbättras.

Vänsterpartiet förespråkar ett starkare alleuropeiskt samarbete. Vi vill stärka samarbetet för fred och nedrustning i organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, OSSE. Vi vill förstärka Europarådets arbete för mänskliga rättigheter och utveckla ett starkare miljösamarbete mellan Europas länder. Europa dras med stora problem med fattigdom, arbetslöshet, etniska motsättningar, bristande demokrati och miljöförstörelse. EU kan inte lösa dessa problem utan har i själva verket bidragit till flera av dem.

EUs ekonomiska politik och den planerade valutaunionen, EMU, påtvingar EU-länderna en politik som ökar arbetslösheten och leder till nedskärningar av välfärden. EMU är en odemokratisk konstruktion där ekonomin inte styrs av folkvalda utan av oberoende centralbanksdirektörer som följer dogmatiska fördragstexter. EMU utgör ett avgörande steg för att omvandla EU till en förbundsstat.

Vänsterpartiet anser att folket ska avgöra Sveriges inställning till förändringarna av EU. Ett eventuellt medlemskap i EMU måste avgöras i en folkomröstning. Denna folkomröstning bör genomföras så snart som möjligt. Detsamma gäller alla fördragsändringar som ökar EUs makt på medborgarnas bekostnad. Om svenska folket i en folkomröstning avvisar EUs utveckling är nästa naturliga steg att rösta om själva medlemskapet. Vänsterpartiet är motståndare till EU-medlemskapet och vi vill att Sverige lämnar den europeiska unionen.

Vänsterpartiet - ett alternativ för rättvisa

Det finns en tydlig skillnad mellan vänster och höger i svensk politik. Vänsterpartiet tar ställning för en politik som gynnar folket på storfinansens bekostnad. Ett starkt vänsterparti är nödvändigt för att bekämpa högerpolitiken, oavsett om den bedrivs av borgerliga partier eller socialdemokrater. Vinner högern valet 1998 försvinner möjligheten att vrida politiken till vänster. Därför är det ett huvudmål för oss att förhindra en borgerlig valseger.

Den senaste mandatperioden har vänsterpartiet tagit ansvar för politiken i många kommuner och landsting runt om i landet. Vi är övertygade om att ett starkare vänsterinflytande skulle vara bra för Sverige. Därför är vi beredda att ta ansvar också för rikspolitiken.

Genom att rösta den 20 september visar du vilken politik du vill ska föras och vilken regering du vill ska leda landet. Vänsterpartiet kräver en tydlig kursändring av regeringspolitiken.

Det innebär

- att arbete åt alla ska vara ett överordnat krav i den ekonomiska politiken
- att arbetstidsförkortningen ska inledas
- att EMU-frågan ska avgöras på ett demokratiskt riktigt sätt, genom en folkomröstning
- en radikal omfördelning från företag och högavlönade till arbetslösa och lågavlönade
- ökade resurser till kommuner och landsting och en utveckling av den generella välfärden
- en fortsatt kärnkraftsavveckling genom nya beslut och en satsning på utveckling av alternativa energikällor
- en human och solidarisk flyktingpolitik och att Sveriges bistånd till tredje världen ökar.

Vänsterpartiet sätter in alla politiska frågor i ett feministiskt perspektiv och arbetar för att makt och resurser fördelas jämnt mellan kvinnor och män. Vi vill begränsa storföretagens makt och utvidga demokratin.

MED OMTANKE OM FRAMTIDEN

- Socialdemokraternas politik inför 2000-talet

Sverige kan möta 2000-talet med tillförsikt och optimism.

Den akuta ekonomiska krisen är avvärd. De offentliga finanserna är i balans. Sysselsättningen stiger och inflationen är rekordlåg. Reallönerna ökar och framtidstron växer.

Vi svenskar känner stolthet över Sverige. Vi har förmånen att få leva och bo i ett land som mer än de flesta andra länder genomsyras av solidaritet och jämlikhet, av allas lika rätt och människovärde.

Vi socialdemokrater vill gå vidare, utveckla och modernisera vårt land. *Vi är stolta över Sverige - men inte nöjda.*

Valet den 20 september handlar om detta - om de möjligheter och utmaningar som Sverige står inför:

Vi skall öka sysselsättningen och tillväxten - utan att fördjupa orättvisorna och klyftorna. Vi skall öka rättvisan och jämlikheten - utan att minska effektiviteten och drivkrafterna i samhällsekonomin.

Vi skall utveckla värden, skolan och omsorgen - utan att de offentliga finanserna undermineras.

Vi skall säkra och förbättra miljön för kommande generationer - utan att hämma tillväxten eller försämra hushållens ekonomi.

Vi skall fördjupa samarbetet i det nya Europa - utan att minska de nationella demokratiernas styrka.

Vi skall etablera en ny anda av samförstånd, medmänsklighet och gemensamt ansvarstagande - utan att dölja de grundläggande ideologiska konflikterna i samhället.

* * *

Sverige är rikt - på mänskliga resurser och skaparkraft, på solidaritet och ansvarstagande, på företagsamhet och företag, på upplevelser och natur. De rikedomarna vill vi socialdemokrater utveckla och bära med oss in i 2000-talet. För det behövs kultur. Kulturen är en förankring i historien och ett känslspröt mot framtiden.

I vår vision är människan målet - hennes utveckling och frihet, hennes törst att lära och bilda sig, hennes vilja att växa och spränga nya gränser, hennes ansvarskänsla för kommande generationer, hennes solidaritet och kärlek till andra människor.

Det är barnen och de unga som är bron in i nästa årtusende. Att satsa på barnen är att satsa på framtiden. Därför handlar vår politik mer än något annat om barnens uppväxtvillkor och barnfamiljernas situation.

PÅ RÄTT VÄG

För fyra år sedan stod Sverige mitt uppe i en djup ekonomisk kris.

Produktionen hade vikit. Sysselsättningen hade fallit kraftigt. Skenande underskott i statsfinanserna ledde till skyhöga räntor. Som högst var räntan 500 procent. Marknaden kunde ställa större och större krav på politikens innehåll.

Det var i detta läge som socialdemokratin fick folkets förtroende att föra Sverige ut ur den ekonomiska krisen. *Ingen svensk regering har i modern tid ställts inför svårare och större problem.*

Nu kan vi utläsa resultaten:

Arbetslösheten sjunker och sysselsättningen ökar. Färre och färre svenskar är arbetslösa eller i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Samtidigt är fler och fler sysselsatta. Sysselsättningen ökar både i den privata och offentliga sektorn.

Välfärden växer på nytt. Genom de extra pengarna till kommuner och landsting ökar nu antalet anställda i vården, skolan och omsorgen. Kvaliteten i välfärden kan höjas. I år kan vi betala lärares, sjukvårdsbiträdens och barnskötarens löner med egna - inte lånade - pengar.

Underskotten har vänts till överskott. Från att ha haft Europas sämsta statsfinanser har Sverige i dag statsfinanser i världsklass. Låneberoendets tid är förbi. Nu betalar vi tillbaka på vår gemensamma skuld.

Räntorna och inflationen är låga. Det blir billigare att bo. Fler har råd att köpa mer. Prisökningar gröper inte längre ur lönerns värde. Reallönerna stiger snabbt. Det har blivit billigare för företagen att investera.

Tillväxten ökar i rekordtakt. Nu växer Sverige på nytt. Vi kan ta igen de förlorade åren då Sverige blev fattigare.

* * *

Socialdemokratin förde Sverige ur krisen. Det har frestat på. Men det var nödvändigt. Många människors uppoffringar har lett till att Sverige står starkare än på länge.

Socialdemokratin delar framgångarna med andra. Vi har samarbetat oss ur krisen - i riksdagen mellan partierna och på arbetsmarknaden mellan parterna. Vi lyckades gemensamt hålla ihop landet.

Nu är uppgiften att med gemensamma tag öka tillväxten och sysselsättningen, och att förstärka välfärden och rättvisan.

* * *

Vår politik för tillväxt och sysselsättning

Målet är full sysselsättning. Förutsättningarna är goda för att halvera den öppna arbetslösheten till 4 procent år 2000. Därefter är målet full sysselsättning. Arbete åt alla är socialdemokratins viktigaste mål. För att nå det målet i hela landet krävs särskilda insatser i de värst drabbade regionerna: i glesbygden och i storstädernas mest utsatta områden.

Sunda statsfinanser och låga räntor. En låg arbetslöshet och en hög sysselsättning kräver att statsfinanserna är under kontroll och räntorna låga. Nu har vi nått dithän. Egna pengar, inte lånade. Det förhållningssättet skall fortsätta att genomsyra en socialdemokratisk regerings ekonomiska politik.

Bekämpa inflationen. En socialdemokratisk regering kan aldrig acceptera att inflationen på nytt tillåts ta fart. Då skulle arbetslösheten öka och klyftorna i samhället vidgas. Arbetsmarknadspolitiken måste därför motverka risken för brist på arbetskraft i viktiga sektorer och branscher. Utbildning, regelförenklingar och hänsyn till lokala förhållanden är nyckelord i en förnyad sysselsättningspolitik. Arbetslinjen skall gälla. Åtgärder skall sättas in som ökar förvärvsfrekvensen, som gör det möjligt för funktionshindrade att arbeta och som säkerställer de äldres och invandrarnas plats i arbetslivet.

Samarbete på arbetsmarknaden. Villkoren på framtidens arbetsmarknad måste formas i samarbete mellan parterna på arbetsmarknaden. Det gäller formerna för lönebildningen, arbetsrätten, arbetstider och andra frågor som rör förhållandena mellan de anställda och företagen. Ett sådant samarbete måste utgå från en gemensam insikt om och förståelse för de nya förutsättningar som råder på arbetsmarknaden. Frivilliga överenskommelser mellan parterna ger långsiktiga och stabila lösningar. Alla anställda skall ha rätt till kompetensutveckling, inflytande på arbetsplatsen, god arbetsmiljö och omväxlande arbetsuppgifter. Vi kan aldrig acceptera att dagens arbetsrätt luckras upp så att laglöshet tillåts breda ut sig på Sveriges arbetsplatser. Målet för samarbetet mellan arbetsmarknadens parter skall vara att nå full sysselsättning, låg inflation och goda villkor för både arbetstagare och arbetsgivare.

Fler heltidsanställda i vården och omsorgen. Att rekrytera en ny generation anställda till vården, skolan och omsorgen är en av framtidens stora utmaningar. På olika sätt måste arbete i skolor, på sjukhus och i äldreården göras attraktivare. De många som vill arbeta heltid skall i ökad utsträckning ha möjlighet till det. Fler anställda i vården, bättre omvårdnad om de äldre, kortare väntetider, högre kvalitet, bättre utbildad personal och fler heltidsanställda - allt detta kräver mer resurser till vården och omsorgen. Vi är beredda att sätta av de resurserna.

Sverige skall vara en ledande kunskapsnation. I morgondagens samhälle är ingen investering viktigare än att satsa på utbildning och kunskap. Därför skall *alla* barn få utvecklas i skolan. Ingen skall lämna skolan med otillräckliga kunskaper. Elever med läs- och skrivsvårigheter måste få extra stöd. Alla i skolan måste få tillgång till IT. En ny gymnasieexamen behövs. Alla barn skall ha rätt att undervisas av behöriga, utbildade lärare. Läraryrket skall vara attraktivt med goda utvecklingsmöjligheter. Kulturen har en viktig roll i skolan. Detta program kräver ökade resurser till skolan. Vi är beredda att anslå de pengarna. Studier i teknik och naturvetenskap skall stimuleras. Genom Kunskapslyftet får 10 000-tals människor ny kunskap och kompetens. Den kvalificerade yrkesutbildningen kommer att byggas ut. Utbyggnaden av högskolan över hela landet skall fortsätta. Vi vill att även Mitthögskolan blir universitet vid sidan av de nya universiteten i Karlstad, Växjö och Örebro. Genom att de mindre och medelstora högskolorna förstärks med fasta forskningsresurser blir de motorer i den regionala utvecklingen. Den sociala snedrekryteringen skall brytas. Därför skall studiestödssystemet reformeras.

Sverige - en ledande IT-nation. Sverige intar en tätplats bland de länder som satsar mest på den moderna informationstekniken. Genom ett nära samarbete mellan det offentliga Sverige och våra världsledande kunskapsföretag har vi goda förutsättningar att försvara den positionen. Vi är övertygade om att ökade investeringar i IT bidrar till att utjämna de regionala och sociala klyftorna, och höjer företagets konkurrenskraft. Vi vill genomföra samverkansprojekt med näringslivet för att öka de anställdas IT-kompetens och förbättra villkoren för småföretagen. Myndigheterna skall vara föregångare i IT-samhället.

Investera i ekologiskt hållbar utveckling. Sverige skall vara ett föregångsland där modern teknik

används för att på en och samma gång öka tillväxten och säkra miljön. Det ger Sverige stora konkurrensfördelar på nya framtidsmarknader. Det är därför som den socialdemokratiska regeringen har föreslagit att 12,5 miljarder kronor under de kommande tre åren skall satsas på energiinvesteringar, infrastruktur och lokala investeringsprojekt i landets kommuner. Omställningen till ett ekologiskt hållbart Sverige måste gå hand i hand med satsningar på naturvärden. Anslagen till att köpa in värdefulla naturområden bör höjas med 190 miljoner kronor under mandatperioden.

Företagande och entreprenörskap. Vår politik har lett till ett rekordstort nyföretagande. Låga räntor, hög aktivitet i ekonomin och stigande efterfrågan - det är grunden för fler och framgångsrika svenska företag. Ökad framtidstro och fler kunder är framför allt viktigt för de små företagen. För att understödja denna utveckling vill vi öka samarbetet mellan näringslivet och högskolorna, minska krånglet för småföretagarna, göra det lättare att starta eget, stödja invandrare som är företagare och underlätta kapitaltillskott för framtidsinvesteringar.

Vår politik för välfärd och rättvisa

Saneringen av den svenska ekonomin har skapat ett överskott i statsbudgeten. Det är en stor framgång som inte får spelas bort. Vi kan inte få allt genast. Därför gör vi socialdemokrater följande prioriteringar av hur utrymmet i statens budget bör användas, under förutsättning att den positiva ekonomiska utvecklingen fortsätter och överskottet växer:

För det första: Öka sysselsättningen och minska statsskulden. Folkhushållet kommer att bära bördorna av 90-talets ekonomiska kris långt in i framtiden. Räntan på statsskulden kommer under många år att vara en av de allra största utgiftsposterna i statens budget. Vår generation kan inte utan vidare vältra över denna börda på barnen och de unga. Därför måste hushållens ekonomi förbättras och statsskulden tas ned. Det kräver en stark tillväxt och ökad sysselsättning. År 2000 skall den öppna arbetslösheten vara högst 4 procent. Då skall överskottet i de offentliga finanserna vara 2 procent.

För det andra: Satsa på vård, skola, omsorg. Den ekonomiska krisen slog hårt mot välfärdens kärna. Det blev färre hjälpande händer i vården, färre vuxna i skolan och längre tid mellan besöken av hemtjänsten. Vi måste återerövra friheten genom att öka tryggheten. Vi måste möta framtiden genom att satsa på barnen och de unga. Därför har vi beslutat om ökade resurser till vården, skolan och omsorgen. Mellan år 1996 och 2000 vill vi höja de årliga statsbidragen till kommunerna och landstingen med 20 miljarder kronor. Nu gäller det att rekrytera och behålla kvalificerad arbetskraft för vård, skola och omsorg. Samtidigt måste kvaliteten i välfärden säkras i hela landet. Dessa åtaganden innebär att ytterligare resurser kan behöva tillföras kommuner och landsting.

För det tredje: Förbättra för pensionärerna. De äldre tog sin del av ansvaret att föra Sverige ur krisen. Nu måste de få sin del av framgången. För de pensionärer som har de minsta marginalerna skall det statliga bostadstillägget förbättras genom att den del av bostadskostnaden som täcks av bidraget höjs från 85 till 90 procent. Därutöver bör den planerade höjningen av pensionerna år 2000 tidigareläggas till år 1999. Därmed sätts punkt för ålderspensionärernas bidrag till de uppoffringar som förde Sverige ut ur 90-talets ekonomiska kris.

För det fjärde: Satsa på barnen och barnfamiljerna. Ingen annan grupp har fått bära den ekonomiska krisens bördor så tungt som barnfamiljerna. Inte ens de mest värnlösa och oskyldiga -

barnen - gick opåverkade genom den ekonomiska krisen. Därför har vi höjt barnbidragen ett första steg och infört fri barnsjukvård. För att förbättra barnfamiljernas situation ytterligare, och samtidigt uppmuntra fler att ta steget ut i arbetslivet eller gå upp i arbetstid, vill vi införa *en högsta taxa i barnomsorgen* i hela landet på 700 kr för första barnet med lägre avgifter för följande barn. Alla ska få sänkt barnomsorgsavgift med minst 200 kronor. En max-taxa bör även gälla i skolbarnomsorgen på 500 kr för första barnet. Kommunerna kompenseras för inkomstbortfallet. Vi vill också höja barnbidraget till 950 kronor under mandatperioden. Flerbarnstillägget räknas upp i motsvarande mån.

För det femte: Rättvisa skatter. Vi har höga skatter i Sverige därför att vi har höga ambitioner i välfärdspolitik. Justeringar i skattesystemet måste därför ske på sådant sätt att välfärden inte urholkas. När det finns utrymme att sänka skatten efter det att statskulden har amorterats ned, kvaliteten i vården, skolan och omsorgen har höjts, pensionerna har förbättrats och barnfamiljernas ekonomiska standard har höjts, måste ambitionen vara att ytterligare öka rättvisan och jämlikheten i Sverige. Det bör ske genom åtgärder som stärker löntagarnas köpkraft. Vi vill se ett skattesystem som är enkelt, likformigt och folkligt förankrat. Vi slår vakt om ett skattesystem med låga skattesatser och breda skattebaser. Skattesystemet måste bidra till att minska klyftorna i samhället. En socialdemokratisk regering kommer att bjuda in riksdagens partier till överläggningar om skattepolitiken.

* * *

Sverige skall vara ett land med plats för alla. Vi vill se ett samhälle där alla människor kan utvecklas och påverka sin livssituation, ett samhälle där kvinnor och män har lika rättigheter oavsett etnisk och kulturell bakgrund, där klyftor inte skiljer människor åt. Det kräver demokrati och en aktiv fördelningspolitik som vilar på fyra hörnstenar: full sysselsättning, välfärd för alla, sunda statsfinanser och låg inflation. Därutöver behövs riktade insatser mot särskilt utsatta grupper. Ingen skall behöva tigga eller sakna en säng om natten i Sverige. Det är ovärdigt ett välfärdssamhälle att människor sover ute i köld och regn. Vi vill - i samarbete med ideella krafter, särskilt i storstäderna - satsa de resurser och vidta de åtgärder som krävs för att ingen människa skall behöva vara hemlös i vårt land. Solidariteten kräver krafttag mot det ökande alkohol- och drogmissbruket.

* * *

Alla vinner på jämställdhet. Vi har kommit långt med jämställdheten mellan kvinnor och män i Sverige. Men det räcker inte. Alla politiska beslut måste genomsyras av jämställdhetsperspektivet. En socialdemokratisk regering kommer särskilt att arbeta för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden, för fler kvinnliga företagare, för alla kvinnors rätt till heltidsarbete och mot kvinnovåld.

* * *

Vi vill ha fler poliser, en nationell samordning mot organiserad brottslighet, kraftfulla åtgärder mot ekonomisk brottslighet och ett effektivare rättsväsende. Det är några av våra förslag för att möta brottsligheten. Men det räcker inte. En politik för minskad brottslighet är en politik som erbjuder trygghet för alla, som skapar goda förutsättningar för alla, som bygger på allas lika rätt och humanism. Vi skall vara lika hårda mot brottslighetens orsaker som mot brottsligheten.

* * *

SVERIGE I DET NYA EUROPA

Socialdemokratin kommer att leda Europa in i 2000-talet. En majoritet av EU-länderna har socialdemokratiska partier i regeringsställning. Vi kommer därför tillsammans med andra europeiska socialdemokrater att utarbeta ett program för "Europa inför 2000-talet".

Utvidgningen av EU österut är 2000-talets stora europeiska utmaning då vi sist och slutligen kan sätta punkt för det kalla kriget. Sverige skall koncentrera sina insatser på att stödja de baltiska staternas och Polens vilja att bli medlemmar i EU. Samtidigt måste Ryssland integreras i det europeiska samarbetet. Det är av betydelse för hela Europas framtid.

EU blir allt viktigare på allt fler områden, inte minst på sådana områden som Sverige har satt högt på dagordningen: sysselsättning, miljö, jämställdhet. De frågorna kommer Sverige att prioritera under det svenska ordförandeskapet i EU år 2001.

Det överstatliga beslutsfattandet i EU behövs. Men det måste begränsas till det som oundgängligen kräver överstatlighet. I annat fall blir avståndet för stort mellan folk och folkvalda. Grundmodellen bör vara mellanstatligt samarbete. Vi anser att samarbetet inom EU måste syfta till att stärka de nationella demokratierna - inte försvaga dem.

Vår del av Europa - Östersjöregionen - har förutsättningar att bli en av vår kontinents mest dynamiska och starkaste tillväxtregioner. Sverige ska vara en ledande nation i Östersjö-samarbetet.

Vi ska bredda och fördjupa samarbetet på alla områden. Tillsammans med svenskt näringsliv vill vi utarbeta en gemensam strategi för Sveriges roll i Östersjöområdet.

Det nya Europa kommer att kännetecknas av ökat samarbete och utbyte. Därför vill vi att fler ungdomar skall kunna studera utomlands. Fler föreningar skall kunna ha utbyte med föreningar i andra länder. Vi vill stimulera vänortsutbytet. Fler skall kunna resa mer.

Levnadsvillkoren i Sverige avgörs inte bara av beslut som fattas i vårt land eller i EU. Vi är beroende av vad som händer i andra länder och det ligger i vårt intresse att kunna påverka den internationella utvecklingen. För att markera Sveriges internationella ansvarstagande kommer biståndet att höjas under mandatperioden.

Sverige skall vara en tydlig aktör på global nivå i FN, på europeisk nivå i EU och i närområdet inom Östersjöområdet. Hela Sverige skall genomsyras av samarbete med andra länder och kulturer. Under 2000-talet kommer länderna än mer att flätas samman.

SAMARBETE FÖR FRAMTIDEN

Mer än något annat har samarbete mellan enskilda individer och grupper av människor format det moderna Sverige.

Vi socialdemokrater vill fortsätta på den vägen.

Sverige är för litet för stora konflikter. Vi har mer som förenar än som skiljer. Vårt land blir inte bättre av ökade motsättningar. Socialdemokratins program är därför en bred inbjudan till alla och envar att delta i arbetet för att öka tillväxten och sysselsättningen, och stärka välfärden och

rättvisan. *Det* är att modernisera och utveckla Sverige.

En socialdemokratisk regering kommer att försöka samla så breda majoriteter som möjligt i Sveriges riksdag. Vi vill se fler uppgörelser över traditionella gränser och barriärer. Det är så man håller samman en nation.

Vi vill samarbeta oss in i 2000-talet.

MED OMTANKE OM FRAMTIDEN

I valet den 20 september väljer svenska folket väg in i det nya århundradet.

Socialdemokraternas besked är entydigt:

Vi måste lämna kvar intoleransen, rasismen och egoismen i 1900-talet.

Vi skall ta med oss demokratin, jämlikheten och utvecklingsoptimismen in i 2000-talet.

Sverige behöver en socialdemokratisk regering. Även under 2000-talet.

Nu är valet ditt. Rösta den 20 september!

SOCIALDEMOKRATERNA

Med omtanke om framtiden

- Socialdemokraternas politik inför 2000-talet

Sverige kan möta 2000-talet med tillförsikt och optimism.

Den akuta ekonomiska krisen är avvärd. De offentliga finanserna är i balans. Sysselsättningen stiger och inflationen är rekordlåg. Reallönerna ökar och framtidsstron växer.

Vi svenskar känner stolthet över Sverige. Vi har förmånen att få leva och bo i ett land som mer än de flesta andra länder genomsyras av solidaritet och jämlikhet, av allas lika rätt och människovärde.

Vi socialdemokrater vill gå vidare, utveckla och modernisera vårt land. Vi är stolta över Sverige - men inte nöjda. Valet den 20 september handlar om detta - om de möjligheter och utmaningar som Sverige står inför:

- Vi skall öka sysselsättningen och tillväxten - utan att fördjupa orättvisorna och klyftorna.
- Vi skall öka rättvisan och jämlikheten - utan att minska effektiviteten och drivkrafterna i samhällsekonomin.
- Vi skall utveckla vården, skolan och omsorgen - utan att de offentliga finanserna undermineras.
- Vi skall säkra och förbättra miljön för kommande generationer - utan att hämma tillväxten eller försämra hushållens ekonomi.
- Vi skall fördjupa samarbetet i det nya Europa - utan att minska de nationella demokratiernas styrka.
- Vi skall etablera en ny anda av samförstånd, medmänsklighet och gemensamt ansvarstagande - utan att dölja de grundläggande ideologiska konflikterna i samhället.

Sverige är rikt på mänskliga resurser och skaparkraft, på solidaritet och ansvarstagande, på företagsamhet och företag, på upplevelser och natur. De rikedomarna vill vi socialdemokrater utveckla och bära med oss in i 2000-talet. För det behövs kultur. Kulturen är en förankring i historien och ett känslspröt mot framtiden.

I vår vision är människan målet - hennes utveckling och frihet, hennes törst att lära och bilda sig, hennes vilja att växa och spränga nya gränser - hennes ansvarskänsla för kommande generationer, hennes solidaritet och kärlek till andra människor.

Det är barnen och de unga som är bron in i nästa årtusende. Att satsa på barnen är att satsa på framtiden. Därför handlar vår politik mer än något annat om barnens uppväxtvillkor och barnfamiljernas situation.

På rätt väg

För fyra år sedan stod Sverige mitt uppe i en djup ekonomisk kris.

Produktionen hade vikit. Sysselsättningen hade fallit kraftigt. Skenande underskott i statsfinanserna ledde till skyhöga räntor. Som högst var räntan 500 procent. Marknaden kunde ställa större och större krav på politikens innehåll.

Det var i detta läge som socialdemokratin fick folkets förtroende att föra Sverige ut ur den ekonomiska krisen. Ingen svensk regering har i modern tid ställts inför svårare och större problem.

Nu kan vi utläsa resultaten:

Arbetslösheten sjunker och sysselsättningen ökar. Färre och färre svenskar är arbetslösa eller i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Samtidigt är fler och fler sysselsatta. Sysselsättningen ökar både i den privata och offentliga sektorn.

Välfärden växer på nytt. Genom de extra pengarna till kommuner och landsting ökar nu antalet anställda i vården, skolan och omsorgen. Kvaliteten i välfärden kan höjas. I år kan vi betala lärares, sjukvårdsbiträdens och barnskötarens löner med egna - inte lånade pengar.

Underskotten har vänts till överskott. Från att ha haft Europas sämsta statsfinanser har Sverige i dag statsfinanser i världsklass. Låneberoendets tid är förbi. Nu betalar vi tillbaka på vår gemensamma skuld.

Räntorna och inflationen är låga. Det blir billigare att bo. Fler har råd att köpa mer. Prisökningar gröper inte längre ur lönerna värde. Reallönerna stiger snabbt. Det har blivit billigare för företagen att investera.

Tillväxten ökar i rekordtakt. Nu växer Sverige på nytt. Vi kan ta igen de förlorade åren då Sverige blev fattigare.

***

Socialdemokratin förde Sverige ur krisen. Det har frestat på. Men det var nödvändigt. Många människors uppoffringar har lett till att Sverige står starkare än på länge.

Socialdemokratin delar framgångarna med andra. Vi har samarbetat oss ur krisen - i riksdagen mellan partierna och på arbetsmarknaden mellan parterna. Vi lyckades gemensamt hålla ihop landet.

Nu är uppgiften att med gemensamma tag öka tillväxten och sysselsättningen, och att förstärka välfärden och rättvisan.

Vår politik för tillväxt och sysselsättning

Målet är full sysselsättning. Förutsättningarna är goda för att halvera den öppna arbetslösheten till 4 procent år 2000.

Därefter är målet full sysselsättning. Arbete åt alla är socialdemokratins viktigaste mål. För att nå det målet i hela landet krävs särskilda insatser i de värst drabbade regionerna: i glesbygden och i storstädernas mest utsatta områden.

Sunda statsfinanser och låga räntor. En låg arbetslöshet och en hög sysselsättning kräver att statsfinanserna är under kontroll och räntorna låga. Nu har vi nått dithän. Egna pengar, inte lånade. Det förhållningssättet skall fortsätta att genomsyra en socialdemokratisk regerings ekonomiska politik.

Bekämpa inflationen. En socialdemokratisk regering kan aldrig acceptera att inflationen på nytt tillåts ta fart. Då skulle arbetslösheten öka och klyftorna i samhället vidgas. Arbetsmarknadspolitiken måste därför motverka risken för brist på arbetskraft i viktiga sektorer och branscher. Utbildning, regelförenklingar och hänsyn till lokala förhållanden är nyckelord i en förnyad sysselsättningspolitik. Arbetslinjen skall gälla. Åtgärder skall sättas in som ökar förvärvsfrekvensen, som gör det möjligt för funktionshindrade att arbeta och som säkerställer de äldres och invandrarnas plats i arbetslivet.

Samarbete på arbetsmarknaden. Villkoren på framtidens arbetsmarknad måste formars i samarbete mellan parterna på arbetsmarknaden. Det gäller formerna för lönebildningen, arbetsrätten, arbetstider och andra frågor som rör förhållandena mellan de anställda och företagen. Ett sådant samarbete måste utgå från en gemensam insikt om och förståelse för de nya förutsättningar som råder på arbetsmarknaden. Frivilliga överenskommelser mellan parterna ger långsiktiga och stabila lösningar. Alla anställda skall ha rätt till kompetensutveckling, inflytande på arbetsplatsen, god arbetsmiljö och omväxlande arbetsuppgifter. Vi kan aldrig acceptera att dagens arbetsrätt luckras upp så att laglöshet tillåts breda ut sig på Sveriges arbetsplatser. Målet för samarbetet mellan arbetsmarknadens parter skall vara att nå full sysselsättning, låg inflation och goda villkor för både arbetstagare och arbetsgivare.

Fler heltidsanställda i vården och omsorgen. Att rekrytera en ny generation anställda till vården, skolan och omsorgen är en av framtidens stora utmaningar. På olika sätt måste arbete i skolor, på sjukhus och i äldreomsorgen göras attraktivare. De många som vill arbeta heltid skall i ökad utsträckning ha möjlighet till det. Fler anställda i vården, bättre omvårdnad om de äldre, kortare väntetider, högre kvalitet, bättre utbildad personal och fler heltidsanställda - allt detta kräver mer resurser till vården och omsorgen. Vi är beredda att sätta av de resurserna.

Sverige skall vara en ledande kunskapsnation. I morgondagens samhälle är ingen investering viktigare än att satsa på utbildning och kunskap. Därför skall alla barn få utvecklas i skolan. Ingen skall lämna skolan med otillräckliga kunskaper. Elever med läs- och skrivsvårigheter måste få extra stöd. Alla i skolan måste få tillgång till IT. En ny gymnasieexamen behövs. Alla barn skall ha rätt att undervisas av behöriga, utbildade lärare. Läraryrket skall vara attraktivt med goda utvecklingsmöjligheter. Kulturen har en viktig roll i skolan. Detta program kräver ökade resurser till skolan. Vi är beredda att anslå de pengarna. Studier i teknik och naturvetenskap skall stimuleras. Genom Kunskapslyftet får 10 000-tals människor ny kunskap och kompetens. Den kvalificerade yrkesutbildningen kommer att byggas ut. Utbyggnaden av högskolan över hela landet skall fortsätta. Vi vill att även Mitthögskolan blir universitet vid sidan av de nya universiteten i Karlstad, Växjö och Örebro. Genom att de mindre och medelstora högskolorna förstärks med fasta forskningsresurser blir de motorer i den regionala utvecklingen. Den sociala snedrekryteringen skall brytas. Därför skall studiestödssystemet reformeras.

Sverige - en ledande IT-nation. Sverige intar en tättplats bland de länder som satsar mest på den moderna informationstekniken. Genom ett nära samarbete mellan det offentliga Sverige och våra världsledande kunskapsföretag har vi goda förutsättningar att försvara den positionen. Vi är övertygade om att ökade investeringar i IT bidrar till att utjämna de regionala och sociala klyftorna, och höjer företagets konkurrenskraft. Vi vill genomföra samverkansprojekt med näringslivet för att öka de anställdas IT-kompetens och förbättra villkoren för småföretagen. Myndigheterna skall vara föregångare i IT-samhället.

Investera i ekologiskt hållbar utveckling. Sverige skall vara ett föregångsland där modern teknik används för att på en och samma gång öka tillväxten och säkra miljön. Det ger Sverige stora konkurrensfördelar på nya framtidsmarknader. Det är därför som den socialdemokratiska regeringen har föreslagit att 12,5 miljarder kronor under de kommande tre åren skall satsas på energiinvesteringar, infrastruktur och lokala investeringsprojekt i landets kommuner. Omställningen till ett ekologiskt hållbart Sverige måste gå hand i hand med satsningar på naturvården. Anslagen till att köpa in värdefulla naturområden bör höjas med 190 miljoner kronor under mandatperioden.

Företagande och entreprenörskap. Vår politik har lett till ett rekordstort nyföretagande. Låga räntor, hög aktivitet i ekonomin och stigande efterfrågan - det är grunden för fler och framgångsrika svenska företag. Ökad framtidstro och fler kunder är framför allt viktigt för de små företagen. För att understödja denna utveckling vill vi öka samarbetet mellan näringslivet och högskolorna, minska krånglet för småföretagarna, göra det lättare att starta eget, stödja invandrare som är företagare och underlätta kapitaltillskott för framtidsinvesteringar.

Vår politik för välfärd och rättvisa

Saneringen av den svenska ekonomin har skapat ett överskott i statsbudgeten. Det är en stor framgång som inte får

spelas bort. Vi kan inte få allt genast. Därför gör vi socialdemokrater följande prioriteringar av hur utrymmet i statens budget bör användas, under förutsättning att den positiva ekonomiska utvecklingen fortsätter och överskottet växer:

För det första: Oka sysselsättningen och minska statsskulden. Folkhushållet kommer att bära bördorna av 90-talets ekonomiska kris långt in i framtiden. Räntan på statsskulden kommer under många år att vara en av de allra största utgiftsposterna i statens budget. Vår generation kan inte utan vidare vältra över denna börda på barnen och de unga. Därför måste hushållens ekonomi förbättras och statsskulden tas ned. Det kräver en stark tillväxt och ökad sysselsättning. År 2000 skall den öppna arbetslösheten vara högst 4 procent. Då skall överskottet i de offentliga finanserna vara 2 procent.

För det andra: Satsa på vård, skola, omsorg. Den ekonomiska krisen slog hårt mot välfärdens kärna. Det blev färre hjälpare i vården, färre vuxna i skolan och längre tid mellan besöken av hemtjänsten. Vi måste återerövra friheten genom att öka tryggheten. Vi måste möta framtiden genom att satsa på barnen och de unga. Därför har vi beslutat om ökade resurser till vården, skolan och omsorgen. Mellan år 1996 och 2000 vill vi höja de årliga statsbidragen till kommunerna och landstingen med 20 miljarder kronor. Nu gäller det att rekrytera och behålla kvalificerad arbetskraft för vård, skola och omsorg. Samtidigt måste kvaliteten i välfärden säkras i hela landet. Dessa åtaganden innebär att ytterligare resurser kan behöva tillföras kommuner och landsting.

För det tredje: Förbättra för pensionärerna. De äldre tog sin del av ansvaret att föra Sverige ur krisen. Nu måste de få sin del av framgången. För de pensionärer som har de minsta marginalerna skall det statliga bostadstillägget förbättras genom att den del av bostadskostnaden som täcks av bidraget höjs från 85 till 90 procent. Därutöver bör den planerade höjningen av pensionerna år 2000 tidigare läggas till år 1999. Därmed sätts punkt för ålderspensionärernas bidrag till de uppoffringar som förde Sverige ut ur 90-talets ekonomiska kris.

För det fjärde: Satsa på barnen och barnfamiljerna. Ingen annan grupp har fått bära den ekonomiska krisens bördor så tungt som barnfamiljerna. Inte ens de mest värnlösa och oskyldiga - barnen - gick opåverkade genom den ekonomiska krisen. Därför har vi höjt barnbidragen ett första steg och infört fri barnsjukvård. För att förbättra barnfamiljernas situation ytterligare, och samtidigt uppmuntra fler att ta steget ut i arbetslivet eller gå upp i arbetstid, vill vi införa en *högsta taxa i barnomsorgen* i hela landet på 700 kr för första barnet med lägre avgifter för följande barn. Alla ska få sänkt barnomsorgsavgift med minst 200 kronor. En maxtaxa bör även gälla i skolbarnomsorgen på 500 kr för första barnet. Kommunerna kompenseras för inkomstbortfallet. Vi vill också höja barnbidraget till 950 kronor under mandatperioden. Flerbarnstillägget räknas upp i motsvarande mån.

För det femte: Rättvisa skatter. Vi har höga skatter i Sverige därför att vi har höga ambitioner i välfärdspolitiken. Justeringar i skattesystemet måste därför ske på sådant sätt att välfärden inte urholkas. När det finns utrymme att sänka skatten efter det att statsskulden har amorterats ned, kvaliteten i vården, skolan och omsorgen har höjts, pensionerna har förbättrats och barnfamiljernas ekonomiska standard har höjts, måste ambitionen vara att ytterligare öka rättvisan och jämlikheten i Sverige. Det bör ske genom åtgärder som stärker löntagarnas köpkraft. Vi vill se ett skattesystem som är enkelt, likformigt och folkligt förankrat. Vi slår vakt om ett skattesystem med låga skattesatser och breda skattebaser. Skattesystemet måste bidra till att minska klyftorna i samhället. En socialdemokratisk regering kommer att bjuda in riksdagens partier till överläggningar om skattepolitiken.

Sverige skall vara ett land med plats för alla. Vi vill se ett samhälle där alla människor kan utvecklas och påverka sin livssituation, ett samhälle där kvinnor och män har lika rättigheter oavsett etnisk och kulturell bakgrund, där klyftor inte skiljer människor åt. Det kräver demokrati och en aktiv fördelningspolitik som vilar på fyra hörnstenar: full sysselsättning, välfärd för alla, sunda statsfinanser och låg inflation. Därutöver behövs riktade insatser mot särskilt utsatta grupper. Ingen skall behöva tigga eller sakna en sång om natten i Sverige. Det är ovärdigt ett välfärdssamhälle att människor sover ute i köld och regn. Vi vill - i samarbete med ideella krafter, särskilt i storstäderna - satsa de resurser och vidta de åtgärder som krävs för att ingen människa skall behöva vara hemlös i vårt land. Solidariteten kräver krafttag mot det ökande alkohol- och drogmissbruket.

Alla vinner på jämställdhet. Vi har kommit långt med jämställdheten mellan kvinnor och män i Sverige. Men det räcker inte. Alla politiska beslut måste genomsyras av jämställdhetsperspektivet. En socialdemokratisk regering kommer särskilt att arbeta för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden, för fler kvinnliga företagare, för alla kvinnors rätt till heltidsarbete och mot kvinnovåld.

Vi vill ha fler poliser, en nationell samordning mot organiserad brottslighet, kraftfulla åtgärder mot ekonomisk brottslighet och ett effektivare rättsväsende. Det är några av våra förslag för att möta brottsligheten. Men det räcker inte. En politik för minskad brottslighet är en politik som erbjuder trygghet för alla, som skapar goda förutsättningar för alla, som bygger på allas lika rätt och humanism. Vi skall vara lika hårda mot brottslighetens orsaker som mot brottsligheten.

Sverige i det nya Europa

Socialdemokratin kommer att leda Europa in i 2000-talet. En majoritet av EU-länderna har socialdemokratiska

partier i regeringsställning. Vi kommer därför tillsammans med andra europeiska socialdemokrater att utarbeta ett program för "Europa inför 2000-talet".

Utvidningen av EU österut är 2000-talets stora europeiska utmaning då vi sist och slutligen kan sätta punkt för det kalla kriget. Sverige skall koncentrera sina insatser på att stödja de baltiska staternas och Polens vilja att bli medlemmar i EU. Samtidigt måste Ryssland integreras i det europeiska samarbetet. Det är av betydelse för hela Europas framtid.

EU blir allt viktigare på allt fler områden, inte minst på sådana områden som Sverige har satt högt på dagordningen: sysselsättning, miljö, jämställdhet. De frågorna kommer Sverige att prioritera under det svenska ordförandeskapet i EU år 2001.

Det överstatliga beslutsfattandet i EU behövs. Men det måste begränsas till det som oundgängligen kräver överstatlighet. I annat fall blir avståndet för stort mellan folk och folkvalda. Grundmodellen bör vara mellanstatligt samarbete. Vi anser att samarbetet inom EU måste syfta till att stärka de nationella demokratierna - inte försvaga dem.

Vår del av Europa - Östersjöregionen - har förutsättningar att bli en av vår kontinents mest dynamiska och starkaste tillväxtregioner. Sverige ska vara en ledande nation i Östersjösamarbetet.

Vi ska bredda och fördjupa samarbetet på alla områden. Tillsammans med svenskt näringsliv vill vi utarbeta en gemensam strategi för Sveriges roll i Östersjöområdet.

Det nya Europa kommer att kännetecknas av ökat samarbete och utbyte. Därför vill vi att fler ungdomar skall kunna studera utomlands. Fler föreningar skall kunna ha utbyte med föreningar i andra länder. Vi vill stimulera vänortsutbytet. Fler skall kunna resa mer.

Levnadsvillkoren i Sverige avgörs inte bara av beslut som fattas i vårt land eller i EU. Vi är beroende av vad som händer i andra länder och det ligger i vårt intresse att kunna påverka den internationella utvecklingen. För att markera Sveriges internationella ansvarstagande kommer biståndet att höjas under mandatperioden.

Sverige skall vara en tydlig aktör på global nivå i FN, på europeisk nivå i EU och i närområdet inom Östersjösamarbetet. Hela Sverige skall genomsyras av samarbete med andra länder och kulturer. Under 2000-talet kommer länderna än mer att flätas samman.

Samarbete för framtiden

Mer än något annat har samarbete mellan enskilda individer och grupper av människor format det moderna Sverige.

Vi socialdemokrater vill fortsätta på den vägen.

Sverige är för litet för stora konflikter. Vi har mer som förenar än som skiljer. Vårt land blir inte bättre av ökade motsättningar. Socialdemokratins program är därför en bred inbjudan till alla och envar att delta i arbetet för att öka tillväxten och sysselsättningen, och stärka välfärden och rättvisan. Det är att modernisera och utveckla Sverige.

En socialdemokratisk regering kommer att försöka samla så breda majoriteter som möjligt i Sveriges riksdag. Vi vill se fler uppgörelser över traditionella gränser och barriärer. Det är så man håller samman en nation.

Vi vill samarbeta oss in i 2000-talet.

Med omtanke om framtiden

I valet den 20 september väljer svenska folket väg in i det nya århundradet. Socialdemokraternas besked är entydigt:

Vi måste lämna kvar intoleransen, rasismen och egoismen i 1900-talet.

Vi skall ta med oss demokratin, jämlikheten och utvecklingsoptimismen in i 2000-talet.

Sverige behöver en socialdemokratisk regering. Även under 2000-talet.

Nu är valet ditt. Rösta den 20 september! *SOCIALDEMOKRATERNA*

Nya mitten

- tillsammans lyfter vi Sverige

Valprogram för centerpartiet i 1998 års val

Sverige har stort behov av förnyelse och nytänkande. Politiken måste lämna gamla motsättningar mellan höger och vänster.

Den ekonomiska krisen, tillsammans med en snabb samhällsomvandling som skakar gamla sanningar, gör att många människor upplevt en växande otrygghet. Samtidigt finns allt för många regler och föråldrade system som förhindrar att vi kan ta tillvara den nya tidens positiva möjligheter.

Nya mittens uppdrag är att se människors förmåga, och ta vara på initiativkraft och idéer. Att ge människor möjligheten att utvecklas och samtidigt skapa en gemensam trygghet.

Sverige behöver ett nytt ledarskap och en ny regering efter höstens val. Centerpartiet öppnar för tryggare människor, enklare regler och ett nytt ledarskap.

Tryggare människor

Tryggare människor har lättare att möta en tid av stora samhällsförändringar. Sverige behöver en ny omtanke med personligt ansvar, där den lokala gemenskapen människor emellan stärks.

Alla har rätten till vård och omsorg av högsta kvalitet. Utbildning är den nya tidens stora rättvisefråga. En bra skola och återkommande utbildning ger trygghet under livet. Centerpartiet vill ge ökade resurser till, och vill se många alternativ inom vård, omsorg och skola.

Humanism och tolerans måste försvaras av oss alla i hela samhället. Våld och droger ska inte tillåts ta över våra gator och kvarter. Hot och våld mot kvinnor måste bekämpas på alla nivåer i samhället.

Människor med låga inkomster har burit en tung del av krisens bördor. Nu måste det vara viktigare att stärka tryggheten än att satsa på redan högavlönade.

Välfärden ska förnyas genom förstärkt grundtrygghet. Centerpartiet vill stärka och stödja familjen. Alla ska kunna känna tryggheten i att ha ett jobb. Det är också viktigt att känna trygghet och förankring i en god livsmiljö.

Enklare regler

Samhället ska byggas underifrån. Vi behöver en stat så avgränsad att den inte försöker lösa alla våra problem, men tillräckligt stark för att ge oss de verktyg som behövs för att kunna forma våra liv.

Bättre välfärd kräver också större valfrihet inom vård, omsorg och skola.

Enklare regler är en förutsättning för att makten ska kunna föras närmare människorna. Mer makt ska ligga lokalt i framtidens samhälle. Individer och företag ska ges ökad frihet genom färre och enklare regler.

Arbetslivet måste moderniseras. Med färre och begripligare regler skapas klarhet, inte rättslöshet. Företagandets villkor ska förbättras. Särskilt viktiga är småföretagen.

Byråkratin måste minska, både i Sverige och på EU-nivå. Beslut ska fattas så nära dem som berörs som möjligt.

Nytt ledarskap

Sverige behöver sammanhållning och framtidstro. Alla medborgare, och varje del av landet behövs för att vi tillsammans ska bli starka. Makten ska spridas i samhället genom decentralisering och utveckling av både stad och land.

Människors inflytande över sina liv och sin omgivning måste öka. Det lokala ledarskapet, i till exempel utvecklingsgrupper och kvartersföreningar, bör lyftas fram. Ledarskap inom skola och offentlig sektor ska utvecklas.

Det personliga ansvaret måste bli tydligt på alla nivåer. På många håll inom näringsliv, myndigheter och politik krävs ett nytt moraliskt förhållningssätt. Ett ansvarsfullt ledarskap leder bort från orimliga avgångsvederlag och omotiverade förmåner.

Jämställdhet och jämlikhet ska vara en självklarhet - t.ex. mellan kvinnor och män, nya och gamla svenskar, unga och gamla.

Sverige ska inta en ledande roll för solidaritet, fred och utveckling i det internationella samarbetet. Centerpartiet vill se mer av svenskt ledarskap i internationella sammanhang.

Samarbete ger demokratin styrka. Centerpartiet vill verka för brett samarbete i den politiska mitten, istället för förstelnad blockpolitik. Centerpartiet står för ingångna avtal över valperioder. Centerpartiet arbetar för en icke-socialistisk majoritet i riksdagsvalet och en ny regering ur nya mitten. En röst på centerpartiet är en röst på icke-socialistisk majoritet utan moderat dominans.

Inför det nya årtusendet behöver Sverige tryggare människor, enklare regler och ett nytt ledarskap. För att det ska bli möjligt vill centerpartiet genomföra förändringar på fem

områden under nästa mandatperiod:

1 Ekologiska lyftet

Centerpartiet vill genomföra ett ekologiskt lyft i Sverige. Det behövs miljöansvar och utveckling av ny effektiv teknik för att stärka Sverige som exportland. Ekologi och ekonomi måste gå hand i hand. Kretsloppsarbetet ska vidareutvecklas och producentansvaret omfatta alla varor.

EU har än så länge gjort för lite för att förbättra miljön i Europa och världen. Sverige ska driva miljöfrågorna hårdare i EU, och verka till att EU blir ledande i det internationella miljöarbetet.

Centerpartiet vill att en miljöombudsman inrättas, att fler grupper i samhället ges talerätt i miljöfrågor, och att miljöstraffavgiften höjs.

Den biologiska mångfalden ska ges ett varaktigt skydd genom ökade inköp av skyddsvärd natur och ett hållbart brukande. Alla som är verksamma i skogsbruket har en central roll för garantera den biologiska mångfalden i skogen.

Ett ekologiskt hållbart jordbruk ska främjas, med bra mat till vettiga priser. Transportavstånden ska hålls nere. Det måste finnas en tydlig märkning av livsmedel som till någon del är genmanipulerade.

Kärnkraften ska avvecklas. Energibeslutet ligger fast. Runt om i världen avvecklas kärnkraften. Förnyelsen av energisystemet ska påskyndas, främst genom energieffektivisering och ökad användning av biobränslen.

Det är viktigt att förnybara, biobaserade drivmedel ges skattemässiga fördelar. Sverige måste minska sina utsläpp av så kallade växthusgaser, av vilka trafiken står för en stor del. Arbetet för att nå en hållbar utveckling måste fullföljas. Miljöfrågorna behöver ett globalt ledarskap, och få en central roll i de internationella handelsavtalen. Resursfördelningen är en huvudfråga i framtidens global miljöpolitik.

Ekonomiska styrmedel ska användas för driva på en miljöinriktad utveckling.

2 Nya jobb

- genom småföretagande, moderniserat arbetsliv och sänkt skatt

Arbetslösheten måste bekämpas. Sverige behöver en politik för fler jobb, fler företagare och fler växande företag. Det är främst i det privata näringslivet som de nya jobben finns. Endast ökad sysselsättning i den privata sektorn ger förutsättningar för ökad sysselsättning i den offentliga verksamheten.

Småföretagen är en av de viktigaste resurserna i samhället. Småföretagen har en nyckelroll för ökad tillväxt och sysselsättning. Det är i de mindre företagen som många av framtidens jobb och affärsidéer måste skapas och utvecklas. Därför ska de mindre företagen främjas, även i

förhållande till de stora.

Centerpartiet vill skapa en stabil grund genom långsiktigt stabila och förenklade regler för företagande. Uppfinningar och innovationer måste stimuleras. Tillgången till riskkapital måste förbättras.

Villkoren för fåmansbolagen måste förbättras och generationsskiften underlättas. Fler affärsidéer och företag ska ges chansen att lyckas.

Kvinnors företagande ska stimuleras genom satsning på rådgivning, utbildning, ekonomiskt stöd och forskning.

Centerpartiet vill sänka skattetrycket i takt med vad ekonomin medger under mandatperioden 1998-2002. Skattesänkningarna ska vara finansierade. Målet är ett skattetryck lägre än 50 procent av BNP några år in på 2000-talet. Det ska vara inledningen på en långsiktig strategi för sänkta skatter.

Centerpartiet prioriterar sänkt skatt på arbete, sänkt skatt för låg- och medelinkomsttagare, sänkt skatt på företagande och boende.

Skatten på arbete ska sänkas genom lägre arbetsgivaravgifter med en inriktning som främst gynnar de mindre företagen. Genom en skatteväxling, där skatten höjs på miljöstörande verksamhet, kan större skattesänkningar på arbete finansieras.

För att minska låg- och medelinkomsttagarnas beroende av bidrag ska skatterna sänkas genom höjt grundavdrag.

Genom att fasa ut förmögenhetsskatten, som till cirka 40 procent tas ut på förmögenhet i form av eget hem, vill centerpartiet fortsätta sänka skatten på boende. Centerpartiet arbetar för en permanent lättnad för bofasta i attraktiva fritidsområden. Den ökade internationaliseringen är också ett motiv för att fasa ut förmögenhetsskatten.

Centerpartiet vill sänka skatten på hushållsnära tjänster. Det underlättas genom sänkta arbetsgivaravgifter, men det krävs också ett avdrag för den som köper tjänsten.

I det moderna arbetslivet ska den enskilde återkommande kunna utveckla och förnya sina kunskaper. Därför ska en reform för personliga kompetens- och utbildningskonton utvecklas.

Mer flexibla arbetstider är en del av en moderniserad arbetsmarknad. Arbetstiden måste kunna varieras beroende på livsmönster och olika skeden i livet. Det finns flera välfärdsvinster med förkortade arbetstider.

Lönebildningen ska förändras så att risken för framtida konflikter på arbetsmarknaden minimeras. Medlingsinsatserna måste förstärkas och konfliktvapnen utnyttjas med försiktighet. Det bör finnas mekanismer som gör att avtal sluts på lönenivåer som är förenliga med låg arbetslöshet, låga räntor och låg inflation.

Arbetsrätten måste fortsätta att reformeras och decentraliseras, och omfatta alla verksamma på arbetsmarknaden. Bl.a. måste det blir lättare för företag att nyanställa. Centerpartiet vill flytta väsentligt mer makt till den lokala arbetsplatsen, där fack och företagare oftast har en god förmåga att komma överens.

Undantag bör ges från turordningsreglerna för två nyckelpersoner. Det är betydelsefullt för mindre företag och minskar risken att de tvingas avskeda nyckelpersoner vid nedskärningar.

För att underlätta inträde på arbetsmarknaden behöver möjligheterna för lägre ingångslöner öppnas, bl.a. genom undantag från kollektivavtal med lagstiftade minimilöner.

Jordbruket är en viktig näring för en levande landsbygd, för ett öppet kulturlandskap och för hög matkvalitet. De ekonomiska villkoren måste förbättras. Svenska jordbrukare ska kunna konkurrera på samma villkor som jordbrukare i våra grannländer.

3 Bygg samhället underifrån

- bryt både privat och offentlig maktkoncentration

Centerpartiet vill skapa ett decentraliserat samhälle med livskraftiga företag, befolkning och god miljö i hela landet.

Privat och offentlig maktkoncentration skall motverkas. Personligt ägande ska främjas i förhållande till storskaligt och anonymt institutionellt ägande.

Samhället måste uppvärdera det ideella arbetet. Ett ökat samarbete mellan privat, offentlig och ideell sektor skapar nya förutsättningar för nya välfärdslösningar både i på landsbygden och i städerna. Nya samverkanslösningar skall stimuleras.

Makten skall decentraliseras. Den enskilde medborgaren måste få mer makt att bestämma över sitt eget liv. Det skall ske genom att flytta besluten närmare den som berörs. Mindre skall bestämmas centralt, mer skall bestämmas lokalt och regionalt. Mindre kommuner och folkvalda regionala församlingar är steg i rätt riktning.

Sverige behöver fler fungerande lokalsamhällen såväl i staden som på landsbygden. Det ökar närheten och ger fler mötesplatser. Offentlig service, privata företag och bostäder måste blandas.

EU skall inte detaljreglera sådant som sköts enklare och bättre av medlemsländerna eller på lokal respektive regional nivå.

Segregation i storstädernas förorter måste brytas. Den offentliga servicen i utsatta områden bör förstärkas. Integrationen av nya svenskar skall förbättras genom ökade resurser till bl.a. svenskundervisning.

Miljön i storstäderna ska värnas. Grönområden ska inte bebyggas, utan skyddas. Med Stockholms

nationalstadspark som förebild bör nya nationalstadsparker etableras.

Sverige behöver ett landsbygdslyft för att förhindra ytterligare utflyttning och utarmning av landsbygden. Småföretagande, miljöåtgärder, ny teknik, decentraliserad utbildning, kvinno- och ungdomssatsningar, stöd till lokalt utvecklingsarbete är några positiva åtgärder som krävs för att lyfta landsbygden.

En positiv framtidsutveckling förutsätter att alla människor känner sig delaktiga. Särskilt viktigt är att ungdomars värderingar, idéer och kunskaper tas tillvara.

Ett modernt samhälle bygger på goda kommunikationer. Den nya tekniken med dator- och telekommunikationer måste utvecklas i hela landet för att skapa möjligheter för avancerade jobb och nya marknader. Informationstekniken skall erbjudas till samma ekonomiska villkor i hela Sverige. Statliga arbetstillfällen ska inte koncentreras till ett fåtal orter.

Kultursatsningar som en del i regional utveckling måste förstärkas.

En långsiktig och offensiv utvecklingsplan för utveckling av Norrlands inland med satsning på ökat företagande, bättre kommunikationer, informationsteknik och högre utbildning måste genomföras. Vattenkraftsproducerande regioner ska få del av vattenkraftens vinster.

Tack vare centerpartiet tillskapas drygt 60 000 nya högskoleplatser fram till sekelskiftet. Det behövs ett kvalitetslyft samtidigt som antalet utbildningsplatser fortsätter att öka. Genom ytterligare nya universitet skall alla delar av landet ges ökade möjligheter att utvecklas. Satsningarna på de mindre och medelstora högskolorna ska förstärkas för att ge tillväxtkraft i hela landet och öka den samlade nationella kompetensen och forskarkraften. Det är viktigt med ett utvecklat samarbete mellan alla högskolor och universitet.

Beslutet om Citytunneln i Malmö måste omprövas av ekonomiska, miljö- och regionalpolitiska skäl. Kostnaden bör omfördelas för upprustning av bl.a. det finmaskiga länsvägnätet i hela landet.

Företagsamheten utgör den starkaste drivkraften för ökad sysselsättning och utveckling. Den måste främjas i hela landet.

Det ekonomiska utjämningsystemet för kommuner och landsting måste förändras. Det ska bidra till att skapa rättvisa och likvärdiga förutsättningar i hela landet.

4 Visa omtanke -

skapa en ny välfärd byggd på grundtrygghet

Centerpartiet vill ha grundtrygghet för alla. Trygghetssystemen ska göras mer rättvisa och hållbara. Dagens olika försäkringar, som t.ex. arbetslöshets- och sjukvårdsförsäkringen behöver samordnas. Samordningen ska även gälla de myndigheter som berörs.

Den grundläggande tryggheten för barnfamiljer måste förbättras. Centerpartiet vill stödja och

stärka familjen. Föräldraförsäkringen måste moderniseras genom att ett barnkonto införs, lika för alla barn, men med större valfrihet för familjen.

Grunden för pensionerna är lagd i och med att pensionsreformen är beslutad. Centerpartiet vill höja nivån på de lägsta pensionerna. Det krävs en hög grundnivå på pensionen både inom det nya pensionssystemet, och för de som nu bara har grundpension, pensionstillskott och/eller lågt ATP.

Hemservicecheckar ska införas för pensionärer. Det innebär att tjänster i hemmet, som inte täcks in av hemtjänstens ordinarie verksamhet, ska kunna köpas till subventionerade priser.

Centerpartiet vill utveckla och stärka primärvårdens roll, både ifråga om förebyggande insatser och längs vårdkedjan. En stark bassjukvård säkrar att alla får den bästa vården och omsorgen, oavsett var man bor eller vem man är. Tidiga insatser

minskar behovet av specialiserad vård. I den nära vården ska man ha rätt att välja sin personliga vägledare genom vårdkedjan.

Framtidens sjukvård ska präglas av småskalighet, kortare vårdtider, samt ökat inflytande för patienter och personal. En samverkan mellan stora och små sjukhus ger utrymme för både närhet och specialisering.

En vård- och behandlingsgaranti måste införas. Patientens behov ska komma i första rummet. Vårdköerna måste kortas. Detta lyckades när fyrpartiregeringen genomförde sin vårdgaranti.

Vård i hemmet ska underlättas. I en human sjukvård är närhet till, och inflytande för anhöriga av central betydelse.

Patienten ska erbjudas valfrihet och mångfald. Olika vårdgivare och huvudmän anlitas för att åstadkomma bästa möjliga kvalitet och kostnadseffektivitet inom vården.

Var och en ska både kunna vistas i sitt hem och kunna gå ut utan att vara rädd. Den organiserade brottsligheten ska bekämpas. Polis och Tull måste ges ökade resurser. En översyn av organisation och arbetssätt bör ske för att öka effektiviteten. Kampen mot narkotikan måste intensifieras. Ekobrottsligheten måste med kraft bekämpas. Ett tryggare Sverige förutsätter mer av brottsförebyggande insatser på alla nivåer i samhället. Kvinnor som utsatts för brott ska inte behöva få sin rörelsefrihet inskränkt.

Sverige behöver en samordnad lagstiftning mot all diskriminering - såväl när det gäller invandrare, handikappade som homosexuella. Det behövs även ett starkt skydd mot våld och hets mot utsatta grupper.

Centerpartiet vill skapa en skola i världsklass. Grundskolans åtagande ska inte upphöra förrän eleven har uppnått godkända kunskaper. Riktmärket bör vara en flexibel, tioårig grundskola.

Betygsstegen bör bli fler, och alla elever ska få betyg senast i årskurs sju.

Läs- och skrivförmågan har en central betydelse för förmågan att lära in. Tillgången till bra

läromedel för inläring är en förutsättning för att kunna ge ett bra stöd för varje elev. Det är viktigt att olika pedagogiker och fristående skolor ges möjlighet att utvecklas.

Skolan behöver ett nytt ledarskap. Lärarna har en nyckelroll i formandet av ett nytt ledarskap och därför måste läraryrket uppvärderas. Lärarnas professionella yrkesroll måste utvecklas, yrket ges högre status och förbättrade karriärmöjligheter.

Gymnasieskolan ska ge tillräckliga kunskaper för inträde i arbetsliv och på högskola och ge grunden för fortsatt livslångt lärande. Det praktiska lärandet ska tas tillvara och lärlingsutbildningen utvecklas. Den kvalificerade eftergymnasiala yrkesutbildningen ska utvecklas ytterligare.

Det är angeläget att satsningarna på fler högskoleplatser runtom i landet åtföljs av en studiemedelsreform som bidrar till en breddad rekryteringen från alla samhällsgrupper till högskolan.

5 En stark ekonomi

- utanför EMU

Centerpartiet är det enda parti som orkat medverka till saneringen av statens finanser ända från start till mål. Redan i år kommer statens budget att uppvisa ett överskott. Under de knappt tre år centerpartiet under denna mandatperiod haft ett avgörande inflytande över den ekonomiska politiken har räntorna mer än halverats. Förtroendet för svensk ekonomi har återskapats.

Under den kommande mandatperioden är vårt mål att öka den ekonomiska tillväxten, minska arbetslösheten och minska statskulden.

Sverige har alltså en stor statsskuld och det är nödvändigt att den successivt betalas av. Målet är budgetöverskott på i genomsnitt två procent av BNP över en konjunkturcykel. Det kräver en ekonomisk politik med stabilitet och långsiktighet som bibehåller låga räntor och låg inflation.

Centerpartiet vill minska det statliga ägandet i stora börsnoterade företag. Statens och det privata näringslivets roller blir mer tydliga och åtskilda.

En livskraftig marknadsekonomi, med aktiv företagsamhet och en framsynt miljöpolitik, är grunden för den generella välfärden. För att långsiktigt nå en god offentlig ekonomi och garantera välfärden måste arbetslösheten minska.

Centerpartiet avvisar svenskt medlemskap i EMU. En gemensam EU-valuta motverkar decentralisering, och riskerar att leda till ökad överstatlighet. Grunden är lagd för att Sverige ska ha tillräcklig ekonomisk styrka att stå utanför EMU. Att öppna dörren till EMU, genom en anslutning till ERM ska inte ske.

Det ska inte vara möjligt för en politisk majoritet i riksdagen att ansluta Sverige till EMU utan att

först ha tillfrågat svenska folket genom en folkomröstning.

För centerpartiet är utvidgningen av EU österut prioriterad. Genom utvidgningen till de forna öststaterna kan fred och utveckling säkras i hela Europa. Sverige bör under sitt ordförandeskap i EU år 2001 prioritera alleuropeiskt samarbete, att minska byråkrati och detaljreglering, samt att ge EU en pådrivande roll i det globala miljöarbetet.

Ett svenskt medlemskap i NATO skulle inte öka vårt lands säkerhet eller förbättra stabiliteten i vår omgivning. Rätt utnyttjad kan den svenska militära alliansfriheten vara en stor tillgång i byggandet av en alleuropeisk säkerhetsordning. Det svenska biståndsmålet på en procent av BNP ska stegvis återupprättas.

Folkpartiets valmanifest 1998

Mänskligare Sverige

Sverige behöver en ny kurs och en ny regering.

I ett kvarts sekel har det politiska tänkandet dominerats av Staten, Systemet och Strukturen snarare än av Människan.

Liberalismen har vunnit stora segrar ute i världen, men här hemma har andra krafter haft det största inflytandet. Sverige har mer än alla andra länder präglats av socialdemokratiskt tänkande.

Människor slås ut från arbetslivet och ges små möjligheter att komma tillbaka.

Gamla människor, som blir sjuka, behandlas ofta ovärdigt.

Fler och fler ungdomar lämnar skolan utan ordentliga kunskaper.

Viljan att bistå människor i fattiga länder och människor på flykt avtar.

Tilltron till demokratin som redskap för förändring sviktar.

Det är omänskligt att mer än en halv miljon svenskar är arbetslösa.

Det är omänskligt att våra äldsta inte får en värdig vård.

Det är omänskligt att många barn och ungdomar tillåts lämna skolan utan tillräckliga kunskaper.

Trots ljuspunkter som EU-medlemskapet och budgetsaneringen, som den borgerliga regeringen inledde, har den gångna mandatperioden inneburit att Sverige fortsatt att halka efter ekonomiskt. Eftersom stagnationen inte brutits under åren av god konjunktur kan nästa svacka i ekonomin slå hårt, inte minst mot jobben.

Sverige har fortfarande världens högsta skatter, men inte världens bästa vård och skola. I vården har stordrift i monopolform ofta fått ersätta närhet och mångfald. I skolan har flummigt politiserande tillåts skymma huvuduppgiften:

att ge våra barn en god grund av kunskaper att bygga på.

Självklara etiska grundvärden har lösts upp. Girigheten har brett ut sig, märkligt nog mest bland människor som redan har det bäst.

Ett resultat är ekonomisk stagnation. Under detta kvartssekel har vår nation fallit från välståndsligans topp till dess artonde plats. Nu är hela övriga Norden, norrmän, danskar, finländarna och islänningar, rikare än vi. Inom EU är bara portugiser, greker och spanjorer fattigare än vi. Den svenska sysselsättningen föll 1997 till den lägsta nivån på tjugotre år.

Ett annat resultat är att individen fått allt mindre utrymme. Den som vill bryta nya vägar, arbeta hårt, utbilda sig eller starta företag bemöts ofta med skepsis eller avundsjuka.

I krisens spår ha Sverige blivit hårdare. Fler slås ut. Klyftorna växer. Drogmissbruk bland unga ökar. Brottslighet skapar allt större otrygghet.

Liberaler sätter människan främst. Att hävda människovärdet i en tid av hårdnande motsättningar och

ökande materialism är liberalismens och frisinnetns främsta uppgift i vår tid. Det är inte svårt att hitta exempel på omänskliga inslag i samhällsutvecklingen.

Att ändra Sveriges kurs är inte lätt. Starka motkrafter kan mobiliseras mot nödvändiga förändringar. Men folkpartiets signum i svensk politik är att se till helheten. Om alla förändringar stoppas blir vi till sist alla förlorare.

Folkpartiet söker i valet mandat för att mobilisera Sverige för den förnyelse som förestår.

Sveriges ekonomi måste stärkas genom att de välståndsbildande krafterna - som arbete, sparande, studier och företagande - uppmuntras. Beslutet att inte delta i EMU från start ställer extra stora krav på att de svenska statsfinanserna är i gott skick. Inflationen måste hållas i schack. Statsskulden måste minska för att göra Sverige mindre sårbart vid framtida kriser.

Företagsklimatet ska förbättras. Lägre arbetsgivaravgift. Mindre krångel. Modernare arbetsrätt. Slopad dubbelskatt på riskkapital, t ex fondsparande. Ingen snabbstängning av Barsebäck. Avveckling av regleringar, subventioner samt statliga och kommunala bolag. EMU-medlemskap.

Skatterna ska sänkas - i första hand de skatter som hindrar nya jobb. Så snart utrymme skapats bör också inkomstskatterna sänkas. Många människor har fastnat i en fälla av höga skatter och bidragsberoende. Inte minst många barn-familjer med pressad hushållsekonomi skulle behöva sänkta marginaeffekter.

Värdigare vård. Nej till ytterligare nedskärningar av vårdpersonal. Extra resurser, bl a genom att sjukkaspeningar används till att korta vårdköer. Rätt till eget rum på vårdhem. Vårdgaranti - rätt till behandling inom tre månader. Ja till husläkare och enskilda sjukhem.

Bättre skola. Satsning på lärarna, bl a genom högre lön och ett system med lärarlegitimation. Tydliga mål. Nationella prov och betyg. Ordning och reda - ingen kan lära sig något om det råder kaos i klassrummet.

Trygghet på gator och torg. En svensk "New York-modell" är en extrasatsning på närpolisen med nolltolerans mot knarklangare på skolgårdar, bilstölder, klotter och annan skadegörelse.

Hela Sverige ska leva. Landsbygdens resurser mobiliseras genom goda möjligheter till småföretagande och miljövänligt jordbruk. Men även storstädernas betongförorter behöver vitaliseras. De nya svenskarna måste få chansen - idag får de sällan det. Skolorna i de mest utsatta områdena ska vara de bästa skolorna - de kan bli spjutpetsarna mot framtiden.

Vår natur är fantastisk. Den är nationell tillgång som vi svenskar sätter oerhört värde på. Ambitionerna i miljöpolitiken måste höjas. Koldioxidutsläppen måste minska. Hotade naturvärden, t ex urskogar och de utbygda norrlandsälvarna, måste skyddas effektivare.

Internationell samverkan innebär mycket större möjligheter än hot. Europeiska Unionens utvidgning mot öster är ett viktigt steg. U-landsbistånd är en samvetsfråga i en värld där många fortfarande saknar livets nödtröskel. Människor som tvingas fly måste få hjälp - Sverige kan bli en tillflykt för några av dem.

Demokratier för inte krig med varandra. I takt med att Europas demokratisering fortgår bör Sverige delta i ett allt djupare säkerhetspolitiskt samarbete med andra länder i Europa och med USA. Vår solidaritet med andra demokratier och med demokratikämpar i diktaturerna ska vara ett grundelement i svensk utrikespolitik.

Sverige behöver en ny kurs och en ny regering. Sverige mår bäst av att socialdemokraterna får förnyas under en tid i opposition. Folkpartiet arbetar för en icke-socialistisk tillväxtregering med stort liberalt inflytande.

Så börjar vi bygga ett mänskligare Sverige.
Så börjar vi återupprätta den svenska framtidstron.
Vänliga hälsningar
Lars Leijonborg

Folkpartiet

Dick Nilson Produktion

Box 6508, 113 83 Stockholm, 020- 97 97 11, e-post: info@liberal.se, www.folkpartiet.se

Folkpartiets valmanifest 1998

Mänskligare Sverige

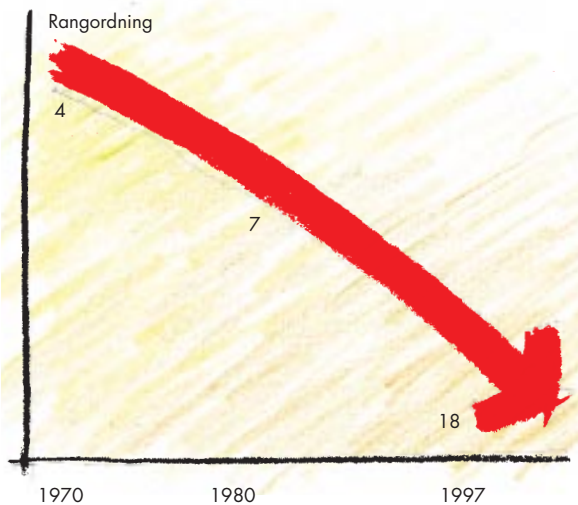

Sverige behöver en ny kurs och en ny regering. I ett kvarts sekel har det politiska tänkandet dominerats av Staten, Systemet och Strukturen snarare än av Människan.

Liberalismen har vunnit stora segrar ute i världen men här hemma har andra krafter haft det största inflytandet. Sverige har mer än alla andra länder präglats av socialdemokratiskt tänkande.

Från 4:e till 18:e plats i välståndsligan.

BNP per invånare, köpkraftskorrigerad. Källa OECD

Ett resultat är ekonomisk stagnation. Under detta kvartssekel har vår nation fallit från välståndsligans topp till dess artonde plats. Nu är hela övriga Norden, norrmän, danskar, finländarna och islänningar, rikare än vi. Inom EU är bara portugiser, greker och spanjorer fattigare än vi. Den svenska sysselsättningen föll 1997 till den lägsta nivån på tjugotre år.

Ett annat resultat är att individen fått allt mindre utrymme. Den som vill bryta nya vägar, arbeta hårt, utbilda sig eller starta företag bemöts ofta med skepsis eller avundsjuka.

I krisens spår ha Sverige blivit hårdare. Fler slås ut. Klyftorna växer. Drogmisbruk bland unga ökar. Brottslighet skapar allt större otrygghet.

Liberaler sätter människan främst. Att hävda människovärdet i en tid av hårdnande motsättningar och ökande materialism är liberalismens och frisinnetts främsta uppgift i vår tid. Det är inte svårt att hitta exempel på omänskliga inslag i samhällsutvecklingen.

- Människor slås ut från arbetslivet och ges små möjligheter att komma tillbaka.
- Gamla människor, som blir sjuka, behandlas ofta ovärdigt.
- Fler och fler ungdomar lämnar skolan utan ordentliga kunskaper.
- Viljan att bistå människor i fattiga länder och människor på flykt avtar.
- Tilltron till demokratin som redskap för förändring sviktar.

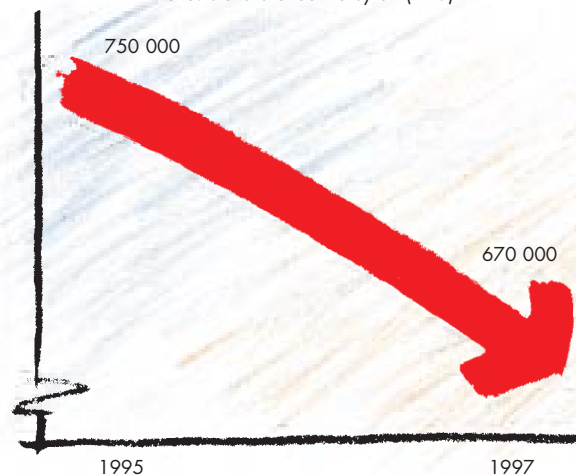
Det är omänskligt att mer än en halv miljon svenskar är arbetslösa. Det är omänskligt att våra äldsta inte får en värdig vård. Det är omänskligt att många barn och ungdomar tillåts lämna skolan utan tillräckliga kunskaper.

Trots ljuspunkter som EU-medlemskapet och budgetsaneringen, som den borgerliga regeringen inledde, har den gångna mandatperioden inneburit att Sverige fortsatt att halka efter ekonomiskt. Eftersom stagnationen inte brutits under åren av god konjunktur kan nästa svacka i ekonomin slå hårt, inte minst mot jobben.

Sverige har fortfarande världens högsta skatter, men inte världens bästa vård och skola. I vården har stordrift i monopolform ofta fått ersätta närhet och mångfald. I skolan har flummigt politiserande tillåtit skymma huvuduppgiften: att ge våra barn en god grund av kunskaper att bygga på.

80 000 färre vårdjobb.

Antal sysselsatta inom kommunal vård och omsorg. Källa: Statistiska Centralbyrån (AKU)

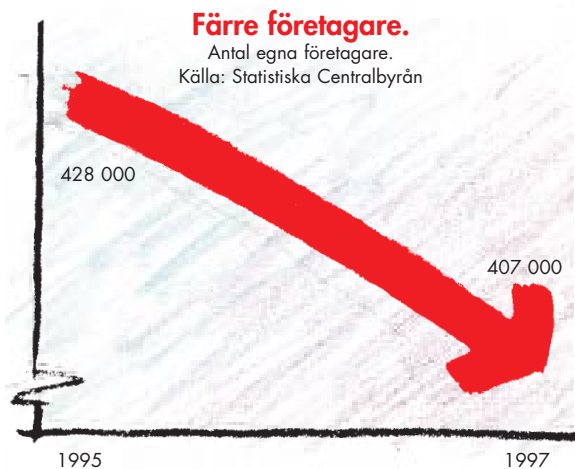
Självklara etiska grundvärden har lösts upp. Girigheten har brett ut sig, märkligt nog mest bland människor som redan har det bäst.

Att ändra Sveriges kurs är inte lätt. Starka motkrafter kan mobiliseras mot nödvändiga förändringar. Men folkpartiets signum i svensk politik är att se till helheten. Om alla förändringar stoppas blir vi till sist alla förlorare. Folkpartiet söker i valet mandat för att mobilisera Sverige för den förnyelse som förestår.

*

Sveriges ekonomi måste stärkas genom att de välståndsbildande krafterna – som arbete, sparande, studier och företagande – uppmuntras. Beslutet att inte delta i EMU från start ställer extra stora krav på att de svenska statsfinanserna är i gott skick. Inflationen måste hållas i schack. Statsskulden måste minska för att göra Sverige mindre sårbart vid framtida kriser.

Företagsklimatet ska förbättras. Lägre arbetsgivaravgift. Mindre krångel. Modernare arbetsrätt. Slopad dubbelskatt på riskkapital, t ex fondsparande. Ingen snabbstängning av Barsebäck. Avveckling av regleringar, subventioner samt statliga och kommunala bolag. EMU-medlemskap.

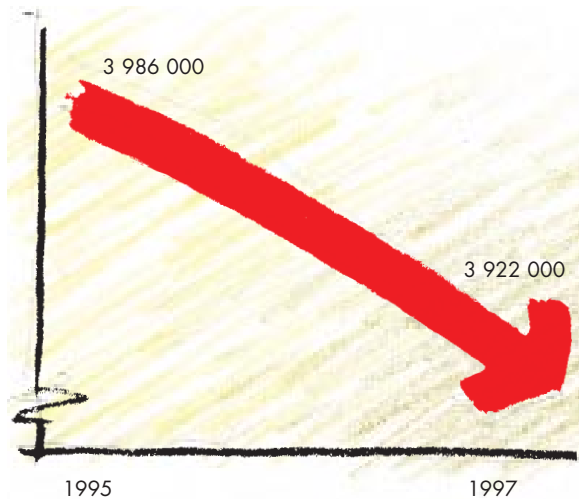

Skatterna ska sänkas – i första hand de skatter som hindrar nya jobb. Så snart utrymme skapats bör också inkomstskatterna sänkas. Många människor har fastnat i en fälla av höga skatter och bidragsberoende. Inte minst många barnfamiljer med pressad hushållsekonomi skulle behöva sänkta marginaleffekter.

Värdigare vård. Nej till ytterligare nedskärningar av vårdpersonal. Extra resurser, bl a genom att sjukassepengar används till att korta vårdköer. Rätt till eget rum på vårdhem. Vårdgaranti – rätt till behandling inom tre månader. Ja till husläkare och enskilda sjukhem.

Färre har jobb.

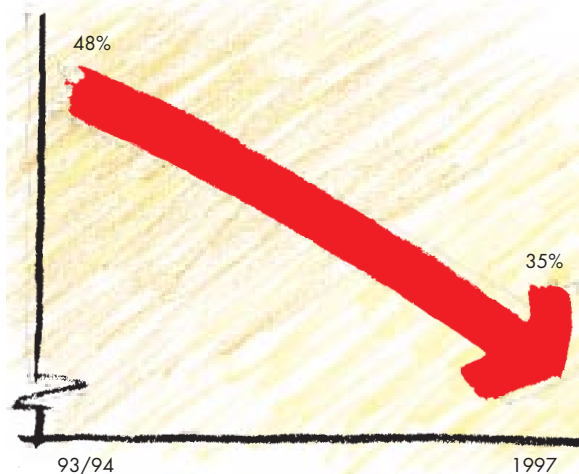
Antal sysselsatta. Källa: Statistiska Centralbyrån

Bättre skola. Satsning på lärarna, bl a genom högre lön och ett system med lärarlegitimation. Tydliga mål. Nationella prov och betyg. Ordning och reda – ingen kan lära sig något om det råder kaos i klassrummet.

Förtroendet för skolan sjunker.

Andel med förtroende. Källa: Skolverkets rapport 144

Trygghet på gator och torg. En svensk "New York-modell" är en extrasatsning på närpolisen med nolltolerans mot knarklangare på skolgårdar, bilstölder, klotter och annan skadegörelse.

Hela Sverige ska leva. Landsbygdens resurser mobiliseras genom goda möjligheter till småföretagande och miljövänligt jordbruk. Men även storstädernas betongförorter behöver vitaliseras. De nya svenskarna måste få chansen – idag får de sällan det. Skolorna i de mest utsatta områdena ska vara de bästa skolorna – de kan bli spjutspetsarna mot framtiden.

Vår natur är fantastisk. Den är nationell tillgång som vi svenskar sätter oerhört värde på. Ambitionerna i miljöpolitiken måste höjas. Koldioxidutsläppen måste minska. Hotade naturvärden, t ex urskogar och de outbyggda norrlandsälvarna, måste skyddas effektivare.

Internationell samverkan innebär mycket större möjligheter än hot. Europeiska Unionens utvidgning mot öster är ett viktigt steg. U-landsbistånd är en samvetsfråga i en värld där många fortfarande saknar livets nödtröskel. Människor som tvingas fly måste få hjälp – Sverige kan bli en tillflykt för några av dem.

Demokratier för inte krig med varandra. I takt med att Europas demokratisering fortgår bör Sverige delta i ett allt djupare säkerhetspolitiskt

samarbete med andra länder i Europa och med USA. Vår solidaritet med andra demokratier och med demokratikämpar i diktaturerna ska vara ett grundelement i svensk utrikespolitik.

*

Sverige behöver en ny kurs och en ny regering. Sverige mår bäst av att socialdemokraterna får förnyas under en tid i opposition. Folkpartiet arbetar för en icke-socialistisk tillväxtregering med stort liberalt inflytande.

Så börjar vi bygga ett mänskligare Sverige. Så börjar vi återupprätta den svenska framtidstron.

Vänliga hälsningar

Lars Leijonborg

Folkpartiet

Box 6508, 113 83 Stockholm, 020-97 97 11, e-post: info@liberal.se, www.folkpartiet.se

VALMANIFEST

Valmanifest

- för ett tryggare och friare Sverige

Antaget av Kristdemokraternas
partistyrelse 21 augusti 1998

Kristdemokraterna

Innehåll

Inledning 3

Mer tid för barnen 3

En värdig vård och omsorg 4

Stärk rättssamhället 5

Kunskap för livet 6

En god livsmiljö 7

En social marknadsekonomi för trygghet, tillväxt och nya jobb 8

Inledning

Kristdemokraterna vill under den kommande mandatperioden vara med och utveckla Sverige till ett tryggare och friare land att leva i. Detta mål uppnås bäst genom att en icke-socialistisk majoritetsregering med största möjliga kristdemokratiska inflytande bildas efter valet den 20 september.

Trygghet och frihet handlar inte enbart om ekonomiska resurser och materiella satsningar. Människovärdet är viktigare än penningvärdet. Vi behöver alla så tidigt som möjligt få en inre etisk kompass. I hemmen, förskolan och skolan finns generellt sett de bästa förutsättningarna för att överföra de etiska värden som demokratin bygger på. Den västerländska humanismen och den judisk-kristna etiken och traditionen, är gemensam för Europas stater. Vare sig vi är troende eller inte delar vi i stort sett samma grundläggande värderingar.

Kristdemokraterna vill stärka den etiska grund som är nödvändig för ett fungerande demokratiskt samhälle. Vi tror att det framtida samhällsarbetet, också under 2000-talet, behöver vägledas av den människosyn och de värden som varit vår civilisations riktmärken. Den som är trygg i sin egen identitet har också lättare att visa tolerans och se det pluralistiska samhällets rikedom. Den gyllene regeln "allt vad ni vill att människor ska göra för er ska ni också göra för dom", som är en ledstjärna i flera religioner och kulturer, är ett bra riktmärke för oss alla.

Vår människosyn gör det också självklart att verka för jämställdhet mellan kvinnor och män, för att ge alla samma möjligheter utifrån sina personliga förutsättningar. Respekten för äldre människors integritet och erfarenhet måste uppvärderas. Diskriminering på grund av ålder eller andra skäl motverkas.

I detta valmanifest vill vi kortfattat visa på konkreta förslag inom några väsentliga områden där vi anser att viktiga förändringar måste genomföras under den kommande mandatperioden. De belopp som presenteras bygger på kristdemokraternas budgetmotion våren 1998.

Mer tid för barnen

Familjestabilitet ska ses som ett mål och föräldrar ska erbjudas stöd i form av kompetent och kostnadsfri familjerådgivning samt föräldrautbildning och föräldranätverk.

För att småbarnsföräldrarna ska få mer tid för barnen införs ett vårdnadsbidrag från den 1 jan 1999. Det utges för barn som har fyllt ett men inte tre år. Fullt vårdnadsbidrag motsvarar tio procent av prisbasbeloppet enligt lagen om allmän försäkring (för närvarande 3 640 kronor) per månad. Det ger många

kombinationsmöjligheter som kan anpassas efter familjens behov. Om barnet har plats i kommunal barnomsorg eller enskild barnomsorg som får bidrag av en kommun, reduceras vårdnadsbidraget i tre steg. Den lagstadgade rätten till hel tjänstledighet för vård av barn förlängs från ett och ett halvt till tre år från barnets födelse.

Barnbidraget görs delvis behovsprövat. Alla får 700 kronor per barn och månad samtidigt som bostadsbidraget förbättras för dem som har det sämst. Familjeinkomsten ska vara avgörande för bostadsbidragets storlek och ytnormen för den bostadsbidragsgrundande ytan utökas med 10 kvadratmeter. Denna omfördelning kostar inte statskassan något extra, men innebär att samhällets resurser når dem som bäst behöver dem.

Familjer med ensamstående mamma eller pappa kan behöva särskilt stöd. Förutom de ekonomiska förbättringar vi föreslår i form av vårdnadsbidrag och höjt bostadsbidrag bör ensamstående föräldrar erbjudas nätverksstöd och möjlighet till avlastning.

En värdig vård och omsorg

Under mandatperioden ska arbetet inledas för att under de närmaste tio åren skapa 20 000 nya vårdplatser. Antalet vårdplatser på sjukhusen har under de senaste tio åren minskats från 80 000 till 37 000 samtidigt som antalet äldre med stort vårdbehov har ökat.

Närhet till vård ökar tryggheten för gamla och sjuka. Fler vård- och omsorgsgivare skulle öka valfriheten för den enskilde vårdsökande. En större mångfald med olika inriktning främjar kvalitet i utbudet, inte minst inom äldreboendet.

För att säkra vårdkvaliteten och rekrytering av engagerad och kompetent personal krävs målmedvetna satsningar för att utveckla yrkesinnehåll, ansvar och kompetens i samtliga vårdyrken samt ge personalen rimliga arbetsförhållanden.

En värdighetsgaranti för kommunernas äldreomsorg och landstingens hälso- och sjukvård etableras. Värdighetsgarantin ska presenteras offentligt och vara ett stöd för boende/patienter, personal, anhöriga och politiker i syfte att säkra vårdkvaliteten. Det ska finnas en läkare knuten till varje sjukhem och till varje hemsjukvårdspatient. Helst ska läkaren vara specialiserad på åldrandet sjukdomar och problem. Läkaren ska med regelbundenhet besöka de boende/patienterna. Omvårdnad och andra patientnära insatser prioriteras genom en satsning på mer personal. Stödet till anhängvårdare förbättras.

En helt ny vårdgaranti som har utgångspunkt i vårdbehoven i stället för vårdköernas längd införs.

Väl fungerande små akutsjukhus ska inte läggas ner utan vidareutvecklas. De är viktiga delar i en sjukvård nära människorna. Det behövs såväl mindre akutsjukhus som större sjukhus som erbjuder en mer differentierad vård.

Folkhälsoarbetet för att minska skadorna av tobak, alkohol och andra droger måste förstärkas i kommuner och landsting. Ett viktigt mål är att graviditetstiden, barnens uppväxtmiljöer, arbetsplatsen och trafiken ska vara vita zoner. Samverkan med idrottsrörelsen och andra folkrörelser är nödvändig för att främja drogfrihet.

Barn- och ungdomar med ätstörningar måste erbjudas hjälp och behandling. Sjukvård för barn- och ungdomar ska liksom ungdomstandvården vara avgiftsfri. Arbetet för att förebygga och motverka allergiproblem skall förstärkas.

Patientens kostnader för tandvård riskerar att skapa nya klasskillnader. Det gäller inte minst pensionärerna. En översyn måste göra för att undersöka möjligheten att inkludera tandvården i den allmänna sjukförsäkringen. Under 1999 satsas ytterligare 400 miljoner kronor utöver vad riksdagen besluta för att förbättra högkostnadsskyddet

Statsbidragen till kommuner och landsting ökas de närmaste tre åren med sammanlagt 2,4 miljarder kronor utöver vad riksdagen nyligen beslutat för att de uppenbara behoven av vård och omsorg ska kunna mötas och värdighetsgarantin kunna ges ett konkret innehåll.

De äldres erfarenheter, kunskap och livssituation måste tas tillvara Detta görs tydligt genom att en ny regering förslås innehålla en äldreminister.

Stärk rättssamhället

Tilltron till rättssamhället måste återupprättas. Lagbrott skall aldrig tolereras. En förnyad kamp mot vardagsbrottslighet såsom bostads- och bilbrott, våld och hot, stöld, klotter och skadegörelse är viktiga delar i ett sådant "nolltolerans"-arbete.

"Föräldrarna är samhällets viktigaste brottsförebyggande resurs" ska vara temat på en landsomfattande kampanj som snarast bör genomföras. Kampanjen ska i första hand vända sig till föräldrar och olika personalgrupper som arbetar med barn. Syftet är att skapa medvetenhet om det förebyggande arbetets stora betydelse för att förhindra brottsbenägenhet.

Brottskarriärer stoppas genom ökad och tidig användning av socialtjänstens familjerådslag. På polis- och åklagarmyndigheterna skapas särskilda ungdomsrotlar som arbetar förebyggande samt skyndsamt utreder brott där ungdomar är inblandade. Jourdomstolar med möjlighet till snabba ingripanden mot ungdomsbrottslighet inrättas.

Kampen mot den ekonomiska brottsligheten skärps. Advokater ges rätt att biträda åklagare i komplicerade ekobrottsmål. Regionala handelsrätter inrättas i syfte att lösa problemen med de allra svåraste ekomålen och de mest avancerade näringsrättsliga målen.

Rättsväsendet tillförsäkras möjlighet att beivra miljöbrott. Skärpta påföljder för miljöbrott, förlängd preskriptionstid och utbildning för polis, åklagare och domstolsväsendet är nödvändiga inslag i en politik som syftar till att stärka miljön utifrån rättssynpunkt.

Alla kriminalanstalter ska vara drogfria. Personalen ska ges resurser och möjligheter att kontrollera att drogfriheten efterlevs. Polisen och tullen ska få fler narkotikahundar.

Två miljarder kronor utöver vad riksdagen nyligen beslutat ska under de kommande tre åren tillföras rättsväsendet. Dessa används till "nolltoleransarbetet", fler poliser och bemannade polisstationer, åtgärder mot skattebrott, smuggling och organiserad brottslighet.

Kunskap för livet

Arbetet med att omsätta skolans värdegrund i praktiken intensifieras under mandatperioden. En trygg och stimulerande skolmiljö med ett klimat av medmänsklighet och respekt för varje individ är bästa sättet att motverka mobbning, främlingsfientlighet och ett kränkande språk.

Lärarna måste garanteras en trygg och stimulerande arbetsmiljö, stor pedagogisk frihet och goda arbetsvillkor i övrigt. Mentorsystem för nyutbildade lärare införs.

Betyg bör ges i en sexgradig skala senast från och med årskurs 7. Obligatoriska nationella prov ska genomföras från och med årskurs 5. Skriftliga omdömen om både kunskapsutveckling och social kompetens införs. Speciellt ska läsutvecklingen följas från skolstarten och genom hela skoltiden.

Flexibel skolstart och möjlighet att utnyttja ett tionde år i grundskolan skapar förutsättningar för att alla ska kunna uppnå läroplanens mål.

Det kommunala bidragssystemet ska utformas så att varje elev tilldelas en basresurs och att extraresurser tilldelas efter eleverns och skolors särskilda behov.

Fristående skolor skall ses som en naturlig del av skolsystemet. Godkända skolor ska få en garanterad ersättningsnivå fastställd av staten.

Gymnasieskolan utvecklas genom att lärlingssystem inför redan i första årskursen. Alla program ska inte behöva leda till högskolebehörighet omedelbart. Kurser ska kunna läsas i etapper. Det ska vara möjligt att genomföra gymnasiestudierna i den

ordinarie skolan tills man fyller 25 år. De individuella programmet ska ha en jämn och hög kvalitet så att det blir en inkörsport till ordinarie program.

Standarden på läroböcker och övriga läromedel ska höjas.

I varje kommun bör det finnas en musik/kulturskola.

En god livsmiljö

Ett klimatpolitiskt handlingsprogram antas för att dels minska utsläppen av växthusgaser och dels öka kolbindningen. Sverige ska i EU arbeta för att majoritetsbeslut införs som kan innebära minskade gränsöverskridande utsläpp av växthusgaser och andra miljöskadliga ämnen.

Ökade anslag till bevarande av skyddsvärd skog. Förverkligande av målet om att 5% av skogsmarken ska avsättas som skyddsvärd skog måste nu följas av en konkret plan för inköp av denna skog.

Återupprättande av grundforskningen inom miljöområdet. Ansvar, både verksamhetsmässigt och budgetmässigt för denna forskning, måste ligga på den statliga nivån.

Tillsynsverksamheten förstärks såväl centralt på Naturvårdsverket som regionalt ute på länsstyrelserna. Det är nödvändigt att de miljövärdande myndigheterna får rimliga resurser för att kunna leva upp till sina direktiv och vara operativa ute på fältet.

Miljöstöd i form av uppförande av mottagningsstationer för olja från fartyg och byggandet av reningsverk runt Östersjön är viktiga förslag för att rädda Östersjön från övergödning och bottendöd. Lokala handlingsplaner upprättas för att minska övergödningen av våra skärgårdar.

För att förhindra fortsatt försurning av vattendrag och sjöar måste kalkningsverksamheten upprätthållas i erforderlig omfattning.

Infasningen av förnybar energi, främst biobränsle, samt energisparande skall möjliggöra utfasningen av kärnkraft. Fossila bränslen som kol, olja och gas ska utmönstras ur energisystemet. De fyra nationalälvarna ska behållas orörda.

Skatteväxling som innebär ökade kostnader för miljöpåverkande verksamhet och minskade arbetskraftskostnader måste omsättas i konkreta förslag. Sverige bör också inom EU aktivt arbeta för denna skattereform.

En social marknadsekonomi för trygghet, tillväxt och nya jobb

---

Arbetslösheten kostar samhället omkring 150 miljarder kronor per år, ungefär lika mycket som värden och skolan kostar tillsammans. Ofrivillig arbetslöshet kränker människors självkänsla och underminerar välfärden. Den långsiktiga garantin för en trygg vård och en bra skola är att sysselsättningen ökar. Det krävs ett gott och stabilt företagarklimat för att fler ska få en lön att leva på och kunna betala kommunal- och landstingsskatt. Huvuduppgiften för den ekonomiska politiken måste vara att skapa förutsättningar för en hållbar tillväxt och nya jobb i hela landet.

Skatten på arbete, företagande och sparande sänks. Marginalskatten ska vara högst 50 procent och skatten för vanliga inkomstlägen sänks med cirka 2600 kronor nästa år genom en höjning av grundavdraget. Målet är att de allra flesta inte ska betala mer än 30 procent i inkomstskatt.

Svensk ekonomi är fortfarande i ett mycket utsatt läge. De offentliga finanserna är genom det höga skatteuttaget extremt konjunktur känsliga. Det höga skattetrycket hämmar också arbete och företagande. Av dessa skäl vill kristdemokraterna sänka skattetrycket så att det under slutet av den kommande mandatperioden inte överstiger 50 procent av BNP.

Att sänka skattetrycket kräver stort ansvar. Varje utgiftskrävande reform eller skattesänkning ska vara finansierad. Kristdemokraterna anger som ett överordnat mål att statsfinanserna inte får uppvisa underskott. Statsskulden betalas av i en snabbare takt än den av riksdagen beslutade. Detta sker huvudsakligen genom en utförsäljning av statligt hel- eller delägda företag.

Kristdemokraterna har i riksdagsarbetet valt att inte inteckna de överskott som regeringen prognostiserat för att finansiera de reformer som föreslås. Det budgetalternativ som kristdemokraterna presenterats är i den mening överbalanserat. Om det framöver visar sig finnas fog för de beräkningar regeringen presenterat kan det övervägas att reformer finansieras från delar av överskottet.

Inriktningen för den framtida finanspolitiken är att i den mån säkra (strukturella) överskott uppstår ska dessa användas för att sänka skatter för låg och medelinkomsttagare, förbättra för dem som drabbats hårdast av besparingar de senaste åren, samt för att sänka skatter för att skapa långsiktiga tillväxtförutsättningar. En viktig del av den framtida skattepolitiken är dessutom att anpassa vårt skattesystem till den nya verklighet och de nya krav som den internationella rörligheten innebär.

Tjänstesektorn ges helt nya möjligheter genom en femtioprocentig skattereduktion för de privata hushållens köp av tjänster i det egna hemmet. Det innebär att det vita priset halveras, direkt vid köpet, jämfört med dagens regler.

Ett sabbatsår för personer mellan 45 och 55 år ger nya förutsättningar för både ökad livskvalitet och för arbetslösa att komma in på arbetsmarknaden. Utformning och finansiering av en sådan modell ska utredas.

Riskkapitalavdraget återinförs och dubbelbeskattningen på risksparande slopas, samtidigt som förmögenhetsskatten tas bort i två steg. Detta ökar investeringar, sparande och tillgången till företagskapital samtidigt som generationsväxlingar i familjeföretagen underlättas. Royaltyinkomster från patenterade uppfinningar skattebefrias under två år och beskattas därefter som inkomst av kapital.

Regelverket för företagande förenklas kraftfullt. För att starta företag ska man bara behöva vända sig till en instans för att komma igång. Reglerna på arbetsmarknaden moderniseras och görs mer flexibla för att anpassas till de mindre företagens situation.

Det totala uttaget av fastighetsskatt sänks. Uttaget lindras dessutom för permanentboende i attraktiva områden. På sikt ersätts fastighetsskatten på bostadshus med en kommunal avgift som är kopplad till kommunernas självkostnader för infrastruktur, VA och brandförsvaret.

Lantbruks-, fiske-, redereri- och transportnäringarna i Sverige måste få likvärdiga konkurrensvillkor med omvärlden. Detta är ett medel för att skapa förutsättningar för att hela Sverige ska leva.

En eventuell svensk anslutning till EMU måste föregås av en folkomröstning.

Full värdesäkring och höjning av pensionerna från 1999. Höjt pensionstillskott för de sämst ställda pensionärerna med 200 kronor per månad. Änkepensionerna återställs och inkomstprövningen av bostadstillägget mildras.

Arbetet för att stärka den svenska ekonomin får inte innebära att det internationella engagemanget tonas ned. Biståndsnivån skall successivt återställas till 1 procent av BNI. De enskilda organisationernas roll i biståndsarbetet ska uppvärderas och ges ökade resurser inom denna ram.

Valmanifest

- för ett tryggare och friare Sverige

Kristdemokraterna

Antaget av Kristdemokraternas partistyrelse 21 augusti 1998.

Inledning

Kristdemokraterna vill under den kommande mandatperioden vara med och utveckla Sverige till ett tryggare och friare land att leva i. Detta mål uppnås bäst genom att en icke-socialistisk majoritetsregering med största möjliga kristdemokratiska inflytande bildas efter valet den 20 september. Trygghet och frihet handlar inte enbart om ekonomiska resurser och materiella satsningar. Människovärdet är viktigare än penningvärdet. Vi behöver alla så tidigt som möjligt få en inre etisk kompass. I hemmen, förskolan och skolan finns generellt sett de bästa förutsättningarna för att överföra de etiska värden som demokratin bygger på. Den västerländska humanismen och den judisk-kristna etiken och traditionen, är gemensam för Europas stater. Vare sig vi är troende eller inte delar vi i stort sett samma grundläggande värderingar. Kristdemokraterna vill stärka den etiska grund som är nödvändig för ett fungerande demokratiskt samhälle. Vi tror att det framtida samhällsarbetet, också under 2000- talet, behöver vägledas av den människosyn och de värden som varit vår civilisations riktmärken. Den som är trygg i sin egen identitet har också lättare att visa tolerans och se det pluralistiska samhällets rikedom. Den gyllene regeln "allt vad ni vill att människor ska göra för er ska ni också göra för dom", som är en ledstjärna i flera religioner och kulturer, är ett bra riktmärke för oss alla. Vår människosyn gör det också självklart att verka för jämställdhet mellan kvinnor och män, för att ge alla samma möjligheter utifrån sina personliga förutsättningar. Respekten för äldre människors integritet och erfarenhet måste uppvärderas. Diskriminering på grund av ålder eller andra skäl motverkas. I detta valmanifest vill vi kortfattat visa på konkreta förslag inom några väsentliga områden där vi anser att viktiga förändringar måste genomföras under den kommande mandatperioden. De belopp som presenteras bygger på kristdemokraternas budgetmotion våren 1998.

Mer tid för barnen

Familjestabilitet ska ses som ett mål och föräldrar ska erbjudas stöd i form av kompetent och kostnadsfri familjerådgivning samt föräldrautbildning och föräldranätverk. För att småbarnsföräldrarna ska få mer tid för barnen införs ett vårdnadsbidrag från den 1 jan 1999. Det utges för barn som har fyllt ett men inte tre år. Fullt vårdnadsbidrag motsvarar tio procent av prisbasbeloppet enligt lagen om allmän försäkring (för närvarande 3 640 kronor) per månad. Det ger många kombinationsmöjligheter som kan anpassas efter familjens behov. Om barnet har plats i kommunal barnomsorg eller enskild barnomsorg som får bidrag av en kommun, reduceras vårdnadsbidraget i tre steg. Den lagstadgade rätten till hel tjänstledighet för vård av barn förlängs från ett och ett halvt till tre år från barnets födelse. Barnbidraget görs delvis behovsprövat. Alla får 700 kronor per barn och månad samtidigt som bostadsbidraget förbättras för dem som har det sämst. Familjeinkomsten ska vara avgörande för bostadsbidragets storlek och ytnormen för den

bostadsbidragsgrundande ytan utökas med 10 kvadratmeter. Denna omfördelning kostar inte statskassan något extra, men innebär att samhällets resurser når dem som bäst behöver dem. Familjer med ensamstående mamma eller pappa kan behöva särskilt stöd. Förutom de ekonomiska förbättringar vi föreslår i form av vårdnadsbidrag och höjt bostadsbidrag bör ensamstående föräldrar erbjudas nätverksstöd och möjlighet till avlastning.

En värdig vård och omsorg

Under mandatperioden ska arbetet inledas för att under de närmaste tio åren skapa 20 000 nya vårdplatser. Antalet vårdplatser på sjukhusen har under de senaste tio åren minskats från 80 000 till 37 000 samtidigt som antalet äldre med stort vårdbehov har ökat. Närhet till vård ökar tryggheten för gamla och sjuka. Fler vård- och omsorgsgivare skulle öka valfriheten för den enskilde vård sökande. En större mångfald med olika inriktning främjar kvalitet i utbudet, inte minst inom äldreboendet. För att säkra vårdkvaliteten och rekrytering av engagerad och kompetent personal krävs målmedvetna satsningar för att utveckla yrkesinnehåll, ansvar och kompetens i samtliga vårdyrken samt ge personalen rimliga arbetsförhållanden. En värdighetsgaranti för kommunernas äldreomsorg och landstingens hälso- och sjukvård etableras. Värdighetsgarantin ska presenteras offentligt och vara ett stöd för boende/patienter, personal, anhöriga och politiker i syfte att säkra vårdkvaliteten. Det ska finnas en läkare knuten till varje sjukhem och till varje hemsjukvårdspatient. Helst ska läkaren vara specialiserad på åldrandet sjukdomar och problem. Läkaren ska med regelbundenhet besöka de boende/patienterna. Omvårdnad och andra patientnära insatser prioriteras genom en satsning på mer personal. Stödet till anhörigvårdare förbättras. En helt ny vårdgaranti som har utgångspunkt i vårdbehoven i stället för vårdköernas längd införs. Väl fungerande små akutsjukhus ska inte läggas ner utan vidareutvecklas. De är viktiga delar i en sjukvård nära människorna. Det behövs såväl mindre akutsjukhus som större sjukhus som erbjuder en mer differentierad vård. Folkhälsoarbetet för att minska skadorna av tobak, alkohol och andra droger måste förstärkas i kommuner och landsting. Ett viktigt mål är att graviditetstiden, barnens uppväxtmiljöer, arbetsplatsen och trafiken ska vara vita zoner. Samverkan med idrottsrörelsen och andra folkrörelser är nödvändig för att främja drogfrihet. Barn- och ungdomar med ätstörningar måste erbjudas hjälp och behandling. Sjukvård för barn- och ungdomar ska liksom ungdomstandvården vara avgiftsfri. Arbetet för att förebygga och motverka allergiproblem skall förstärkas. Patientens kostnader för tandvård riskerar att skapa nya klasskillnader. Det gäller inte minst pensionärerna. En översyn måste göra för att undersöka möjligheten att inkludera tandvården i den allmänna sjukförsäkringen. Under 1999 satsas ytterligare 400 miljoner kronor utöver vad riksdagen besluta för att förbättra högkostnadsskyddet Statsbidragen till kommuner och landsting ökas de närmaste tre åren med sammanlagt 2,4 miljarder kronor utöver vad riksdagen nyligen beslutat för att de uppenbara behoven av vård och omsorg ska kunna mötas och värdighetsgarantin kunna ges ett konkret innehåll. De äldres erfarenheter, kunskap och livssituation måste tas tillvara Detta görs tydligt genom att en ny regering förslås innehålla en äldreminister.

Stärk rättssamhället

Tilltron till rättssamhället måste återupprättas. Lagbrott skall aldrig tolereras. En förnyad kamp mot vardagsbrottslighet såsom bostads- och bilbrott, våld och hot, stöld, klotter och skadegörelse är viktiga delar i ett sådant "nolltolerans"-arbete. "Föräldrarna är samhällets viktigaste brottsförebyggande resurs" ska vara temat på en landsomfattande kampanj som snarast bör genomföras. Kampanjen ska i första hand vända sig till föräldrar och olika personalgrupper

som arbetar med barn. Syftet är att skapa medvetenhet om det förebyggande arbetets stora betydelse för att förhindra brottsbenägenhet. Brottskarriärer stoppas genom ökad och tidig användning av socialtjänstens familjerådslag. På polis- och åklagarmyndigheterna skapas särskilda ungdomsrotlar som arbetar förebyggande samt skyndsamt utreder brott där ungdomar är inblandade. Jourdomstolar med möjlighet till snabba ingripanden mot ungdomsbrottslighet inrättas. Kampen mot den ekonomiska brottsligheten skärps. Advokater ges rätt att biträda åklagare i komplicerade ekobrottsmål. Regionala handelsrätter inrättas i syfte att lösa problemen med de allra svåraste ekomålen och de mest avancerade näringsrättsliga målen. Rättsväsendet tillförsäkras möjlighet att beivra miljöbrott. Skärpta påföljder för miljöbrott, förlängd preskriptionstid och utbildning för polis, åklagare och domstolsväsendet är nödvändiga inslag i en politik som syftar till att stärka miljön utifrån rättssynpunkt. Alla kriminalanstalter ska vara drogfria. Personalen ska ges resurser och möjligheter att kontrollera att drogfriheten efterlevs. Polisen och tullen ska få fler narkotikahundar. Två miljarder kronor utöver vad riksdagen nyligen beslutat ska under de kommande tre åren tillföras rättsväsendet. Dessa används till "nolltoleransarbetet", fler poliser och bemannade polisstationer, åtgärder mot skattebrott, smuggling och organiserad brottslighet.

Kunskap för livet

Arbetet med att omsätta skolans värdegrund i praktiken intensifieras under mandatperioden. En trygg och stimulerande skolmiljö med ett klimat av medmänsklighet och respekt för varje individ är bästa sättet att motverka mobbning, främlingsfientlighet och ett kränkande språk. Lärarna måste garanteras en trygg och stimulerande arbetsmiljö, stor pedagogisk frihet och goda arbetsvillkor i övrigt. Mentorsystem för nyutbildade lärare införs. Betyg bör ges i en sexgradig skala senast från och med årskurs 7. Obligatoriska nationella prov ska genomföras från och med årskurs 5. Skriftliga omdömen om både kunskapsutveckling och social kompetens införs. Speciellt ska läsutvecklingen följas från skolstarten och genom hela skoltiden. Flexibel skolstart och möjlighet att utnyttja ett tionde år i grundskolan skapar förutsättningar för att alla ska kunna uppnå läroplanens mål. Det kommunala bidragssystemet ska utformas så att varje elev tilldelas en basresurs och att extraresurser tilldelas efter elevers och skolors särskilda behov. Fristående skolor skall ses som en naturlig del av skolsystemet. Godkända skolor ska få en garanterad ersättningsnivå fastställd av staten. Gymnasieskolan utvecklas genom att lärlingssystem inför redan i första årskursen. Alla program ska inte behöva leda till högskolebehörighet omedelbart. Kurser ska kunna läsas i etapper. Det ska vara möjligt att genomföra gymnasiestudierna i den ordinarie skolan tills man fyller 25 år. De individuella programmet ska ha en jämn och hög kvalitet så att det blir en inkörsport till ordinarie program. Standarden på läroböcker och övriga läromedel ska höjas. I varje kommun bör det finnas en musik/kulturskola.

En god livsmiljö

Ett klimatpolitiskt handlingsprogram antas för att dels minska utsläppen av växthusgaser och dels öka kolbindningen. Sverige ska i EU arbeta för att majoritetsbeslut införs som kan innebära minskade gränsöverskridande utsläpp av växthusgaser och andra miljöskadliga ämnen. Ökade anslag till bevarande av skyddsvärd skog. Förverkligande av målet om att 5% av skogsmarken ska avsättas som skyddsvärd skog måste nu följas av en konkret plan för inköp av denna skog. Återupprättande av grundforskningen inom miljöområdet. Ansvaret, både verksamhetsmässigt och budgetmässigt för denna forskning, måste ligga på den statliga nivån. Tillsynsverksamheten förstärks såväl centralt på Naturvårdsverket som regionalt ute på länsstyrelserna. Det är

nödvändigt att de miljövärdande myndigheterna får rimliga resurser för att kunna leva upp till sina direktiv och vara operativa ute på fältet. Miljöstöd i form av uppförande av mottagningsstationer för olja från fartyg och byggandet av reningsverk runt Östersjön är viktiga förslag för att rädda Östersjön från övergödning och bottendöd. Lokala handlingsplaner upprättas för att minska övergödningen av våra skärgårdar. För att förhindra fortsatt försurning av vattendrag och sjöar måste kalkningsverksamheten upprätthållas i erforderlig omfattning. Infasningen av förnybar energi, främst biobränsle, samt energisparande skall möjliggöra utfasningen av kärnkraft. Fossila bränslen som kol, olja och gas ska utmönstras ur energisystemet. De fyra nationalälvarna ska behållas orörda. Skatteväxling som innebär ökade kostnader för miljöpåverkande verksamhet och minskade arbetskraftskostnader måste omsättas i konkreta förslag. Sverige bör också inom EU aktivt arbeta för denna skattereform.

En social marknadsekonomi för trygghet, tillväxt och nya jobb

Arbetslösheten kostar samhället omkring 150 miljarder kronor per år, ungefär lika mycket som vården och skolan kostar tillsammans. Ofrivillig arbetslöshet kränker människors självkänsla och underminerar välfärden. Den långsiktiga garantin för en trygg vård och en bra skola är att sysselsättningen ökar. Det krävs ett gott och stabilt företagarklimat för att fler ska få en lön att leva på och kunna betala kommunal- och landstingsskatt. Huvuduppgiften för den ekonomiska politiken måste vara att skapa förutsättningar för en hållbar tillväxt och nya jobb i hela landet. Skatten på arbete, företagande och sparande sänks. Marginalskatten ska vara högst 50 procent och skatten för vanliga inkomstlägen sänks med cirka 2600 kronor nästa år genom en höjning av grundavdraget. Målet är att de allra flesta inte ska betala mer än 30 procent i inkomstskatt. Svensk ekonomi är fortfarande i ett mycket utsatt läge. De offentliga finanserna är genom det höga skatteuttaget extremt konjunktur känsliga. Det höga skattetrycket hämmar också arbete och företagande. Av dessa skäl vill kristdemokraterna sänka skattetrycket så att det under slutet av den kommande mandatperioden inte överstiger 50 procent av BNP. Att sänka skattetrycket kräver stort ansvar. Varje utgiftskrävande reform eller skattesänkning ska vara finansierad. Kristdemokraterna anger som ett överordnat mål att statsfinanserna inte får uppvisa underskott. Statskulden betalas av i en snabbare takt än den av riksdagen beslutade. Detta sker huvudsakligen genom en utförsäljning av statligt hel- eller delägda företag. Kristdemokraterna har i riksdagsarbetet valt att inte in-teckna de överskott som regeringen prognostiserat för att finansiera de reformer som föreslås. Det budgetalternativ som kristdemokraterna presenterats är i den meningen överbalanserat. Om det framöver visar sig finnas fog för de beräkningar regeringen presenterat kan det övervägas att reformer finansieras från delar av överskottet. Inriktningen för den framtida finanspolitiken är att i den mån säkra (strukturella) överskott uppstår ska dessa användas för att sänka skatter för låg och medelinkomsttagare, förbättra för dem som drabbats hårdast av besparingar de senaste åren, samt för att sänka skatter för att skapa långsiktiga tillväxtförutsättningar. En viktig del av den framtida skattepolitiken är dessutom att anpassa vårt skattesystem till den nya verklighet och de nya krav som den internationella rörligheten innebär. Tjänstesektorn ges helt nya möjligheter genom en femtioprocentig skattereduktion för de privata hushållens köp av tjänster i det egna hemmet. Det innebär att det vita priset halveras, direkt vid köpet, jämfört med dagens regler. Ett sabbatsår för personer mellan 45 och 55 år ger nya förutsättningar för både ökad livskvalitet och för arbetslösa att komma in på arbetsmarknaden. Utformning och finansiering av en sådan modell ska utredas. Riskkapitalavdraget återinförs och dubbelbeskattningen på risksparande slopas, samtidigt som förmögenhetsskatten tas bort i två steg. Detta ökar investeringar, sparande och tillgången till företagskapital samtidigt som

generationsväxlingar i familjeföretagen underlättas. Royaltyinkomster från patenterade uppfinningar skattebefrias under två år och beskattas därefter som inkomst av kapital. Regelverket för företagande förenklas kraftfullt. För att starta företag ska man bara behöva vända sig till en instans för att komma igång. Reglerna på arbetsmarknaden moderniseras och görs mer flexibla för att anpassas till de mindre företagens situation. Det totala uttaget av fastighetsskatt sänks. Uttaget lindras dessutom för permanentboende i attraktiva områden. På sikt ersätts fastighetsskatten på bostadshus med en kommunal avgift som är kopplad till kommunernas självkostnader för infrastruktur, VA och brandförsvaret. Lantbruks-, fiske-, redereri- och transportnäringarna i Sverige måste få likvärdiga konkurrensvillkor med omvärlden. Detta är ett medel för att skapa förutsättningar för att hela Sverige ska leva. En eventuell svensk anslutning till EMU måste föregås av en folkomröstning. Full värdesäkring och höjning av pensionerna från 1999. Höjt pensionstillskott för de sämst ställda pensionärerna med 200 kronor per månad. Änkepensionerna återställs och inkomstprövningen av bostadstillägget mildras. Arbetet för att stärka den svenska ekonomin får inte innebära att det internationella engagemanget tonas ned. Biståndsnivån skall successivt återställas till 1 procent av BNP. De enskilda organisationernas roll i biståndsarbetet ska uppvärderas och ges ökade resurser inom denna ram.

Gör det möjligt för Sverige.

Frihetens och förändringens vindar sveper i dag över världen, skapar nya möjligheter för alla och bygger ett nytt samarbete mellan fria nationer.

Nu ställs kraven på förnyelse. Att stå still är att halka bakåt I land efter land bryter förnyelsens krafter fram. Vi begär mandat för fyra år av förnyelse och för att göra det första decenniet av det första århundradet av det nya årtusendet till en ny start för Sverige som för oss upp till toppen av Europa. Vi accepterar inte att Sverige fortsätter att halka efter.

Vi sätter friheten i centrum. Vi tror på ett samhälle där individer, familjer och företag i frihet och under ansvar formar sin framtid. Det samhället ger också basen för den sociala tryggheten och sammanhållningen. Vi vill att våra barn skall få en ännu bättre framtid.

Ny teknologi och vetenskap skapar nya möjligheter. Vi står bara i början av omvandlingen till ett nytt informations- och tjänstesamhälle. Internationaliseringen betyder allt mer.

Individualiseringen bryter ner gammal kollektivism.

Valet i höst står mellan tillbakablickande traditionalism och framsynt förnyelse. Mellan bidragsstaten som söker det förflutnas lösningar på dagens och morgondagens problem eller välfärdssamhället som bejaktar förnyelsen och vågar förändringen.

Vi vill ge mer av frihet för den enskilde att utvecklas och mer av styrka och valfrihet för familjen.

Vi vill underlätta för arbete och företagande och minska bidragsberoendet. Vi vill att barn och ungdomar i Sverige skall få en utbildning bättre än i något annat land i Europa.

Stat och kommuner skall vara starkare än idag när de utför sina kärnuppgifter att tillförsäkra alla medborgare social trygghet, ett väl fungerande utbildningsväsende, en stabil rättsordning och säkerhet mot yttre hot. Men både friheten och tryggheten förutsätter oförytterliga rättigheter, okränkbara sfärer, utstakade gränser för den offentliga makten och en ömsesidig respekt för hederlighet och samhällsmoral.

Det finns ett oupplösligt samband mellan medborgarnas frihet och Sveriges ekonomiska styrka.

Ett lands förmåga att utvecklas är aldrig större än dess medborgares möjlighet att växa.

Några inslag i den svenska verkligheten visar på hoten mot den enskildes välfärd och trygghet och Sveriges svårigheter att bryta stagnationen.

Jobben är alltför få och arbetslösheten alltför hög. Närmare en miljon svenskar ställs idag åt sidan i arbetet med att bygga dagens och morgondagens välstånd.

Alltför många tvingas leva på bidrag och alltför få kan leva på sin lön.

Världens högsta skatter ger inte världens bästa välfärd. Vårdköerna blir längre, oron växer över bristerna i omsorgen, kvaliteten sviktar i skolan och brottsligheten blir ett allt större samhällsproblem.

Kvinnor missgynnas särskilt av obalansen mellan privat och offentligt. Färre kvinnor i Sverige är företagare än i andra jämförbara länder. Fler kvinnor är hänvisade till en offentlig monopol-arbetsgivare. Dubbelarbete i hem och arbetsliv hindrar kvinnor som vill utvecklas i yrket.

Vi är djupt oroade över en situation där så många måste söka bidrag för att klara sin försörjning.

Varje år tvingas 750.000 personer i Sverige begära socialbidrag. Var tredje ensamstående mamma, var femte ung man eller kvinna sökte förra året vid något tillfälle socialbidrag.

Denna utveckling måste brytas, I ett samhälle där allt fler blir beroende av socialbidrag har något gått snett. Arbetslösheten spelar in. Men också höga skatter och fattigdomsfällor i olika stödssystem. Vi vill tillsätta en bidrags- och låginkomstkommission. Vi tror att skatte- och bidragssystem måste reformeras underifrån för att bryta denna utveckling.

Vi oroas för ett samhälle där allt fler ställs utanför möjligheten att kunna leva på sin lön eller sin pension. Klyftan växer snabbt mellan den retorik som har motiverat ständiga skattehöjningar med

kraven på en bättre fungerande offentlig sektor och den verklighet som visar att verksamheterna nu sviktar i stat och kommuner.

Och lika snabbt vidgas gapet mellan talet om utjämning av inkomster och förmögenheter och den skattepolitik som har ersatt principen om skatt efter bärkraft med den om skatt efter flyttkraft. I allt detta ligger betydande faror för Sverige. Vi vet från andra länder att stagnation föder hopplöshet, social oro och kriminalitet. När individer och grupper görs hjälplösa och ställs åt sidan, när de inte ser möjligheter att förbättra sina liv, då hotas såväl politisk stabilitet som social sammanhållning.

Vi vill ha ett Sverige öppet för individer från andra länder och kulturer. Mångfalden är en betydelsefull drivkraft i vårt lands förnyelse. Sverige kan dra nytta av företagarditioner från andra länder och av invandrare som bygger broar till sina hemländer.

Vår integrationspolitik skall syfta till att minska bidragsberoendet och förkorta bidragstiden, ge goda kunskaper i svenska språket och ställa krav på eget arbete och egen insats. Men den skall också ge utrymme för den egna kulturen och det egna språket.

Vi är oroade för ett samhälle där allt fler känner sig trängda utan att kunna förändra sin vardag. Där skatter och arbetslöshet låser fast och där beroendet till bidrag ger alltför små möjligheter att påverka den egna framtiden. -

Vi vill ha ett samhälle som tar tillvara dem som lyckas, men vi oroas starkt för riskerna för ett samhälle som försummar dem som misslyckats.

Sverige är en del av det Europa som inför sekelskiftet åtnjuter en större frihet och är på väg mot ett högre välstånd än någonsin tidigare i historien. Vi bor granne med utvecklingen och framstegen. Ingen uppgift framstår därför som viktigare än att ta till vara de möjligheter som nu erbjuds att vända nedgången till en uppgång och inleda en ny era då svensk ekonomi, sysselsättning och välstånd växer i samma takt eller snabbare än i vår omvärld.

Det ställer stora krav på politiken under de kommande fyra åren. Traditionalismens gamla recept håller inte måttet i en tid som ständigt ger nya möjligheter.

Europas modernaste ekonomi.

Det är genom arbete och företagande som välstånd skapas. Det är och förblir den viktigaste uppgiften för en ny regering att föra en politik som tar tillvara var och ens förmåga till arbete och företagande.

Sverige har bakom sig tre decennier av stagnation och eftersläpning. Vår tillväxt har varit lägre än andra länders och basen för vår välfärd har därmed försvagats. Allt färre försörjer allt fler. Företag växer hellre och snabbare utanför Sveriges gränser. Vi vill göra Sverige till en tillväxt- och företagarnation.

Sverige har under tre decennier halkat efter, nu vill vi att Sverige under det årtionde som kommer successivt skall bli en av Europas modernaste och mest dynamiska ekonomier.

Det kräver ett politiskt skifte nu. Vi vill omedelbart sänka skatter som bromsar företagsamheten, avreglera och förenkla för inte minst nyföretagandet, bereda vägen för euron i Sverige och ge vårt land en tätposition när det gäller användning av den nya informationsteknologin.

Under 1990-talet har låginflationspolitiken accepterats och befasts. Den vinningen säkras genom fullt medlemskap i den ekonomiska och monetära unionen, EMU. Vi vill att euron snarast möjligt skall införas i Sverige. Härigenom skapas förutsättningar för låga räntor och finansiell stabilitet. Redan under 1999 skall det vara möjligt för företag att göra sina redovisningar och betalningar i euro i Sverige. En bred informationskampanj inleds omedelbart. I samråd med riksdagens partier fastställs en tidtabell för ställningstagande till det fulla medlemskapet i EMU.

Den ekonomiska politiken inriktas omedelbart på att skapa förutsättningarna för införande av den gemensamma valutan och samtidigt på den strukturella förnyelse som ger oss ny konkurrens- och utvecklingskraft.

Stabiliteten i de offentliga finanserna är avgörande i dessa avseenden. Statsskulden skall senast år 2002 bringas ned till 60 procent av BNP. Under den därpå följande mandatperioden pressas statsskulden ner till högst 50 procent. Statsbudgeten utformas även i övrigt för att i varje läge motsvara de krav som medlemskapet i EMU ställer.

Vi vill successivt minska skattetrycket. Vi vill att det under den kommande mandatperioden skall minskas till under 50 procent av BNP. I takt med att tillväxten ökar, och inom de ramar som euron sätter upp, vill vi därefter fortsätta att sänka skattetrycket. För att bli en av Europas modernaste ekonomier strävar vi efter ett skattetryck som inte är högre än andra europeiska länders.

En framgångsrik kamp mot arbetslösheten måste bygga på en stark och långsiktig strukturpolitik. Det är bara genom förbättringar av företagsamhetens villkor som jobben kan bli fler och arbetslösheten kan avskaffas som samhällsproblem.

Sänkt skatt för alla.

Vi vill att de flesta bara skall betala ca 30 procent av sin inkomst i skatt och att ingen skall behöva betala mer än hälften av en inkomstökning i skatt.

Detta lovade också andra partier tidigare. Vi accepterar inte de skattehöjningar som sedan dess har genomförts. Vi vill under kommande år hålla vad som lovades under tidigare år.

Vi vill under de kommande tre åren sänka skatten för alla genom ett förvärvsavdrag på 12 procent på upp till 7,5 basbelopp, genom att avskaffa den sk värnskatte och genom en skatteväxling mellan stat och kommun som möjliggör sänkta kommunalskatter.

Vi hoppas på bred enighet kring målet 30/50 för inkomstskatten. Det ger vi inte upp. Vi vet att vi har breda löntagargrupper med oss i det kravet. Men vi är öppna för samarbete kring teknik och takt.

Denna sänkning av inkomstskatten som många andra också lovat kostar ca 50 miljarder kronor. De motsvarar de senaste årens höjda inkomstskatter. Dessa skattehöjningar har främst drabbat låg- och medelinkomsttagare. Genom en politik för lägre skatter ökas antalet löntagare och därmed den samlade skattebasen.

Vi vill uppnå en rejäl förbättring för barnfamiljernas handlingsutrymme och sociala trygghet. Tryggheten i den egna ekonomin måste därför stärkas för alla barnfamiljer. Utöver barnbidraget vill vi införa ett barnavdrag i den kommunala beskattningen på 10.000 kronor per barn. Vi vill införa avdragsrätt för styrkta bam tillsynskostnader som tillsammans med vårdnadsbidrag skapar valfrihet och rättvisa mellan olika former av barnomsorg.

Vi vill göra det möjligt att anlita tjänster och hjälp i hemmen. Vårt förslag om en betydande skattereduktion på hemnära tjänster gör det möjligt. Det skapar också tiotusentals nya jobb. Det stärker jämställdheten och underlättar för pappor och mammor att förena arbetsliv med familj. Dessutom vill vi sänka skatter på företagande och på boende.

Vi avvisar förslag om en höjd bensinskatt och vill istället sänka den. Sammanlagt medför våra skattesänkningar ca 50 miljarder kronor lägre statsinkomster under de kommande åren.

Vi höjer inte bidrag. Sjuk- och arbetslöshetsersättning kommer att ligga på samma nivåer som under de senaste åren. Vi avvecklar onödigt företagsstöd. Vi minskar arbetsmarknadspolitik.

Vi har lagt fram förslag till lägre statsutgifter på ca 70 miljarder kronor de tre närmaste åren.

Men samtidigt satsar vi ca 10 miljarder kronor på det vi anser eftersatt. Vi återställer pensionerna

redan 1999. Vi vill snabbt ha fler poliser. Vi sviker inte änkor och deras pensioner. Vi vill ge bättre stöd åt de funktionshindrade. Vi inför ett vårdnadsbidrag. Vi moderniserar skolan. I statsbudgeten finns en reserv på drygt 30 miljarder kronor 2001. Vi använder ca 20 miljarder kronor av dessa för att finansiera de sänkta skatterna för främst låg- och medelinkomsttagare. Återstående ca 10 miljarder kronor används för en snabbare avbetalning av statsskulden. Bli överskottet större används det på samma sätt. Det är viktigt också för vår europolitik. Vårt alternativ innebär att vi ger rimliga och rättvisa skatter till alla, att vi ger bättre möjligheter till jobb och företagande, att vi satsar på social rättvisa och trygghet i samhället och att vi kan avbetala statsskulden snabbare. Men vi lovar inte höjda bidrag till alla och envar. Vi vill att fler skall kunna leva på sin lön eller pension, och att färre skall tvingas leva på bidrag. Det är en politik för arbete för alla genom lägre skatter och mindre regleringar. Detta är vårt moderata budgetalternativ. Det är en färdplan och en ambition för de närmaste åren. Den kan självfallet behöva förändras. Vi har ett ansvar för stabiliteten i samhällsekonomin. Och vi är öppna för samarbete med andra partier som delar våra grundläggande strävanden.

Arbete för alla.

Vi kommer att genomföra reformer som ger ett klart besked till alla Sveriges företagare om att villkoren för att anställa, investera och växa förbättras. Sveriges företagsklimat är idag inte konkurrenskraftigt med andra länders. Viktiga företag flyttar från Sverige, Antalet företagare minskar. Höga skatter och en stel arbetsmarknad hämmar tillväxten i gamla företag och framväxten av nya. De nya jobb som måste komma för att klara välförhållandet och avskaffa massarbetslösheten kan bara skapas i nya och växande företag. Varken företag eller jobb kan kommanderas fram av politiker och myndigheter. Däremot kan politiken påverka beslut som fattas av den enskilde företagaren. Vi vill göra Sverige till ett land där entreprenörer uppmuntras och nya idéer tas till vara. Alla skall kunna få del i tillväxten av våra samlade tillgångar genom ett spritt aktieägarande. Vi vill slopa skatten på vinstandelar. 2000-skiftet är en ny upptäckstid med enorma möjligheter till framsteg inom vetenskap och teknologi. Sverige skall fullt ut ta till vara sina förutsättningar att finnas med i fronten av denna utveckling. Vi kommer att inbjuda vetenskap och näringsliv till samverkan om stora forskningssatsningar på naturvetenskap, informationsteknik och bioteknologi och återge de s k löntagarfondsstiftelserna deras fristående ställning. Vi vill stoppa nedrustningen av Sveriges internationella forskningssamarbete och förbättra möjligheterna för svenska forskare och studenter att forska och studera utomlands och utländska forskare och studenter att verka här. Vi vill säkra tillgången till säker, billig och miljövänlig elenergi genom att stoppa den förtida avvecklingen av kärnkraften. Vi vill förstärka skyddet för äganderätten. Vi vill privatisera statliga företag och kommunala bolag och utsätta all kommunal verksamhet som inte är myndighetsutövning för konkurrens. Vi vill privatisera bl a Telia, Nordbanken, AB Svensk Bilprovning, Vasakronan och Vattenfall samt en av de nationella TV-kanalerna. Vi vill driva på utbyggnaden av fasta höghastighetsförbindelser för datakommunikation - bredband. Vi vill underlätta för kvinnligt företagande genom att avveckla offentliga monopol.

Vi vill minska subventionerna till företagen, avveckla presstödet och ta bort regler som snedvrider konkurrensen på etermedieområdet.

Stärk småföretagen.

Vi vill göra det lättare att bli företagare. Det är framförallt i de små företagen som de nya jobben skapas. Skattelättnader, som gör det mer lönsamt att bedriva företagsamhet och öppnar nya marknader för de mindre företagen, ger arbete åt fler. Höga skatter gör svartjobben lönsamma och förstör affärsmoralen.

Många små företag arbetar som underleverantörer åt de stora svenska exportföretagen.

Tendensen att storföretagen flyttar ut sina ledningsfunktioner - bland annat av skatteskal - måste brytas. Om storföretagen flyttar - hur går det då för de små?

Vår skattereduktion för köp av hemnära tjänster gynnar vita jobb och ökar därmed tryggheten för företagare och anställda.

Vi vill att alla som vill starta eget skall få F-skattsedel och vi vill lindra och förenkla skatterna för fåmansbolag.

Vi vill avskaffa förmögenhetsskatten för alla, inte bara för dem som annars skulle flytta från Sverige.

Vi vill slopa dubbelbeskattningen på aktier. Det skall inte vara mera lönsamt för utländska än för svenska skattskyldiga att äga aktier i svenska företag.

Vi vill att uppfinnare och innovatörer skall få beskatta inkomster av royalties som inkomster av kapital för att svenska uppfinningar skall ge fler jobb i Sverige.

Vi vill återställa de tidigare reglerna för momsinsbetalning. Det är inte rimligt att företag måste erlægga moms innan de har fått betalning.

Vi vill genomföra småföretagsdelegationens förslag till avregleringar och förenklingar.

Vi vill att svensk livsmedelsproduktion skall kunna konkurrera på lika villkor med övriga länder i EU.

Modernisera arbetsmarknaden.

Det behövs en ny syn på relationerna mellan företag och medarbetare. Arbetslivets förnyelse är ett villkor för ekonomins utveckling och för möjligheterna att pressa ner arbetslösheten och öka sysselsättningen.

För de små företagen, som tvingas tacka nej till order för att de inte vågar anställa i uppgångar eller drabbas av övertalighet i nedgångar, är en modernisering av arbetsrätten nödvändig. Men det är också en fråga om den enskildes rätt. Lagarna på arbetsmarknaden måste bygga på att arbetets rättigheter är den enskildes anställdes rättigheter.

Det måste också bli en bättre balans mellan företag och fack. Dagens lagstiftning hämmar tillkomsten av nya jobb och dämpar företagarens lust att växa.

Vi vill anpassa arbetsrätten till dagens och morgondagens arbetsmarknad.

Vi vill rationalisera och reformera arbetsmarknadspolitiken.

Vi vill - samtidigt som vi sänker inkomstskatten för alla - införa en arbetslöshetsförsäkring som omfattar alla. Den skall till en större del än idag finansieras med avgifter som tas ut av den försäkrade. Vi vill inrätta ett lärlingssystem för ungdomar. Vi vill ge anställda och företag rätt att sluta individuella avtal. Vi vill förbjuda blockader mot enmansföretag.

Europas bästa skola.

Vi har en skyldighet mot varje barn som börjar skolan att hon eller han skall få en utbildning och kunskaper som tar tillvara just hennes eller hans förmåga och lust att lära mer. Varje barn i Sverige skall kunna få kunskaper som står sig i världen. I en tid då avstånden blir allt kortare ökar därför kraven på den svenska skolan.

Inget barn är det andra likt. Skolan skall ge varje barn förutsättningar att ta ansvar, att lära och att utvecklas i skolan. Tydliga regler som motsvarar vad som krävs på andra arbetsplatser är viktiga. Den grundläggande utbildningen skall hålla hög kvalitet och svara mot den snabba kunskapsutvecklingen.

Dagens skolbarn kommer att arbeta i en global miljö där kunskaper och färdigheter inte bara jämförs med andras utan också är en förutsättning för samarbete med andra. Skolans förnyelse och arbetet med att höja kvaliteten blir därför en av de allra viktigaste uppgifterna under kommande år.

Vi ger oss inte förrän vi kan säga att Sverige har Europas bästa skola.

1990-talets viktigaste skolreform blev friskolan. Den har visat vilken kraft som kan frigöras och det engagemang som finns i vårt samhälle för skola och barn. Men friskolorna är ännu alldeles för få.

Vi vill att det nya decenniets stora reform skall vara att göra alla skolor i Sverige självständiga som friskolorna. Vi vill ha raka rör mellan statens finansiering av barnens utbildning och de skolor som elever och föräldrar väljer. Vi vill ge alla skolor i Sverige friskolans frihet att arbeta på sitt sätt. Vi vill säkra skolans resurser i Sveriges alla delar och vi vill garantera utbildningens kvalitet i Sveriges alla skolor.

Det sker genom att föräldrar och barn får välja skola, genom ett bättre betygssystem där betygen sätts tidigare och har fler steg samt genom obligatoriska examina i grundskola och gymnasium.

Vi vill också inrätta ett nationellt kvalitetsinstitut som kontrollerar hur skolorna löser sin uppgift.

Vi vill stärka lärarrollen och göra läraryrket mer attraktivt,

Vi vill bygga ut fasta höghastighetsförbindelser för datakommunikation - bredband - till alla skolor till år 2000.

En bra skola kan emellertid inte ensam göra Sverige till ett kunskapssamhälle. En högre utbildning och en forskning av högsta klass måste utvecklas. Skatter och löner måste ge tydliga besked om att kunskaper värdesätts. Sverige behöver en politik som i sin helhet skapar utrymme för människor att växa. Det är bara så hela samhället kan utvecklas.

Vi vill inrikta reformpolitiken under det kommande decenniet på att alla efter gymnasieskolan skall ha möjlighet att gå vidare till högskoleutbildning eller kvalificerad yrkesutbildning.

Utbyggnaden kommer att ta tid och måste ges olika inriktning efter förkunskaper och intresse, men är ett villkor för Sveriges framtida välstånd.

Vi vill att olika universitet och högskolor i olika delar av landet skall ha frihet att utvecklas efter eget val och studenternas efterfrågan.

Vi vill gå vidare med bildandet av fler stiftelsehögskolor med en självständig ställning.

Vi vill förstärka forskningen. Den grundläggande forskningen är en avgörande investering i Sveriges framtid.

Avveckla vårköerna.

Rätten till en sjukvård i tid och när den behövs måste vara utgångspunkten för sjukvårdspolitiken. I dag står ca 60.000 personer i vårdköer. Det innebär att de köer som avskaffades genom vårdgarantin nu har återkommit. Det är köer som drabbar den enskilde i form av oro och lidande och som kostar det offentliga betydande resurser. Alla skall ha rätt till en bra sjukvård inom rimlig tid.

Köer i vården orsakar onödigt och oacceptabelt lidande. Det är aldrig en besparing att låta sjuka vänta på vård. Därför vill vi införa en vårdgaranti i sjukvården och fri etablering för läkare och

sjukgymnaster. Vi vill också slopa förbudet mot ersättningsetablering och åldersgränsen för läkare, sjukgymnaster och tandläkare. Att säga nej till fler villiga händer i vården är inte rimligt när vårdbehovet ökar.

Inte minst de anställda i vården ställer nu krav på förnyelse av arbetsorganisationen och konkurrens för att höja kvaliteten. Det ger patienten en starkare ställning. Valfrihet är den bästa kvalitetsgarantin.

Detsamma gäller för barnomsorgen och vården av de gamla. Vi vill ha ett samhälle där den som behöver omsorg eller de anhöriga själva får välja det alternativ som passar dem bäst. Statens och kommunernas uppgift är att garantera allas grundläggande trygghet - inte att monopolisera omsorgen.

Stat och kommuner måste prioritera bättre. Till de verkliga kärnuppgifterna hör skyddet för dem som inte kan klara sig utan andras stöd och hjälp. Det gäller i första hand de funktionshindrade och de gamla. Den politik vi vill föra leder till att den kommunala skattebasen ökar. Vi vill göra om utjämningsystemet så att staten, inte andra kommuner, ytterst garanterar servicenivån i varje kommun.

Mer kan göras för att förebygga skador och sjukdomar. Vi vill införa en lagfäst skyldighet för arbetsgivaren att teckna arbetsskadeförsäkring för att stimulera företagen att förbättra arbetsmiljön.

Vi vill också samordna resurserna inom landsting, kommuner, försäkringskassor och arbetsförmedlingen för att effektivisera rehabiliteringen, korta sjukdomsperioderna och minska förtidspensioneringen.

Gamla människor tvingas ofta betala orimliga avgifter för vården och omsorgen. Vi vill reformera avgiftssystemen så att avgifterna håller sig inom ramen för rimliga förbehållsbelopp. Staten och kommunerna måste koncentrera sitt stöd till dem som behöver det allra bäst. Vi vill återställa 1994 års handikappreform. Vi vill införa en frivillig läkemedelsförsäkring med ett starkare högkostnadsskydd för att lindra bördan för de långtidssjuka, medan andra som är friskare och har det lite bättre istället måste räkna med att betala något mer. Därför vill vi också förstärka högkostnadsskyddet vid tandvård.

Säkra pensioner.

Ett nytt pensionssystem som långsiktigt tryggar pensionsutbetalningarna och ökar den enskildes valmöjligheter införs nu. Ett högt pensionssparande förbättrar förutsättningarna för framtida tillväxt och därmed också tryggheten för framtidens pensionärer.

Vi vill fullfölja pensionsreformen och förbättra villkoren för det frivilliga privata pensionssparandet

Vi vill värdesäkra pensionerna redan från den 1 januari 1999 och avskaffa regeln att pensionärer som äger fritidshus får lägre bostadstillägg.

Vi vill återställa änkepensionen,

Trygghet mot våld och brott.

Brottsligheten växer medan antalet poliser blir färre. Särskilt oroande är att den organiserade brottsligheten biter sig fast i Sverige och vidgar sina domäner.

Det är stötande att så många människor drabbas av bostadsinbrott och bilstölder utan att brottslingen grips och får sitt straff. Den växande brottsligheten är ett resultat av ökande normlöshet och en bristande förmåga hos rättsstaten att skydda sina medborgare.

Vi tolererar inga brott. Varje brott skall bekämpas.

Det behövs fler poliser på rätt plats och vid rätt tid för att förebygga och utreda brott. Vi vill öka intagningen till polisutbildningen för att få 2.000 ytterligare poliser.

Vi vill ge polisen mer civilanställd personal för att poliserna skall kunna utföra de uppgifter som de utbildats för.

Resurserna för domstolar och åklagarväsende måste förstärkas. Vi vill skärpa straffet för grova narkotikabrott till att också kunna bli livstids fängelse. Sverige skall driva på för att utveckla samarbetet inom EU för att bekämpa narkotika.

En bättre miljö.

Miljöproblemen är gränsöverskridande och kräver därför både inhemska lösningar och internationellt samarbete. Det gäller i synnerhet det största miljöhotet i var del av världen - växthuseffekten.

Utsläppen av växthusgaser måste minska globalt. Vi accepterar inte att Sverige ökar sina utsläpp. Ekonomisk utveckling ger bättre förutsättningar att vårda miljön, I stora delar av världen är miljöförstörelsen ett resultat av fattigdom.

Individuellt ansvar grundat på en stark äganderätt, förnuftiga incitament och miljömedvetna konsumenter får allt större betydelse i miljöarbetet. Företagens miljöarbete skall uppmuntras. Det är där miljötekniken kan utvecklas till att bli en svensk exportvara.

Stat och kommuner skall koncentrera sina insatser på de områden där bara det allmänna kan göra en insats. Vi vill förstärka miljöforskningen.

Miljöavgifter och skattelättnader är ett medel att slippa regleringar i arbetet med att förhindra nedsmutsning och förurning.

Vi vill använda kärnkraften så länge den är säker och ekonomiskt försvarbar.

Vi vill skydda de fyra Norrlandsälvarna och avskaffa subventionerna till vattenkraftsutbyggnaden.

En tydlig röst i Europa.

För att påverka utvecklingen i Europa och därmed ge vårt medlemskap i Europeiska unionen dess mening krävs en klar uppfattning om vad Sverige vill och vart vi syftar.

Detta är särskilt betydelsefullt med hänsyn till att Sverige första halvåret 2001 kommer att inneha ordförandeposten i EU. Möjligheterna att utnyttja detta och stärka Sveriges position grundläggs nu. Socialdemokraternas passivitet och splittring i Europa-frågor skadar Sverige. Sveriges inflytande stärks genom att vi snabbt klargör vår avsikt att snarast möjligt införa euron i Sverige. Samarbetet inom EU skall föras vidare där det vidgar utrymmet för ekonomisk frihet, arbete och välbefinnande. Det skall utvecklas där förutsättningarna för fred och stabilitet kan förstärkas. Däremot är det viktigt att inom EU respektera att beslut skall fattas på nationell eller regional nivå och av enskilda individer där så bäst kan ske. EU skall inte utvecklas till en byråkratisk bidragsunion eller bli ett instrument för nya regleringar.

Vi vill vara pådrivande i EUs utvidgning och verka för de reformer av uppgifter och institutioner som utvidgningen förutsätter. Vi vill verka för en stark men avgränsad union.

Tio länder i Central- och Östeuropa har sökt medlemskap i EU. Detta ger en historisk möjlighet till fred och ekonomisk utveckling och demonstrerar EUs kraft och framgång.

Utvidgningsprocessen har redan givit Europa stora fördelar. Det ekonomiska reformarbetet har skapat nya marknader och arbetstillfällen för Sverige och den europeiska ekonomin. Handeln ökar snabbt.

För att vinna medlemskap anstränger sig de nya länderna att med fredliga medel bilägga konflikter med andra länder och förbättra skyddet för minoriteter. Allvarliga konflikthot har därmed undanröjts. Inte bara på Balkan skulle konflikter kunna ha lett till väpnade motsättningar. Genom mera positiva insatser i EU-arbetet kan Sverige öka de reella möjligheterna att vinna respekt och inflytande. Särskilt viktigt är att därmed verkligen kunna assistera de baltiska länderna i deras reformarbete och strävan att vinna medlemskap i EU.

Vi vill ha en utrikespolitik som är starkt pådrivande för en gemensam europeisk säkerhetspolitik i fredens tjänst. Vi vill att Sverige skall vara en stark röst för friheten för individer, samhällen och ekonomier i världen i dess helhet.

Sverige bör delta i ett utvidgat samarbete inom utrikespolitiken. Arbetet för freden kan då stärkas. Vi vill ge försvaret vidgade möjligheter att även inom NATOs ram delta i freds- och stabilitetsinsatser i andra länder och områden. Därmed kan vi bättre skydda oss mot säkerhetshot som kan beröra norra Europa och vårt eget land.

Vi vill verka för Sveriges deltagande i uppbyggnaden av en ny freds- och säkerhetsordning i Europa.

Gör det möjligt för Sverige!

Frihetens och förändringens vindar sveper i dag över världen, skapar nya möjligheter för alla och bygger ett nytt samarbete mellan fria nationer.

Nu ställs kraven på förnyelse. Att stå still är att halka bakåt. I land efter land bryter förnyelsens krafter fram. Vi begär mandat för fyra år av förnyelse och för att göra det första decenniet av det första århundradet av det nya årtusendet till en ny start för Sverige som för oss upp till toppen av Europa. Vi accepterar inte att Sverige fortsätter att halka efter.

Vi sätter friheten i centrum. Vi tror på ett samhälle där individer, familjer och företag i frihet och under ansvar formar sin framtid. Det samhället ger också basen för den sociala tryggheten och sammanhållningen. Vi vill att våra barn skall få en ännu bättre framtid.

Ny teknologi och vetenskap skapar nya möjligheter. Vi står bara i början av omvandlingen till ett nytt informations- och tjänstesamhälle. Internationaliseringen betyder allt mer. Individualiseringen bryter ner gammal kollektivism.

*

Valet i höst står mellan tillbakablickande traditionalism och framsynt förnyelse. Mellan bidragsstaten som söker det förflutnas lösningar på dagens och morgondagens problem eller välfärdssamhället som bejakar förnyelsen och vågar förändringen.

Vi vill ge mer av frihet för den enskilde att utvecklas och mer av styrka och valfrihet för familjen. Vi vill underlätta för arbete och företagande och minska bidragsberoendet. Vi vill att barn och ungdomar i Sverige skall få en utbildning bättre än i något annat land i Europa.

Stat och kommuner skall stå starkare än idag när de utför sina kärnuppgifter att tillförsäkra alla medborgare social trygghet, ett väl fungerande utbildningsväsende, en stabil rättsordning och säkerhet mot yttre hot. Men både friheten och tryggheten förutsätter oförytterliga rättigheter, okränkbara sfärer, utstakade gränser för den offentliga makten och en ömsesidig respekt för hederlighet och samhällsmoral.

Det finns ett oupplösligt samband mellan medborgarnas frihet och Sveriges ekonomiska styrka. Ett lands förmåga att utvecklas är aldrig större än dess medborgares möjlighet att växa.

*

Några inslag i den svenska verkligheten visar på hoten mot den enskildes välfärd och trygghet och Sveriges svårigheter att bryta stagnationen.

Jobben är alltför få och arbetslösheten alltför hög. Närmare en miljon svenskar ställs idag åt sidan i arbetet på att bygga dagens och morgondagens välbästand.

Alltför många tvingas leva på bidrag och alltför få kan leva på sin lön.

Världens högsta skatter ger inte världens bästa välfärd. Vårdköerna blir längre, oron växer över bristerna i omsorgen, kvaliteten sviktar i skolan och brottsligheten blir ett allt större samhällsproblem.

Kvinnor missgynnas särskilt av obalansen mellan privat och offentligt. Färre kvinnor i Sverige är företagare än i andra jämförbara länder. Fler kvinnor är hänvisade till en offentlig monopolarbetsgivare. Dubbelarbete i hem och arbetsliv hindrar kvinnor som vill utvecklas i yrket.

*

Vi är djupt oroade över en situation där så många måste söka bidrag för att klara sin försörjning. Varje år tvingas 750.000 personer i Sverige begära socialbidrag. Var tredje ensamstående mamma, var femte ung man eller kvinna sökte förra året vid något tillfälle socialbidrag.

Denna utveckling måste brytas. I ett samhälle där allt fler blir beroende av socialbidrag har något gått snett. Arbetslösheten spelar in. Men också höga skatter och fattigdomsfällor i olika stödsystem. Vi vill tillsätta en bidrags- och låginkomstkommission. Vi tror att skatte- och bidragssystem måste reformeras underifrån för att bryta denna utveckling.

Vi oroas för ett samhälle där allt fler ställs utanför möjligheten att kunna leva på sin lön eller sin pension. Klyftan växer snabbt mellan den retorik som har motiverat ständiga skattehöjningar med kraven på en bättre fungerande offentlig sektor och den verklighet som visar att verksamheterna nu sviktar i stat och kommuner.

Och lika snabbt vidgas gapet mellan talet om utjämning av inkomster och förmögenheter och den skattepolitik som har ersatt principen om skatt efter bärkraft med den om skatt efter flyttkraft.

I allt detta ligger betydande faror för Sverige. Vi vet från andra länder att stagnation föder hopplöshet, social oro och kriminalitet. När individer och grupper görs hjälplösa och ställs åt sidan, när de inte ser möjligheter att förbättra sina liv, då hotas såväl politisk stabilitet som social sammanhållning.

Vi vill ha ett Sverige öppet för individer från andra länder och kulturer. Mångfalden är en betydelsefull drivkraft i vårt lands förnyelse. Sverige kan dra nytta av fö-

retagartraditioner från andra länder och av invandrare som bygger broar till sina hemländer.

Vår integrationspolitik skall syfta till att minska bidragsberoendet och förkorta bidragstiden, ge goda kunskaper i svenska språket och ställa krav på eget arbete och egen insats. Men den skall också ge utrymme för den egna kulturen och det egna språket.

Vi är oroad för ett samhälle där allt fler känner sig trängda utan att kunna förändra sin vardag. Där skatter och arbetslöshet låser fast och där beroendet till bidrag ger alltför små möjligheter att påverka den egna framtiden.

Vi vill ha ett samhälle som tar tillvara dem som lyckas, men vi oroas starkt för riskerna för ett samhälle som försummar dem som misslyckats.

*

Sverige är en del av det Europa som inför sekelskiftet åtnjuter en större frihet och är på väg mot ett högre välstånd än någonsin tidigare i historien. Vi bor granne med utvecklingen och framstegen. Ingen uppgift framstår därför som viktigare än att ta till vara de möjligheter som nu erbjuds att vända nedgången i en uppgång och inleda en ny era då svensk ekonomi, sysselsättning och välstånd växer i samma takt eller snabbare än i vår omvärld.

Det ställer stora krav på politiken under de kommande fyra åren. Traditionalismens gamla recept håller inte måttet i en tid som ständigt ger nya möjligheter.

Europas modernaste ekonomi

Det är genom arbete och företagande som välstånd skapas. Det är och förblir den viktigaste uppgiften för en ny regering att föra en politik som tar tillvara var och ens förmåga till arbete och företagande.

Sverige har bakom sig tre decennier av stagnation och eftersläpning. Vår tillväxt har varit lägre än andra länders och basen för vår välfärd har därmed försvagats. Allt färre försörjer allt fler. Företag växer hellre och snabbare utanför Sveriges gränser. Vi vill göra Sverige till en tillväxt- och företagarnation.

Sverige har under tre decennier halkat efter, nu vill vi att Sverige under det årtionde som kommer successivt skall bli en av Europas modernaste och mest dynamiska ekonomier.

Det kräver ett politiskt skifte nu. Vi vill omedelbart sänka skatter som bromsar företagsamheten, avreglera och förenkla för inte minst nyföretagandet, bereda vägen för euron i Sverige och ge vårt land en tätposition när det gäller användning av den nya informationsteknologin.

Under 1990-talet har låginflationspolitiken accepterats och befästs. Den vinningen säkras genom fullt medlemskap i den ekonomiska och monetära unionen: EMU. Vi vill att euron snarast möjligt skall införas i Sverige. Härigenom skapas förutsättningar för låga räntor och finansiell stabilitet.

Redan under 1999 skall det vara möjligt för företag att göra sina redovisningar och betalningar i euro i Sverige. En bred informationskampanj inleds omedelbart. I samråd med riksdagens partier fastställs en tidtabell för ställningstagande till det fulla medlemskapet i EMU.

Den ekonomiska politiken inriktas omedelbart på att skapa förutsättningarna för införande av den gemensamma valutan och samtidigt på den strukturella förnyelse som ger oss ny konkurrens- och utvecklingskraft.

Stabiliteten i de offentliga finanserna är avgörande i dessa avseenden. Statskulden skall senast år 2002 bringas ned till 60 procent av BNP. Under den därpå följande mandatperioden pressas statskulden ner till högst 50 procent. Statsbudgeten utformas även i övrigt för att i varje läge motsvara de krav som medlemskapet i EMU ställer.

Vi vill successivt minska skattetrycket. Vi vill att det under den kommande mandatperioden skall minskas till under 50 procent av BNP. I takt med att tillväxten ökar, och inom de ramar som euron sätter upp, vill vi därefter fortsätta att sänka skattetrycket. För att bli en av Europas modernaste ekonomier strävar vi efter ett skattetryck som inte är högre än andra europeiska länders.

En framgångsrik kamp mot arbetslösheten måste bygga på en stark och långsiktig strukturpolitik. Det är bara genom förbättringar av företagsamhetens villkor som jobben kan bli fler och arbetslösheten kan avskaffas som samhällsproblem.

Sänkt skatt för alla!

Vi vill att de flesta bara skall betala ca 30 procent av sin inkomst i skatt och att ingen skall behöva att betala mer än hälften av en inkomstökning i skatt.

Detta lovade också andra partier tidigare. Vi accepterar inte de skattehöjningar som sedan dess har genomförts. Vi vill under kommande år hålla vad som lovades under tidigare år.

Vi vill under de kommande tre åren sänka skatten för alla genom ett förvärvsavdrag på 12 procent på upp till 7,5 basbelopp, genom att avskaffa den sk värnskat- ten och genom en skatteväxling mellan stat och kommun som möjliggör sänkta kommunalskatter.

Vi hoppas på bred enighet kring målet 30/50 för inkomstskatten. Det ger vi inte upp. Vi vet att vi har breda löntagargrupper med oss i det kravet. Men vi är öppna för samarbete kring teknik och takt.

Denna sänkning av inkomstskatten som många andra också lovat kostar ca 50 miljarder kronor. De motsvarar de senaste årens höjda inkomstskatter. Dessa skattehöjningar har främst drabbat låg- och medelinkomsttagare. Genom en politik för lägre skatter ökas antalet löntagare och därmed den samlade skattebasen.

Vi vill uppnå en rejäl förbättring för barnfamiljernas handlingsutrymme och sociala trygghet. Tryggheten i den egna ekonomin måste därför stärkas för alla barnfamiljer. Utöver barnbidraget vill vi införa ett barnavdrag i den kommunala beskattningen på 10.000 kronor per barn. Vi vill införa avdragsrätt för styrkta barn-tillsynskostnader som tillsammans med vårdnadsbidrag skapar valfrihet och rättvisa mellan olika former av barnomsorg.

Vi vill göra det möjligt att anlita tjänster och hjälp i hemmen. Vårt förslag om en betydande skattereduktion hemnära tjänster gör det möjligt. Det skapar också tiotusentals nya jobb. Det stärker jämställdheten och underlättar för pappor och mammor att förena arbetsliv med familj.

Dessutom vill vi sänka skatter på företagande och på boende. Vi avvisar förslag om en höjd bensinskatt och vill istället sänka den. Sammanlagt medför våra skattesänkningar ca 80 miljarder kronor lägre statsinkomster under de kommande åren.

Vi höjer inte bidrag. Sjuk- och arbetslöshetsersättning kommer att ligga på samma nivåer som under de senaste åren. Vi avvecklar onödigt företagsstöd. Vi minskar arbetsmarknadspolitiken. Vi har lagt fram förslag till lägre statsutgifter på ca 70 miljarder kronor de tre närmaste åren.

Men samtidigt satsar vi ca 10 miljarder kronor på det vi anser eftersatt. Vi återställer pensionerna redan 1999. Vi vill snabbt ha fler poliser. Vi sviker inte änkorna och deras pensioner. Vi vill ge bättre stöd åt de funktionshindrade. Vi inför ett vårdnadsbidrag. Vi moderniserar skolan.

I statsbudgeten finns en reserv på drygt 30 miljarder kronor 2001. Vi använder ca 20 miljarder kronor av dessa för att finansiera de sänkta skatterna för främst låg- och medelinkomsttagare. Återstående ca 10 miljarder kronor används för en snabbare avbetalning av statsskulden. Bli överskottet större används det på samma sätt. Det är viktigt också för vår europolitik.

Vårt alternativ innebär att vi ger rimliga och rättvisa skatter till alla, att vi ger bättre möjligheter till jobb och företagande, att vi satsar på social rättvisa och trygghet i samhället och att vi kan avbetala statsskulden snabbare. Men vi lovar inte höjda bidrag till alla och envar. Vi vill att fler skall kunna leva på sin lön eller pension,

och att färre skall tvingas leva på bidrag. Det är en politik för arbete för alla genom lägre skatter och mindre regleringar.

Detta är vårt moderata budgetalternativ. Det är en färdplan och en ambition för de närmaste åren. Den kan självfallet behöva förändras. Vi har ett ansvar för stabiliteten i samhällsekonomin. Och vi är öppna för samarbetet med andra partier som delar våra grundläggande strävanden.

Arbete för alla

Vi kommer att genomföra reformer som ger ett klart besked till alla Sveriges företagare om att villkoren för att anställa, investera och växa förbättras.

Sveriges företagsklimat är idag inte konkurrenskraftigt med andra länders. Viktiga företag flyttar från Sverige. Antalet företagare minskar. Höga skatter och en stel arbetsmarknad hämmar tillväxten i gamla företag och framväxten av nya.

De nya jobb som måste komma för att klara välståndet och avskaffa massarbetslösheten kan bara skapas i nya och växande företag. Varken företag eller jobb kan kommenderas fram av politiker och myndigheter. Däremot kan politiken påverka beslut som fattas av den enskilde företagaren.

Vi vill göra Sverige till ett land där entreprenörer uppmuntras och nya idéer tas till vara. Alla skall kunna få del i tillväxten av våra samlade tillgångar genom ett spritt aktieäggande. Vi vill slopa skatten på vinstandelar.

2000-skiftet är en ny upptäcktstid med enorma möjligheter till framsteg inom vetenskap och teknologi. Sverige skall fullt ut ta till vara sina förutsättningar att finnas med i fronten av denna utveckling.

Vi kommer att inbjuda vetenskap och näringsliv till samverkan om stora forskningssatsningar på naturvetenskap, informationsteknik och bioteknologi och återge de sk löntagarfondstiftelserna deras fristående ställning.

Vi vill stoppa nedrustningen av Sveriges internationella forskningssamarbete och förbättra möjligheterna för svenska forskare och studenter att forska och studera utomlands och utländska forskare och studenter att verka här.

Vi vill säkra tillgången till säker, billig och miljövänlig elenergi genom att stoppa den förtida avvecklingen av kärnkraften.

Vi vill förstärka skyddet för äganderätten.

Vi vill privatisera statliga företag och kommunala bolag och utsätta all kommunal verksamhet som inte är myndighetsutövning för konkurrens.

Vi vill privatisera bl a Telia, Nordbanken, AB Svensk Bilprovning, Vasakronan och Vattenfall samt en av de nationella TV-kanalerna.

Vi vill driva på utbyggnaden av fasta höghastighetsförbindelser för datakommunikation – bredband.

Vi vill underlätta för kvinnligt företagande genom att avveckla offentliga monopol.

Vi vill minska subventionerna till företagen, avveckla presstödet och ta bort regler som snedvrider konkurrensen på etermedieområdet.

Stärk småföretagen!

Vi vill göra det lättare att bli företagare. Det är framförallt i de små företagen som de nya jobben skapas. Skattelättnader, som gör det mer lönsamt att bedriva företagsamhet och öppnar nya marknader för de mindre företagen, ger arbete åt fler. Höga skatter gör svartjobben lönsamma och förstör affärsmoralen.

Många små företag arbetar som underleverantörer åt de stora svenska exportföretagen. Tendensen att storföretagen flyttar ut sina ledningsfunktioner – bland annat av skatteskal - måste brytas. Om storföretagen flyttar – hur går det då för de små?

Vår skattereduktion för köp av hemnära tjänster gynnar vita jobb och ökar därmed tryggheten för företagare och anställda.

Vi vill att alla som vill starta eget skall få F-skattsedel och vi vill lindra och förenkla skatterna för fåmansbolag.

Vi vill avskaffa förmögenhetsskatten för alla, inte bara för dem som annars skulle flytta från Sverige.

Vi vill slopa dubbelbeskattningen på aktier. Det skall inte vara mera lönsamt för utländska än för svenska skattskyldiga att äga aktier i svenska företag.

Vi vill att uppfinnare och innovatörer skall få beskatta inkomster av royalties som inkomster av kapital för att svenska uppfinningar skall ge fler jobb i Sverige.

Vi vill återställa de tidigare reglerna för momsinsbetalning. Det är inte rimligt att företag måste erlagga moms innan de har fått betalning.

Vi vill genomföra småföretagsdelegationens förslag till avregleringar och förenklingar.

Vi vill att svensk livsmedelsproduktion skall kunna konkurrera på lika villkor med övriga länder i EU.

Modernisera arbetsmarknaden!

Det behövs en ny syn på relationerna mellan företag och medarbetare. Arbetslivets förnyelse är ett villkor för ekonomins utveckling och för möjligheterna att pressa ner arbetslösheten och öka sysselsättningen.

För de små företagen, som tvingas tacka nej till order för att de inte vågar anställa i uppgångar eller drabbas av övertalighet i nedgångar, är en modernisering av arbetsrätten nödvändig. Men det är också en fråga om den enskildes rätt. Lagarna på arbetsmarknaden måste bygga på att arbetets rättigheter är den enskilde anställdes rättigheter.

Det måste också bli en bättre balans mellan företag och fack. Dagens lagstiftning hämmar tillkomsten av nya jobb och dämpar företagarens lust att växa.

Vi vill anpassa arbetsrätten till dagens och morgondagens arbetsmarknad.

Vi vill rationalisera och reformera arbetsmarknadspolitiken.

Vi vill - samtidigt som vi sänker inkomstskatten för alla - införa en arbetslöshetsförsäkring som omfattar alla. Den skall till en större del än idag finansieras med avgifter som tas ut av den försäkrade.

Vi vill inrätta ett lärlingssystem för ungdomar.

Vi vill ge anställda och företag rätt att sluta individuella avtal.

Vi vill förbjuda blockader mot enmansföretag.

Europas bästa skola

Vi har en skyldighet mot varje barn som börjar skolan att hon eller han skall få en utbildning och kunskaper som tar tillvara just hennes eller hans förmåga och lust att lära mer. Varje barn i Sverige skall kunna få kunskaper som står sig i världen. I en tid då avstånden blir allt kortare ökar därför kraven på den svenska skolan.

Inget barn är det andra likt. Skolan skall ge varje barn förutsättningar att ta ansvar, att lära och utvecklas i skolan. Tydliga regler som motsvarar vad som krävs på andra arbetsplatser är viktiga. Den grundläggande utbildningen skall hålla hög kvalitet och svara mot den snabba kunskapsutvecklingen.

Dagens skolbarn kommer att arbeta i en global miljö där kunskaper och färdigheter inte bara jämförs med andras utan också är en förutsättning för samarbete med andra. Skolans förnyelse och arbetet med att höja kvaliteten blir därför en av de allra viktigaste uppgifterna under kommande år.

Vi ger oss inte förrän vi kan säga att Sverige har Europas bästa skola.

1990-talets viktigaste skolreform blev friskolan. Den har visat vilken kraft som kan frigöras och det engagemang som finns i vårt samhälle för skola och barn. Men friskolorna är ännu alldeles för få.

Vi vill att det nya decenniets stora reform skall vara att göra alla skolor i Sverige självständiga som friskolorna. Vi vill ha raka rör mellan statens finansiering av barnens utbildning och de skolor som elever och föräldrar väljer. Vi vill ge alla skolor i Sverige friskolans frihet att arbeta på sitt sätt. Vi vill säkra skolans resurser i Sveriges alla delar och vi vill garantera utbildningens kvalitet i Sveriges alla skolor.

Det sker genom att föräldrar och barn får välja skola, genom ett bättre betygssystem där betygen sätts tidigare och har fler steg samt genom obligatoriska examina i grundskola och gymnasium.

Vi vill också inrätta ett nationellt kvalitetsinstitut som kontrollerar hur skolorna löser sin uppgift.

Vi vill stärka lärarrollen och göra läraryrket mer attraktivt.

Vi vill bygga ut fasta höghastighetsförbindelser för datakommunikation- bredband - till alla skolor till år 2000.

En bra skola kan emellertid inte ensam göra Sverige till ett kunskapssamhälle. En högre utbildning och en forskning av högsta klass måste utvecklas. Skatter och löner måste ge tydliga besked om att kunskaper värdesätts. Sverige behöver en politik som i sin helhet skapar utrymme för människors växt. Det är bara så hela samhället kan utvecklas.

Vi vill inrikta reformpolitiken under det kommande decenniet på att alla efter gymnasieskolan skall ha möjlighet att gå vidare till högskoleutbildning eller kvalificerad yrkesutbildning. Utbyggnaden kommer att ta tid och måste ges olika inriktning efter förkunskaper och intresse, men är ett villkor för Sveriges framtida välstånd.

Vi vill att olika universitet och högskolor i olika delar av landet skall ha frihet att utvecklas efter eget val och studenternas efterfrågan.

Vi vill gå vidare med bildandet av fler stiftelsehögskolor med en självständig ställning.

Vi vill förstärka forskningen. Den grundläggande forskningen är en avgörande investering i Sveriges framtid.

Avveckla vårdköerna

Rätten till en sjukvård i tid och när den behövs måste vara utgångspunkten för sjukvårdspolitiken. I dag står ca 60 000 personer i vårdköer. Det innebär att de köer som avskaffades genom vårdgarantin nu har återkommit. Det är köer som drabbar den enskilde i form av oro och lidande och som kostar det offentliga betydande resurser. Alla skall ha rätt till en bra sjukvård inom rimlig tid.

Köer i vården orsakar onödigt och oacceptabelt lidande. Det är aldrig en besparing att låta sjuka vänta på vård. Därför vill vi införa en vårdgaranti i sjukvården och fri etablering för läkare och sjukgymnaster. Vi vill också slopa förbudet mot ersättningsetablering och åldersgränsen för läkare, sjukgymnaster och tandläkare. Att säga nej till fler villiga händer i vården är inte rimligt när vårdbehovet ökar.

Inte minst de anställda i vården ställer nu krav på förnyelse av arbetsorganisationen och konkurrens för att höja kvaliteten. Det ger patienten en starkare ställning. Valfrihet är den bästa kvalitetsgarantin.

Detsamma gäller för barnomsorgen och vården av de gamla. Vi vill ha ett samhälle där den som behöver omsorg eller de anhöriga själva får välja det alternativ som passar dem bäst. Statens och kommunernas uppgift är att garantera allas grundläggande trygghet - inte att monopolisera omsorgen.

Stat och kommuner måste prioritera bättre. Till de verkliga kärnuppgifterna hör skyddet för dem som inte kan klara sig utan andras stöd och hjälp. Det gäller i första hand de funktionshindrade och de gamla. Den politik vi vill föra leder till att den kommunala skattebasen ökar. Vi vill göra om utjämningsystemet så att staten, inte andra kommuner, ytterst garanterar servicenivån i varje kommun.

Mer kan göras för att förebygga skador och sjukdomar. Vi vill införa en lagfäst skyldighet för arbetsgivaren att teckna arbetsskadeförsäkring för att stimulera företagen att förbättra arbetsmiljön.

Vi vill också samordna resurserna inom landsting, kommuner, försäkringskassor och arbetsförmedlingen för att effektivisera rehabiliteringen, korta sjukdomsperioderna och minska förtidspensioneringen.

Gamla människor tvingas ofta betala orimliga avgifter för vården och omsorgen. Vi vill reformera avgiftssystemen så att avgifterna håller sig inom ramen för rimliga förbehållsbelopp.

Staten och kommunerna måste koncentrera sitt stöd till dem som behöver det allra bäst. Vi vill återställa 1994 års handikappreform. Vi vill införa en frivillig läkemedelsförsäkring med ett starkare högkostnadsskydd för att lindra bördan för de långtidssjuka, medan andra som är friskare och har det lite bättre stället måste räk-

na med att betala något mer. Därför vill vi också förstärka högkostnadsskyddet vid tandvård.

Säkra pensioner

Ett nytt pensionssystem som långsiktigt tryggar pensionsutbetalningarna och ökar den enskildes valmöjligheter införs nu. Ett högt pensionssparande förbättrar förutsättningarna för framtida tillväxt och därmed också tryggheten för framtidens pensionärer.

Vi vill fullfölja pensionsreformen och förbättra villkoren för det frivilliga privata pensionssparandet.

Vi vill värdesäkra pensionerna redan från den 1 januari 1999 och avskaffa regeln att pensionärer som äger fritidshus får lägre bostadstillägg.

Vi vill återställa änkepensionen.

Trygghet mot våld och brott

Brottsligheten växer medan antalet poliser blir färre. Särskilt oroande är att den organiserade brottsligheten biter sig fast i Sverige och vidgar sina domäner.

Det är stötande att så många människor drabbas av bostadsinbrott och bilstölder utan att brottslingen grips och får sitt straff. Den växande brottsligheten är ett resultat av ökande normlöshet och en bristande förmåga hos rättsstaten att skydda sina medborgare.

Vi tolererar inga brott. Varje brott skall bekämpas.

Det behövs fler poliser på rätt plats och vid rätt tid för att förebygga och utreda brott. Vi vill öka intagningen till polisutbildningen för att få 2 000 ytterligare poliser.

Vi vill ge polisen mer civilanställd personal för att poliserna skall kunna utföra de uppgifter som de utbildats för.

Resurserna för domstolar och åklagarväsende måste förstärkas. Vi vill skärpa straffet för grova narkotikabrott till att också kunna bli livstids fängelse. Sverige skall driva på för att utveckla samarbetet inom EU för att bekämpa narkotika.

En bättre miljö

Miljöproblemen är gränsöverskridande och kräver därför både inhemska lösningar och internationellt samarbete. Det gäller i synnerhet det största miljöhotet i vår del av världen – växthuseffekten.

Utsläppen av växthusgaser måste minska globalt. Vi accepterar inte att Sverige ökar sina utsläpp.

Ekonomisk utveckling ger bättre förutsättningar att vårda miljön. I stora delar av världen är miljöförstörelsen ett resultat av fattigdom.

Individuellt ansvar grundat på en stark äganderätt, förnuftiga incitament och miljömedvetna konsumenter får allt större betydelse i miljöarbetet. Företagens miljöarbete skall uppmuntras. Det är där miljötekniken kan utvecklas till att bli en svensk exportvara.

Stat och kommuner skall koncentrera sina insatser på de områden där bara det allmänna kan göra en insats. Vi vill förstärka miljöforskningen.

Miljöavgifter och skattelättnader är ett medel att slippa regleringar i arbetet på att förhindra nedsmutsning och försurning.

Vi vill använda kärnkraften så länge den är säker och ekonomiskt försvarbar.

Vi vill skydda de fyra Norrlandsälvarna och avskaffa subventionerna till vattenkraftsutbyggnaden.

En tydlig röst i Europa

För att påverka utvecklingen i Europa och därmed ge vårt medlemskap i Europeiska unionen dess mening krävs en klar uppfattning om vad Sverige vill och vart vi syftar.

Detta är särskilt betydelsefullt med hänsyn till att Sverige första halvåret 2001 kommer att inneha ordförandeposten i EU. Möjligheterna att utnyttja detta och stärka Sveriges position grundläggs nu. Socialdemokraternas passivitet och splittning i Europa-frågor skadar Sverige. Sveriges inflytande stärks genom att vi snabbt klargör vår avsikt att snarast möjligt införa euron i Sverige.

Samarbetet inom EU skall föras vidare där det vidgar utrymmet för ekonomisk frihet, arbete och välbefinnande. Det skall utvecklas där förutsättningarna för fred och stabilitet kan förstärkas. Däremot är det viktigt att inom EU respektera att beslut skall fattas på nationell eller regional nivå och av enskilda individer där så bäst kan ske. EU skall inte utvecklas till en byråkratisk bidragsunion eller bli ett instrument för nya regleringar.

Vi vill vara pådrivande i EU:s utvidgning och verka för de reformer av uppgifter och institutioner som utvidgningen förutsätter. Vi vill verka för en stark men avgränsad union.

Tio länder i Central- och Östeuropa har sökt medlemskap i EU. Detta ger en historisk möjlighet till fred och ekonomisk utveckling och demonstrerar EU:s kraft och framgång.

Utvidgningsprocessen har redan givit Europa stora fördelar. Det ekonomiska reformarbetet har skapat nya marknader och arbetstillfällen för Sverige och den europeiska ekonomin. Handeln ökar snabbt.

För att vinna medlemskap anstränger sig de nya länderna att med fredliga medel bilägga konflikter med andra länder och förbättra skyddet för minoriteter. Allvarliga konflikthot har därmed undanröjts. Inte bara på Balkan skulle konflikter kunna ha lett till väpnade motsättningar.

Genom mera positiva insatser i EU-arbetet kan Sverige öka de reella möjligheterna att vinna respekt och inflytande. Särskilt viktigt är att därmed verkligen kunna assistera de baltiska länderna i deras reformarbete och strävan att vinna medlemskap i EU.

Vi vill ha en utrikespolitik som är starkt pådrivande för en gemensam europeisk säkerhetspolitik i fredens tjänst. Vi vill att Sverige skall vara en stark röst för friheten för individer, samhällen och ekonomier i världen i dess helhet..

Sverige bör delta i ett utvidgat samarbete inom utrikespolitiken. Arbetet för freden kan då stärkas. Vi vill ge försvaret vidgade möjligheter att även inom NATO:s ram delta i freds- och stabilitetsinsatser i andra länder och områden. Därmed kan vi bättre skydda oss mot säkerhetshot som kan beröra norra Europa och vårt eget land.

Vi vill verka för Sveriges deltagande i uppbyggnaden av en ny freds- och säkerhetsordning i Europa.

Valmanifest antaget av kongressen 980523

Valmanifest 98

Miljöpartiet är ett ungt parti. Vi bär tankar, idéer och värderingar för en ny tidsålder.

Vi tänker globalt, handlar lokalt och vill att de ekologiska fotavtryck vi lämnar efter oss inte skall försvåra för kommande generationer att leva ett gott liv.

Vi är övertygade om att det går att bygga ett ekologiskt och socialt hållbart samhälle som är till för människor som vill leva, älska, växa och våga. I ett sådant samhälle finns ett stort utrymme för kreativitet, kultur och utbildning. Barns rätt till trygghet och utveckling ligger till grund för såväl ekonomiska som sociala beslut. Skolan är vår viktigaste kulturinstitution och måste vara en viktig motkraft i en tid då arbetslöshet och social utslagning präglar många barns uppväxt. Skola, omsorg och vård prioriteras medan pengar till EU-byråkrati, militära investeringar och stora vägprojekt dras ner.

För att uppnå detta måste vi utveckla människors möjlighet till delaktighet. Samhället måste också bli demokratiskt hållbart. Därför accepterar vi inte att allt mer makt hamnar i EU-byråkratin eller hos det internationella kapitalet.

Utifrån detta perspektiv är vi djupt kritiska till den politik som i mångt och mycket förenar de gamla partierna. Det gäller inte minst Socialdemokraterna och Moderaterna. Deras världsbild är förlegad, deras ideologier har falnat och de har mötts i en ny gemensam ideologi: ekonomismen, där livet reduceras till en fråga om att snabbast möjligt förränta pengar. Att rena marknadskrafter styr utvecklingen är oacceptabelt. Marknaden tar inget samhällsansvar och visar ingen social solidaritet.

Mot detta ställs det nya: Miljöpartiet de Gröna. Nästa fyra år i riksdagen vill vi ta stegen till ett ekologiskt, socialt och demokratiskt hållbart samhälle utifrån följande tre principer - principer som också skall utgöra ovillkorlig grund för en eventuell regeringsbildning:

- Skatter, avgifter, investeringar och subventioner skall utformas så att de gynnar miljön och en hållbar framtid för våra barn och barnbarn.
- Ekonomiska och sociala klyftor i samhället skall minska medan jämlikhet, jämställdhet och integration skall öka.
- Internationellt skall Sverige arbeta för en mer solidarisk världsordning där marknaden och de multinationella företagen tyglas av spelregler som värnar demokrati, miljö och sociala ambitioner.

Vi vill att följande skall vara förverkligat senast år 2002:

1. Arbetstiden sänks till 35 timmar i veckan i ett första steg, övertidsuttaget minimeras. Dela på jobben - lev mer!
2. Rätten till friår genomförs i hela landet. Den som tar ledigt från jobbet upp till ett år, och låter en arbetslös gå in i sitt ställe, får a-kassa under tiden.
3. Mer pengar till skola, omsorg och vård. Mindre pengar till militär, EU-byråkrati och skrytbyggen.
4. Integrationspolitik utgår från att alla vi som bor i Sverige - oavsett var i världen vi är födda - är en del av vårt land. Lagtiftning skärps då det gäller diskriminering. Integrationsplaner upprättas på samma sätt som jämställdhetsplaner.
5. Barnbidraget höjs och beskattas så att de som behöver det mest får mer än idag.
6. Grundtrygghet för alla införs. Samordning sker av bl a sjukförsäkring, A-kassa och föräldraförsäkring - ersättningsnivåerna skall vara högre än idag på låga inkomster, men lägre på den högre delen av inkomsten. Beslut om övergång till grundpension, lika för alla, genomdrivs.
7. Skatteväxling införs; sänkta arbetsgivaravgifter och sänkt skatt på låga inkomster - betalas genom bl a höjda skatter på miljöskadlig energi, utsläpp och de högsta inkomsterna.

8. Sänkt fastighetsskatt (på sikt tas den bort) - skatt på miljöskadlig energi och reavinst ökar i stället.
9. Rejäl satsning på att behålla och bygga ut kompetensen på naturvårdsverk och länsstyrelsernas miljövårdsenheter. Ökade resurser till miljösanering, miljöpolis och miljöforskning och utveckling av ny miljöteknik.
10. Avverkningsstopp för de sista natur- och urskogarna.
11. Grundlagsskydd av de sista orörda älvarna och de sammanhängande älvsträckorna.
12. Investeringsbidrag och skattebefrielse för vindkraft, solvärme, solceller och biobränsle. Plan för avveckling av fossila bränslen. Avvecklingen av kärnkraften skall påskyndas - främst genom att kärnkraften skall betala sina egna miljö- och försäkringskostnader fullt ut.